

POLITIKA
ZBOR ZA REPUBLIKO
PRED NOVIMI IZZIVI

V SREDIŠČU
RAZSIPNO Z DENARJEM
DAVKOPLAČEVALCEV

DEMOKRACIJA

SVOJEGLAVI SEKRETAR

Predsedniku
vlade Borutu
Pahorju bo bolj
kot Dimitrij
Rupel težave
povzročal
generalni
sekretar vlade
Milan Cvikl, ki
velja za jastreba
tranzicijske
levice.

ISSN 1408-0494

INTERVJU

Dr. Žiga Turk

Biti v skupini 'modrecev' je velika čast

KOLUMNISTI

Dr. Hubert Požarnik
in dr. Marko Kambič

Postanite naročnik in se potegujte za bogate nagrade

Z naročilom na tednik Demokracija
vam zagotovimo:

- ☐ zanimivo branje
- ☐ verodostojne informacije
- ☐ pogled z druge strani
- ☐ enomesečno brezplačno naročnino

Pridobite
novega
naročnika*

Ste za?

- ☐ majico z logotipom Demokracija
- ☐ sodelovanje v žrebanju za knjigo
po vašem izboru
- ☐ sodelovanje v žrebanju za
UMTS Samsung SGH – U700
- ☐ sodelovanje v žrebanju
za 300 in 500 EUR

Izpolnite spodnjo
naročilnico in
jo pošljite na:

Demokracija
Mivka 25
1000 Ljubljana

ali nas pokličite na
01 24 47 200.

tednik
DEMOKRACIJA

☐ Naročam tednik Demokracija

Naročnino želim plačevati:

- ☐ mesečno**
- ☐ 4 x letno (9 % popusta)
- ☐ 2 x letno (10 % popusta)
- ☐ 1 x letno (20 % popusta)

število izvodov: _____

*Podpisani/a se zavezujem,
da bom naročnik/ca in
redni plačnik/ca vsaj eno
leto od datuma naročila.*

** Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite
status, ki ga imate:

- ☐ upokojenec
- ☐ invalid
- ☐ brezposeln
- ☐ študent ali dijak

Ime in priimek: _____

Datum rojstva: _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Telefon: _____

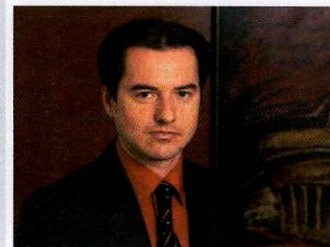
Datum naročila: _____

Podpis: _____

Davčni zavezanec: ☐ NE ☐ DA ID za DDV _____

Novega naročnika pridobil (Ime, priimek, naslov, pošta, podpis): _____

* V nagradni igri in žrebanju sodeluje tudi vsak obstoječi naročnik, ki pridobi novega naročnika. Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si. Akcija traja od 1. 12. 2008 do 31. 12. 2008.

Pahor na Cviklovi mini

Metod Berlec, foto: Gregor Pohleven

Razburjenje zaradi imenovanja Dimitrija Rupla na mesto posebnega Pahorjevega odposlanca za zunanje zadeve se v javnosti in političnih krogih še ni poleglo. Delno je k temu pripomogel tudi podpredsednik LDS Slavko Ziherl, ki je domnevno zaradi tega protestno odstopil z mesta državnega sekretarja na ministrstvu za zdravje. Mnogi so namreč prepričani, da je bil to samo izgovor za zavrnitev težavne sekretarske funkcije, ki bolj kot nastavljanje žarometom zahteva trdo in naporno delo. V LDS zdaj razmišljajo celo o kriznem vrhu vladne koalicije, v Zaresu pa so na sobotni strankarski konvenciji v Kranjski Gori izrekli precej gorkih na račun zadnjih kadrovskega poteka predsednika vlade.

Premier Borut Pahor jih je namreč še dodatno razjezil, ko je v petek na tiskovni konferenci presenetil s pojasnilom, da se je opravičil Anžetu Logarju, ki je bil na seji vlade prejšnji dan razrešen z mesta direktorja vladnega urada za komuniciranje, kamor ga je postavila Janševa vlada. Kot je pojasnil Pahor, je prišlo do razrešitve zato, ker je mislil, da je bila ta sporazumna. Generalni sekretar vlade Milan M. Cvikl mu je namreč na vprašanje, ali so predlogi za kadrovske rešitve usklajeni, odgovoril, da so. »Razumel sem, da pomeni usklajeno sporazumen dogovor z vsemi, ki jih to zadeva.« /.../ »Seveda sta generalni sekretar in Logar govorila, ni pa šlo za sporazum, ampak za dogodek, kjer je Logar vzel napoved generalnega sekretarja na znanje,« je pojasnil Pahor in razkril, da je Logarju ponudil službo v svojem kabinetu. Logar se mu je po premisleku zahvalil za ponudbo, vendar se ni odločil za sodelovanje v Pahorjevem kabinetu. O zapletu se je Pahor pogovoril s Cviklom, ta pa je že v petkovih Odmevih na nacionalni televiziji pokazal, da se mu je zdela Logarjeva zamenjava povsem logična, različni pomisleki pa povsem brezpredmetni. Pri tem ni niti trenil z očmi, ker je v neprijetno situacijo spravil predsednika vlade. Slednji je na omenjeni tiskovni konferenci priznal, da je bila četrtkova seja vlade zanj velika šola. Na seji naj bi bil videl, da je bila odločitev

za sklep, da ekipa ministrov skupaj z njim pripravi nov načrt za predlaganje razrešitev in imenovanj v nadzorni svet in na druge funkcije, ki jih imenuje vlada, »edina možna rešitev pred nevarnostjo, da bi se nadaljevala stara politika«. Pahor je napovedal, da je njegova ambicija, da 5. julija na konferenci SD disciplinira skušnjavo po pretiranem kadrovanju. »Mi smo odgovorni, da neke prakse, ne samo prejšnje, ampak prejšnjih vlad, ki so se pokazale kot ovira pri našem razvoju, odpravimo,« je dejal in pojasnil, da to ni in ne bo lahko. »S tem jaz padem ali ostanem,« je poudaril.

S tem si je Pahor na svoja pleča naložil veliko breme, saj tako v njegovi stranki kot v LDS in Zaresu komaj čakajo, da začnejo s kadrovske čistkami na različnih ravneh. Po drugi strani je bil predsednik vlade že tarča kritik vodilne opozicijske stranke SDS zaradi nekaterih kadrovske menjav. Dogodki v naslednjih tednih in mesecih bodo pokazali, ali želi Pahor s svojim govorjenjem, predvsem pa z dejanji res uvesti v slovensko družbo nov način delovanja, pri katerem ne bo glavni kriterij za izbiro kandidatov za posamezne funkcije politična pripadnost, ampak strokovnost. Realno gledano je to misija nemogoče, saj bo pritisk »baze«, njegovih strankarskih tovarišev, koalicijskih partnerjev, različnih lobijev in medijev zelo težko zdržati. Čas bo tudi pokazal, ali ne gre pri vsem tem samo za predstavo za javnost, s katero Pahor gradi podobo politika, ki presega delitve, je povezovalen in dela samo v interesu javnosti. Nekaj podobnega se je dogajalo v času vladavine Janeza Drnovška.

Zadnji dogodki in kadrovske zapleti že kažejo, da si je Pahor z imenovanjem Milana Cvikla na mesto generalnega sekretarja vlade naredil medvedjo uslugo, saj Cvikl ni »timski« človek, ampak je trmast in svojeglav. Na Pahorjevo »avtoriteto« se poživža. Generalni sekretariat vlade naj bi bil glavna podpora vladnemu kabinetu in naj bi koordiniral ministrstva. Prek generalnega sekretariata gredo kadrovske zadeve in gradivo na sejo vlade. In tu bo za Pahorja nastal velik problem ... **D**

Zadnji dogodki in kadrovske zapleti že kažejo, da si je Pahor z imenovanjem Milana Cvikla na mesto generalnega sekretarja vlade naredil medvedjo uslugo, saj Cvikl ni »timski« človek, ampak je trmast in svojeglav.

UVODNE STRANI

- 9 Govorijo eno, delajo drugo
10 **Pogledi:** Nadutost in napuh
11 **Kolumna:** Lepo je biti študent

POLITIKA

- 12 Predsednik vlade v senci
15 Prihodnost in izzivi SDS
18 Z ministrstva v civilno družbo
20 Trd zakon, vendar zakon

SLOVENIJA

- 22 Rast upočasnjena, recesije še ni
26 Nas že tepe, da nimamo pokrajin
28 Jankovičeva samovolja v Ljubljani
30 Podpora številnejšim družinam

TUJINA

- 32 Rim do Slovencev nepopustljiv?
34 Solidarnost za prihodnost
36 **Globus:** Bush pred iztekom mandata
37 **Tuji tisk:** Je internet izguba časa?

INTERVJU

- 38 Dr. Žiga Turk

DOMOZNANSTVO

- 42 S čopičem proti fašizmu
45 Fizik dr. Anton Peterlin
46 **Osebnosti:** Ivan Cankar
50 **Naši kraji:** Turjak
54 Ta veseli dan kulture

OGLEDALO

- 56 **Film:** Gomora
58 **Avtomobilizem:** Honda accord
60 **Zdravje:** Proti aidsu: Izberi življenje
62 **Šport:** Slovenci in namizni tenis
64 **Črna kronika:** Osem let za devet vbodov
66 **Rumeno:** Mežek praznoval šestdesetletnico
68 **TV Kuloar:** Brezbarvna Polemika
74 Za slovenskega kmeta

DEMOKRACIJA

Mivka 25, 1000 Ljubljana, SI
Tel.: 01/24 47 200 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si;
01/24 47 205 (uredništvo), urednik@demokracija.si
Faks: 01/24 47 204

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Gašper Blažič, Petra Janša, Lucija Kavčič, Klemen Kocjančič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Barbara Prevorčič, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: dr. Žiga Turk

Francoski predsednik Sarkozy je leta 2007 predlagal ustanovitev »skupine modrecev«, ki bi premislila o mejah Evropske unije, o njenih temeljih in bistvu. To idejo so evropski voditelji oklestili v sklep o ustanovitvi skupine za premislek.

12 Predsednik vlade v senci

Razvpiti Milan M. Cvikel, nekdanji poslanec SD, sedaj pa generalni sekretar Pahorjeve vlade, znova buri duhove. Kot kaže politično dogajanje v zadnjem času, je Cvikel z nekaterimi kadrovskimi odločitvami spravil Pahorja v veliko zadrego.

15 Prihodnost in izzivi SDS

Po pičli zmagi Socialnih demokratov (SD) na letošnjih parlamentarnih volitvah je sedaj največja opozicijska Slovenska demokratska stranka (SDS) postavljena pred nove izzive, ki jih k nam med drugim prinaša svetovna gospodarska kriza.

22 Rast upočasnjena, recesije še ni

Gospodarska rast se počasi umirja, podjetja in podjetniki pa imajo težave pri najemanju posojil. Kljub temu bojazni za večjo krizo ni. Vlada mora poskrbeti, da bo tako tudi ostalo.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Andreja Velušček, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o., Komenskega 11, Lj.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 12.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poštnina plačana pri pošti 1102. Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovni znak, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Buenos Dias, fotomontaža

Zakaj o poslovanju Sove šele po volitvah?

Za poslovanje v letih 2005, 2006 in v začetku 2007 je računsko sodišče Sovi izreklo negativno mnenje, Obveščevalno-varnostni službi ministrstva za obrambo pa mnenje s pridržkom, ker je bilo nepravilnosti v njej manj.

Kot je dejal predsednik računskega sodišča Igor Šoltes, poročilo računskega sodišča o delovanju Sove in OVS ni javno dostopno zaradi podatkov, katerih razkritje bi hudo škodovalo varnosti ali interesom Republike Slovenije in so označeni s stopnjo tajnosti. Poročilo so izročili le revidirancema in državnemu zboru. Pri Sovi je računsko sodišče pregledalo direktna proračunska izplačila, izplačila posebnega sklada in izplačila iz sklada, oblikovanega iz sredstev mednarodnega sodelovanja. Pri OVS so bila predmet revizije samo sredstva posebnega sklada. Računsko sodišče je v reviziji ugotovilo nepravilnosti pri plačah in zaposlovanju, javnih naročilih in naročilih zaupne narave, finančnem poslovanju, namenskosti porabe, računovodskem eviden-

Na Sovi so se v času Iztoka Podbregarja dogajale številne nepravilnosti.

tiranju, sistemu notranjih kontrol in arhiviranju dokumentacije. Revidiranca sta po Šoltesovih besedah precejšen del nepravilnosti med revizijo že odpravila, določbam zakona o javnih financah in zakona o računovodstvu pa so bili ustrezno prilagojeni tudi interni akti. »Za nepravilnosti, ki na Sovi niso bile odpravljene, ker njihova odprava zahteva daljši čas, in za prilagoditve predpisov, ki so vezane na soglasja ustanovitelja, pa je računsko sodišče Sovi naložilo popravljalne ukrepe in ji za pripravo odzivnega poročila postavilo 90-dnevni rok,« je zapisal Igor Šoltes. Predstavljene ugotovitve Računskega sodišča RS so pozdravili v SDS, saj je po njihovih

besedah svojo odločitev o začetku revizije med drugim sprejelo na podlagi pobude prejšnje vlade. Ob tem so spomnili, da je računsko sodišče pritrdilo ugotovitvam vladne delovne skupine pod vod-

stvom prejšnjega pravosodnega ministra Lovra Šturma. Kljub temu pa se v največji opozicijski stranki sprašujejo, zakaj je bilo revizijsko poročilo o pravilnosti poslovanja Sove in OVS objavljeno šele po državnozborskih volitvah 2008. »Način dela, postopki in ugotovitve delovne skupine za oceno dela Slovenske obveščevalno-varnostne agencije in izsledki računskega sodišča so dobra podlaga za nadgradnjo obveščevalno-varnostnega sistema ter za sprejetje instrumentov in zakonodaje, ki bo novi in prihodnjim vladam omogočala stalen nadzor nad službami, ki imajo možnost posegati v človekove pravice in temeljne svoboščine. V Slovenski demokratični stranki upamo, da služba ne bo nikoli več izrabljena v politične namene,« je v sporočilu za javnost zapisala SDS. L. K.

NEKATERIH STVARI
NE MOREMO
PREDVIDETI

Obrok za odplačilo vašega
stanovanjskega ali
potrošniškega kredita pa je
lahko vsak mesec enak.

V hitro spreminjajočem se svetu so stalnice redkost, vendar je v Abanki lahko obrok za odplačilo vašega stanovanjskega ali potrošniškega kredita vsak mesec enak. Posebna ponudba potrošniških in stanovanjskih kreditov z ročnostjo nad 5 let velja od 1. 9. 2008 do 31. 12. 2008 oziroma do porabe sredstev. Namenjena je vsem komitentom Abanke in tistim, ki boste ob najemu kredita odprli navadni osebni račun. Obrestna mera za odplačilo kredita je lahko še nižja, če sočasno sklenete namensko ali rentno varčevanje za najmanj 5 let. Povprašajte po posebni ponudbi kreditov in informativnem izračunu za želeni znesek kredita v najbližji poslovalnici Abanke.

ABANKA

www.abanka.si | info@abanka.si | Abafon 080 1 360

BANKA PRIJAZNIH LJUDI

Abanka Vipa d.d., Slovenska 58, 1517 Ljubljana, Slovenija

Pred vrati raja

Aleksander Škorc

Povsod sem že bil, vse doživel, vse sem videl in vse razumel. Spoznal sem, kakšen sem nekoč bil, in s tem mi je bilo dano videti, kakšni ste vi.

Skrajno čudni znate biti. Z velikim navdušenjem odklonite zdravo jabolko in vneto grizljate v bleščeč celofan zavite gnile hruške. Če vas neko povabi v zlato kočijo, mirno odklonite ter se še naprej goli in bosi mukoma prebijate skozi brozgo človeških utvar. Če vam kdo pove resnico, si z gnusom mašite ušesa, zbežite do prvega prevaranta in se pustite napolniti s sladkobnimi lažmi. Ob pošteno ponujenem poslu se ozirate za lahkim zaslužkom dvomljivih kupčij in ob iskreno ponujeni ljubezni se zapodite do bližnjega "zbirališča", kjer se pustite zastrupiti reki nebrzdanih strasti, pohote in vsakovrstnih prevar. In šele ko vam zadnji milimeter najdaljšega kodra izginja pod gladino neznošno smrdeče gnojnice, se spomnite, da bi pa vi pravzaprav raje nekaj drugega. Žal mi je, a tistega, kar vam je bilo ponujeno, ne boste več našli in neverjetnih naporov vas bo stalo, ko boste na pol mrtvi z zadnjimi močmi brezuspešno hlastali za tistim, kar ste še pred kratkim strahopetno zavrgli.

Pogum je tisti, ki bi vas obvaroval opisane. Kadar hočete sprejeti kaj lepega, je ta nujno potreben. Ker vse, kar je resnično lepo, izhaja iz ljubezni, od Boga torej, in če hočete njegove darove, se morate nujno odreči vsemu, kar vas je mamilo poprej. To je pa presenetljivo težko. Tako težko, da raje zarinete glavo v blato in prikrajšate oči ter zmedeno pamet za čudovitost mimo drsečih darov.

Skoraj neverjetno je, kako težka se človek odreče tistemu, kar ga več kot očitno uničuje in peha na oni svet. Seveda ima vsakdo pravico početi in verjeti, kar hoče, a ne priročajte se potem, če se ob težki uri bridkega spoznanja katastrofalnih zmot in zablod nimate česa oprijeti. Res krepko se boste morali truditi, da vam bo morda zopet podana roka, ki ste jo nekoč mirno prezrli. Se ne spomnite kdaj? Natančno premislite. Ko se boste spomnili, se ozrite, spoznajete, kje se nahajate, in ne prezrite spet ponujene roke, če se bo ravno vam zaradi bog ve katerih že davno pozabljenih zaslug znova pojavila pred očmi.

Če pa mislite, da ste drugačni, boljši ... Povem vam, da ste bili nekoč zanesljivo še mnogo hujši, in veseli bodite, da se tega ne spomnite. Natančno vem, ker tudi jaz nisem bil nič boljši.

Pogum seveda dobite pri Bogu, a tudi za to je potreben pogum. Ne bodite torej strahopetci.

H-umor

»Kanapeji so se zelo prilegli, ker danes še nisem ničesar jedla.«

(Obrambna ministrica Ljubica Jelusič je na sprejemu pri predsedniku države potožila, da jo je ministrska funkcija že prvi dan povsem okupirala.)

»Premier Pahor se ni zmotil. Iskal je kompromis in ga našel – tam, kjer si ga ne bi smel privoščiti.«

(Evropski poslanec Jelko Kacin ni zadovoljen z dejstvom, da sedanji predsednik slovenske vlade vedno najde gnile kompromise.)

»Naj si na glavo natakнем papirnato vrečko?«

(Šefinja protokola Ksenija Benedetti odgovarja na očitke, da se pri opravljanju svoje dolžnosti prevečkrat znajde na televizijskem zaslonu.)

»Premier rad poudarja, da je nečimrn, škoda da ni tudi malo bolj samozavesten.«

(Nekdanji minister za kulturo Vasko Simoniti se čudi, zakaj je premier Borut Pahor na ministrstvo za kulturo nastavljal Majdo Širca, čeprav je bil dogovorjen z Mitjo Rotovnikom.)

»Dokler lahko delaš, lahko tudi seksaš.«

(Dvorni satirik Tone Fornezzi Tof razlaga, zakaj kljub svojim letom še vedno ne gre v pokoj.)

»Ruplova naloga je, da mi pripravi opornike, da mi pripravi argumente za te odločitve, da mi svetuje, po kateri poti bi bilo te cilje najlažje doseči.«

(Premier Borut Pahor bo nekdanjega zunanjega ministra Dimitrija Rupla najverjetneje uporabil kot tajnico.)

»Če je res, da Janša sedi na Luni, potem je tudi res, da Gantar sedi na Marsu. Saj veste, kakšno je drugo ime zanj: Rdeči planet.«

(Novinar Družine Bogomir Štefanič meni, da predsednik državnega zbora Pavel Gantar na slovensko politično dogajanje gleda z Marsa.)

»Prešprical je tisti del boljševističnega kurza, ki govori o tem, da je najprej potrebna diskreditacija in šele tej sledi likvidacija.«

(Gospodarstvenik Jože Zagožen meni, da se avtor članka v Financah, v katerem poziva vlado h kadrovskemu cunamiju med direktorji, ni niti toliko potrudil, da bi naštel grehe kandidatov za odstavitev.)

»In če vse to drži, lahko Pahorja strezni le pritisk javnosti in SD ter manj pohlevno obnašanje Golobiča in Kresalove.«

(Kolumnist Mladine Janko Lorenci meni, da je sedanji predsednik vlade preveč svojeglav, zato ga bo treba bolj »stisniti«.)

»Če je slovenska država stara 17 let, to pomeni, da je v puberteti, treba je pričakovati, da je v državi presežek hormonov, da je v njej malo več strasti ...«

(Predsednik države Danilo Türk si ne dela skrbi zaradi pomanjkanja zrelosti slovenske demokracije.)

Dan človekovih pravic

Na tiskovni konferenci, ki jo je poslanka SDS in predsednica komisije za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti Eva Irgl priredila ob svetovnem dnevu človekovih pravic, so govorili o skrb zbujajočem stanju človekovih pravic pri nas. Te so se v Sloveniji začele uveljavljati z novo državo, pred tem pa smo imeli sistem, ki jih je grobo kršil. »Smo v položaju, ko ima leva opcija v rokah vse pomembne državne funkcije, večino medijev in ključne položaje civilne družbe, zato obstaja bojazen, da se vzpostavi enako stanje,« je dejala Irglova. Takšno stanje je skrb zbujajoče, danes se namreč v Sloveniji poskuša uveljaviti prepiranje, da so človekove pravice v pristojnosti leve, da je leva politična opcija tista, ki človekove pravice pozna in varuje, desnica pa tista, ki jih ne spoštuje. Tudi vlada Janeza Janše je bila v preteklem mandatu po besedah Irglove označena kot tista, ki ne spoštuje človekovih pravic, avtoritarna in nestrpna, vendar se je

na koncu velikokrat izkazalo, da je obratno. Eva Irgl je spomnila, da je komisija, ki jo vodi, v preteklem mandatu obravnavala nekaj grobih posegov v človekove pravice, in to s strani SD, ki je danes na oblasti.

»Spomnimo se kočevskega župana Janka Vebra, ki je pozival na barikade zaradi romske družine Strojjan, današnjega ministra za šolstvo Igorja Lukšiča, ki je naročal svojim študentom, naj zasledujejo vernike, pa tudi primera Rop,« je dejala poslanka in dodala, da je bilo v prejšnjem mandatu z nekaterimi sprejetimi zakoni storjenih nekaj pomembnih korakov na področju človekovih pravic. Glede vprašanja »izbrisanih« je poslanka Irglova dejala, da je treba obravnavati vsak primer posebej. Za zakon o žrtvah vojnega nasilja je treba prej ali slej najti primerno rešitev, če želimo nekoč biti država, ki spoštuje slehernega posameznika. Imenovanje Zdenke Čebašek Travnika za varuhinjo človekovih pravic je bil velik korak naprej. L. K.

Poslanka SDS Eva Irgl

Modrost tedna

»Uspeh SD na volitvah gre gotovo v največji meri pripisati Pahorju in njegovim nastopom v javnosti, njegovim pogledom in ocenam, njegovi povezovalnosti, umirjenosti, neizključevanju in podobnemu. Pahor je tak še danes, očitno ostaja zvest svojim načelom. Imenovanje dr. Rupla je v tem kontekstu povsem v skladu z njegovimi načeli in napovedmi, da ne bo izključevalen. Toda sodeč po reakcijah na imenovanje dr. Rupla, ki so bile pretirano užaljene in izključujoče v veliko večji meri znotraj strank koalicije, še posebej znotraj SD, utegne Pahor imeti več težav s svojo stranko in strankami koalicije kot pa z opozicijo.«

(Poslanec SDS dr. Vinko Gorenak)

»Pahor zaman poudarja, kako ne bo pristal na delitev na naše in ne-naše. Njegovi mu tega ne bodo dovolili. Če ne bi računali, da je njihov, bi mu zdavnaj skalili javnosti vsečno podobo. Naj bi še tako pazil, gotovo bi mu kaj našli ali pa kaj iznašli. Morda kakšno patrio ali kaj podobnega.«

(Publicistka Zlata Krašovec)

Pomanjkljivost ognjena moč?

Ministrstvo za obrambo je predstavilo podatke, ki zadevajo notranjo strukturo naročila oklepnikov 8x8. Ministrica Ljubica Jelusič je dejala, da so bili ti podatki doslej internega značaja. Za njihovo razkritje so se odločili zato, ker se je v javnosti pojavilo veliko netočnosti in ugibanj, ki so škodljiva, deli pogodbe, ki zadevajo poslovno skrivnost, pa ostajajo še vedno zaupni in ne bodo dostopni javnosti. Ministrstvo bo nadaljevalo z opremljanjem oklepnikov, vendar bodo poskušali doseči spremembo določil pogodbe. Ministrica je dejala, da zaradi odstopanj na točki bojne moči in bojnega delovanja ne bodo mogli izpolniti ciljev, ki so jih

obljubili Natu glede oblikovanja bataljonskih bojnih skupin. Jelusičeva je torej potrdila, da z nakupom osemkolesnih oklepnikov, znanih iz afere Patria, ni bilo nič narobe. To potrjujejo tudi podatki iz pogodbe, s katerih je bila umaknjena oznaka zaupnosti. Da je bil nakup oklepnikov 8X8 najbolj pregleden in racionalen nakup orožja doslej, je potrdil tudi nekdanji obrambni minister Karl Erjavec, ki je v posebnem pismu, za katerega meni, da je njegovo zadnje v tej zadevi, pojasnil, da so bila temeljna izhodišča pri pripravi strokovnih podlag za nakup srednjekolesnih oklepnih vozil (SKOV) 8x8 programi opremljanja in razvoja Slovenske vojske, proračun in cilji sil Nata. Slovenija se je v okviru teh ciljev med drugim zavezala oblikovati dve bojni skupini, kar ji omogoča implementacija pogodbe o nakupu vozil 8X8. Ob tem spomnimo, kaj vse je delala nekdanja opozicija; med drugim je pripravila afero, na podlagi katere je nato zmagala na zadnjih državnoborskih volitvah. V zvezi s pogodbo s finsko Patrio se je v minulih letih zvrstilo veliko absurdnih trditev, neargumentiranih obtožb, podtikanih in najrazličnejših zgodb. Danes pa nekateri

Afo rizmi

- » Prejšnja opozicija ni vedela, da je bil Rupel dober zunanji minister, dokler ji tega ni povedal predsednik Pahor.
- » Svet je bil do konca 20. stoletja v krogu, nato pa je počasi postajal čedalje bolj zašiljen.
- » Številni mrtveci se ne strinjajo, da so umrli v dobrih starih časih.
- » Za Slovence je usodnejša kriza morale kot pa finančna kriza.
- » Največ sem izvedel od ljudi, ki so vedeli manj kot jaz.

Žarko Petan

Ministrica Ljubica Jelusič s predstavniki ministrstva

glavni akterji, ki so še pred nekaj tedni pisali o zapravljanju davkoplačevalskega denarja za nepotrebno vojaško opremo, zatrjujejo, da je Slovenija s pogodbo 8X8 kupila premalo orožja. Stvari torej počasi dobivajo svoj obris, čedalje bolj pa postaja tudi jasno, da Borut Pahor nikoli ne bi bil predsednik vlade in da t. i. levi trojček na zadnjih volitvah ne bi zmagal, če ne bi akterji afere Patria, ki danes sedijo v vladnih sobanah, pripravili te umazane igre. V. K.

Dvajset let od iniciativnega odbora SDZS

Decembra 1987 je France Tomšič ob stavki delavcev Litostroja sprožil pobudo za ustanovitev socialdemokratske stranke. Šele leto kasneje, 4. decembra 1988, je prišlo do ustanovitve iniciativnega odbora za ustanovitev Socialdemokratske zveze.

Ob 20. obletnici napovedi prve stranke v takratni Vzhodni Evropi so se takratnega dogajanja spomnili glavni člani iniciativnega odbora SDZS France Tomšič, Gorazd Drevenšek in Andrej Magajna. Kar se je zgodilo 4. decembra 1988, je po Tomšičevih besedah tudi posledica stavke v Litostroju. Tedaj je bil ustanovljen iniciativni odbor, ki pa je imel zaradi skromnega zaledja sprva zelo težko delo. Na drugi strani je po njegovih besedah zelo hitro reagirala Jugoslovanska ljudska armada. Njeno 9. armadno območje je po ustanovitvi odbora izdalo dokument, zaradi katerega je bila aretirana četverica JBTZ. Na tajnem sestanku v Študentskem naselju v Rožni dolini pred 20 leti so po Tomšičevih besedah sodelovali ljudje različnih prepričanj. »Bilo nas je 24 in bili smo nadstrankarski.«

Spomnili so se tajnega sestanka v Rožni dolini v Ljubljani.

Na sestanku so sprejeli neformalno deklaracijo, da si bodo prizadevali za čimprejšnjo vzpostavitev parlamentarne demokracije v Sloveniji. »V ta namen bomo pospešili priprave in aktivnosti za ustanovitev demokratičnih političnih organizacij, strank, s katerimi bomo nastopili na demokratičnih in svobodnih volitvah, ki bodo podlaga parlamentarne demokracije. Prizadevali si bomo tudi za sprejetje nove slovenske ustave,« se deklaracije spominja Tomšič. Kot gibanje v okviru SZDL je bila prva stranka

– Slovenska demokratična zveza – po njegovih besedah ustanovljena 11. januarja 1989 (Slovenska kmečka zveza je bila ustanovljena že maja 1988, vendar sprva bolj kot stanovsko, šele kasneje bolj politično združenje kmetov). Socialdemokratska zveza Slovenije (SDZS) kot predhodnica današnje SDS pa je bila ustanovljena 16. februarja 1989. Andreja Magajna je navdihovala tudi ideja o politični stranki po zgledu zahodnoevropskih in takšno možnost je začutil v Tomšičevi pobudi. Po njegovih besedah je bil dogodek – najprej sestanek na Kersnikovi 4 (K4) v Ljubljani, dva dni kasneje pa v Rožni dolini, pomemben za razvoj strankarstva, saj je bila na tem področju od tedaj kontinuiteta. Gorazd Drevenšek je spomnil, da je bil v času pred 20 leti predsednik študentske organizacije. Kot je dejal, so se vse pobude in civilna gibanja tedaj odvijali v K4. Predsedstvo študentske organizacije je namreč dajalo podporo tem gibanjem, tudi SDZS, pri čemer je »verjel v neskončno trmo Franceta Tomšiča«. Danes je od vseh treh samo Tomšič član SDS, ki je naslednica tako SDZS kot tudi SDZ. M. B.

Prelomil obljubo

Ciril Smrkolj je prelomil svojo predvolilno obljubo. Pred volitvami v organe Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije je namreč dejal, da bo funkcijo predsednika KGZS opravljal nepoklicno, že od 15. oktobra pa jo opravlja profesionalno. Odločitev, s katero so bili člani upravnega odbora zbornice seznanjeni na seji 10. oktobra, je nekdanji kmetijski minister sprejel na podlagi pobud številnih članov zbornice, so pojasnili v KGZS. Razlog je povečan obseg dela in nalog predsednika KGZS, pojasnjujejo v zbornici. »V slabih štirih mesecih delovanja novega vodstva se je poleg rednega dela pokazala potreba po večji navzočnosti in aktivnostih KGZS na območju celotne Slovenije, pri čemer je vloga predsednika ključna,« so zapisali v KGZS in dodali, da Smrkoljeva volilna obljuba o zmanjšanju zbornične članarine ostaja in jo bodo izvajali postopno. Na zadevo so se odzvali

Ciril Smrkolj, predsednik KGZS

v NSi: »Kot kaže, je predsednik Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) Ciril Smrkolj spet snedel predvolilno obljubo, ko je dejal, da bo nalogo predsednika opravljal nepoklicno. Očitno se je premislil. S tem je prelomil predvolilno obljubo, s katero se je zavezal, da bo zmanjšal stroške vodenja.« L. K.

Zares konvencija

Predsednik Zaresa Gregor Golobič

Konvencija stranke Zares, na kateri so sprejeli poročilo predsednika stranke Gregorja Golobiča in predlog njegovih političnih usmeritev ter mu s tem izrekli zaupnico, je potekala na miklavževo. Na predstavitvi poročila je Golobič dejal, da je stranka na veliki prelomnici ter da mora z delom v vladi dokazati svojo verodostojnost in sposobnost. Med izzive stranke je na prvo mesto postavil odprtost in aktivno državljanstvo. Velik izziv je tudi promoviranje kompetentnosti namesto politične lojalnosti, je dejal Golobič in se ob tem ni izognil kritiki nekdanje vlade. Golobič je govoril tudi o volitvah v evropski parlament in dejal, da bodo to prve volitve po parlamentarnih, na katerih bo stranka preizkusila podporo. Napovedal je tudi, da bo stranka po stotih dneh temeljito analizirala, kaj se dogaja v vladi. Člani stranke so nato razpravljali o nekaterih potezah predsednika vlade Boruta Pahorja. Nezadovoljstvo so izrazili predvsem zaradi imenovanja Dimitrija Rupla za posebnega odposlanca v premierjevem kabinetu. Konvencija je sprejela tudi programski dokument stranke z naslovom Zares pripravljeni na izzive; za nov razvojni dogovor, za novo politiko ter nekaj statutarne spremembe. L. K.

Govorijo eno, delajo drugo

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Potratno V besedah varčevanje, v dejanjih potrata, smo lahko pretekli teden prebrali mnenje na spletni strani SDS, ko Jože Tanko, vodja poslanske skupine SDS, ni želel podpisati predloga vladajoče koalicije, da bi vsaki poslanski skupini v državnemu zboru odslej pripadalo po eno službeno vozilo in še po eno vozilo za vsakih naslednjih osem poslank in poslancev. Gre namreč za še enega od slepilnih manevrov vladajoče tranzicijske levice, so zapisali in dodali, da bi vladajoča tranzicijska levica rada po eni strani medijsko odmevno varčevala z ugašanjem računalnikov, zapiranjem radiatorjev in preštevanjem pisarniškega materiala, po drugi pa sicer potihoma, a na veliko zapravljala s kupovanjem dragih vozil. V SDS so prepričani, da je dosedanja ureditev, ki namenja po eno službeno vozilo na vsakih 10 poslancev, dovolj radodarna in povsem sprejemljiva za njihovo nemoteno delo na terenu. Po doslej veljavni uredbi poslanskim skupinam namreč pripadajo štiri službena vozila, po predlogu vladajoče levice pa bi državni zbor za iste namene potreboval kar 12 avtomobilov. V času, ko je treba varčevati, je to razmetavanje davkoplačevalskega denarja. To tudi pomeni, da je predlog koalicijskih poslancev povsem nasproten pozivom predsednika vlade Boruta Pahorja k varčevanju.

Posebni leti V javnost so prišli tudi podatki o najemu posebnega letala za vladno delegacijo, ki je odšla na dvodnevni obisk v Bruselj. To je bil prvi Pahorjev obisk Bruslja v tej vlogi. Kot evropski poslanec je Pahor doslej v Bruselj potoval z redno letalsko linijo, v vlogi predsednika vlade pa si je omissil najem posebnega letala. To je sicer opravičeval s pomanjkanjem časa in zatrjeval, da bo odslej v Bruselj potoval z redno letalsko linijo. V svojem slogu je še zatrdil, da si bosta vlada in tudi njen predsednik vseskozi prizadevala za čim pogostejšo uporabo rednih letalskih povezav pri potovanjih v tujino. Javnost je precej razburila tudi zadnja novica o najemu posebnih in zelo dragih letal, ki si jih za svoja potovanja v tujino najema predsednik države Danilo Türk. Za potovanje v Bosno in Hercegovino naj bi bil najel najdražjega, cena najema pa naj bi bila nekaj manj kot 90 tisoč evrov. Na Češko je nato odpotoval z nekoliko cenejšim letalom, kljub temu pa naj bi bil njegov najem stal dobrih 36 tisoč evrov. Za marsikoga je to nedopustno trošenje davkoplačevalskega denarja, saj ne prva ne druga država nista toliko oddaljeni od Ljubljane, da ju predsednik države s svojim spremstvom ne bi mogel obiskati kako drugače, predvsem pa ceneje. Zanimivo je tudi to, da podatki o cenah najema prestižnih zasebnih letal za predsednika države v javnost očitno prihajajo prav iz predsednikovega kabineta. Predsednik države je namreč v svojem kabinetu zaposlil nekatere kadre iz prejšnjih časov.

Spet falcon V Sloveniji se te dni znova odpira vprašanje usode letala falcon 2000 EX, ki ga je vlada kupila leta 2001, tri leta pozneje pa ga je dala v najem. Pretekli te-

Predsednik republike Danilo Türk s Pahorjevo vlado

Vlada Boruta Pahorja nenehno govori o varčevanju, vendar to v praksi ne velja ne zanj ne za predsednika države Danila Türka.

den se je namreč iztekel rok, v katerem se je moral ladjar Genmar, ki je najel letalo, odločiti o podaljšanju najemne pogodbe. Njegova odločitev do oddaje tega članka v tisk še ni bila znana, po neuradnih podatkih pa naj najemne pogodbe ne bi podaljšal in bo letalo 1. januarja pripeljal nazaj na Brnik. Tega, kaj se bo z letalom dogajalo poslej, za zdaj ne komentira nihče, v javnosti pa se pojavljajo ugibanja, ali ga bo vlada prodala ali dala v najem slovenskemu letalskemu prevozniku Adria Airways, vladni predstavniki in predsednik države s svojimi sodelavci pa naj bi ga nato uporabljali za svoje potrebe. To pa pomeni, da bi bili njihovi redni letalski leti spet pozabljeni. Letalo falcon, s katerim je Slovenija v zadnjih letih z najemnino iztržila bistveno manj, kot so bile samo obresti za njegov nakup, je torej prav posebna zgodba, ki jo bo treba očitno spet osvetliti. Letalo falcon je oddala v najem vlada Antona Ropa, slednji pa je danes Pahorjev sodelavec. Postavlja se vprašanje, ali bo kdo za povzročeno škodo odgovarjal. ■

Bo Evropa Eurabia?

Pavel Ferluga

V Družini je bil objavljen zanimiv članek (preveden iz italijanščine) pod naslovom Mit o strpnosti.

Članek je pravzaprav majhna recenzija knjige zgodovinarke BAT YE'OR, naslovljene »EURABIA« s podnaslovom Kako je postala Evropa protikrščanska, protizahodna, protiameriška, protisemitska. Knjiga sicer nosi naslov, ki ga je že uporabljala pokojna Oriana Fallaci v svojih znanih delih, o katerih sem že večkrat pisal. Kar me je razveselilo, je dejstvo, da so tudi naši verski časopisi zaznali nevarnost konspirativne islamizacije stare celine v navezi z levičarskimi, bolj ali manj revolucionarnimi gibanji in levičarskimi politiki v EU, čeprav je že Fallacijeva opozarjala tudi na določene cerkvene kroge glede popuščanja oz. celo pomoči trendom islamskih prišlekov s prividom strpnosti in asimilacije, četudi le-teh ni nikjer na islamski strani, kar se v vseh državah EU izraža v najrazličnejšem nasilju proti avtohtonim gostiteljem. Evropa tišči glavo v pesek, čeprav je načrt razkristjanjevanja v polnem teku in tudi dokazljiv v vedenjskih analizah raznih verskih voditeljev tujerodcev, ki ustvarjajo strategijo islamizacije tudi s teroristično pomočjo, čeprav jo navzven diplomatsko zavračajo. Madridski nadškof in kardinal Antonio M. R. Varela je razgalil (tako Družina) filomuslimansko politiko socialista Zapatera, ki je prišel na oblast po zaslugi terorističnega atentata v Madridu, kot poskus brisanja stoletij španske zgodovine, da bi tako državo spet privedel v stanje pred osvoboditvijo kristjanov izpod mavrske oblasti.

Slovenija je sicer ena najmanjših držav v EU, toda precej natančno lahko potegnemo vzporednice z dogajanjem v Španiji in drugod po Evropi v smislu razkristjanjevanja, saj je pri nas ta pojav navzoč že od poveljnega časa, sedaj pa se z goljufivo novonastalo totalno levičarsko vlado, ki je ne moti nobena tuja verska skupnost, samo da škodi avtohtoni krščanski veri slovenske etnije, še krepi. Ena prvih potez omenjene vlade je »redefiniranje odnosa države do verskih skupnosti«, naperjeno prvenstveno proti Katoliški cerkvi, ki je še vedno prvi notranji sovražnik, namenjen likvidaciji. Saj, končno je naša vlada sestavljena izključno iz levičarskih jugotitoistov, ki kljub različnim strankarskim imenom vsi zagovarjajo isto preteklo genocidno ideologijo in njene matrično vidne in duhovno zaznavne indoktrinacijske ostanke, ker sedaj, v tej zasedbi, ne potrebuje nobene dolomitske izjave za enoumno vladanje. Ti zakoreninjeni ostanke so prava podlaga za širjenje tujerodne subkulture, v glavnem balkanske, vseh različnih verskih komponent in manjšinskih protiosamosvojitvenih privilegirancev, ki zavzemajo ključne politično-družbene položaje v nedvomno škodo nacionalnim interesom Republike Slovenije.

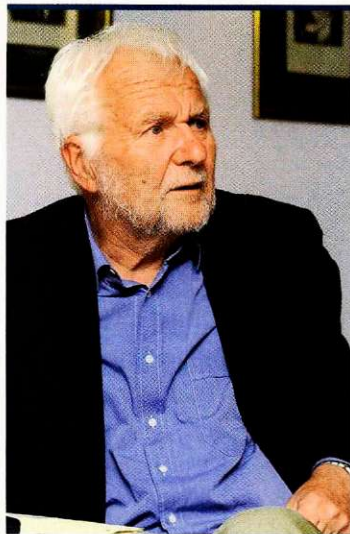
Nadutost in napuh

Vida Kocjan

Pahorjeva vlada se ukvarja predvsem sama s seboj, si ureja status in skrbi za svoje ugodje.

V zadnjem času vodilni slovenski politiki govorijo samo o varčevanju, krizi, premagovanju krize in podobnem. Vendar njihova dejanja kažejo, da so to besede za javnost, zanje pa ne veljajo. Premier Borut Pahor je namreč plače vseh ministrov določil na najvišji mogoči meji. Pahorjev kabinet se polni kot za stavo in zdi se, da je tam še ogromno prostora za nove zaposlitve. V krizi, v kakršni naj bi bila Slovenija po besedah vladnih predstavnikov, tem pa vneto sledi tudi večina slovenskih medijev, se je vladajoča koalicija levega trojčka odločila, da bo poslanecem državnega zbora kupila še osem dodatnih avtomobilov. Temu so po do zdaj znanih podatkih nasprotovali le v poslanski skupini SDS, drugi modro molčijo. Zgodba o avtomobilih pa s tem še ni končana; Pahor naj bi si bil omislil novo službeno vozilo, najdražji model prestižne znamke Audi. Janez Janša si kot premier ni kupil novega vozila, podedoval je več let staro vozilo znamke Mercedes, s katerim sta se pred njim vozila vsaj dva predsednika vlade, Janez Drnovšek in Anton Rop. Novo službeno vozilo naj bi bila dobila še Katarina Kresal, ministrica za notranje zadeve, in Pavel Gantar, predsednik državnega zbora. Tudi ta dva prisegata na znamko Audi, le da sta njuna avtomobila cenejša od Pahorjevega, kljub temu pa dražja od 100 tisoč evrov. Samo za primerjavo naj zapišemo, da je prejšnji predsednik državnega zbora France Cukjati uporabljal pol cenejše službeno vozilo znamke BMW, a to očitno za Gantarja ni več dovolj dobro.

Ob tovrstnih nakupih in službenih potovanjih v tujino z dragimi zasebnimi letali je torej na dlani, da Pahorjeva ekipa prav nič ne varčuje. Ljudje, ki to gledajo, se držijo za glavo. T. i. levi trojček s Pahorjem na čelu ima torej varčevanje le na ustih, v resnici pa dela vse prej, kot varčuje. Ob tem se mimogrede spomnimo še na predvolilne obljube, kako bo nova oblast nemudoma uvedla t. i. stanovanjsko olajšavo pri dohodnini za prvo reševanje stanovanjskega problema državljanov. Prejšnji teden smo izvedeli, da s to olajšavo ne bo nič. Prav nič se ne bo spremenilo niti za podjetnike in večja podjetja. Vse olajšave doslej je pripravila in sprejela prejšnja, Janševa vlada. Pahorjeva se s tem očitno nima časa ukvarjati. Ukvarja se sama s seboj. Pričakovano.

Lepo je biti študent

Dr. Hubert Požarnik

Če podatke, ki kažejo stalno upadanje števila rojstev v Sloveniji, primerjamo s tistimi, ki kažejo nepretrgano naraščanje števila študentov v državi, vidimo, da bo kmalu vsak Slovenec, starejši od 18 let, obiskoval ali imel končano višjo ali visoko šolo. Če se bo seveda trend zadnjih let nadaljeval. Podatki so zgovorni: ta čas študira v Sloveniji na univerzitetni in visokošolski ravni okroglo 90.000 študentov, več kot polovica v Ljubljani, na višješolski ravni pa še 17.000 študentov.

To pomeni, da se je število študentov v naši državi v zadnjih desetih letih podvojilo. Povedano drugače: vsak drugi državljani naše republike, star med 18 in 23 let, obiskuje eno od naših višjih ali visokih šol. In teh je iz leta v leto več. Ta čas je v Sloveniji poleg petih univerz 50 višjih šol, nastaja pa še kopica novih, tudi zaradi naivne vere, da obstaja tesna zveza med odstotkom državljanov z višjo ali visoko izobrazbo ter občo materialno in duhovno blaginjo v državi.

Italijanski filozof in pisatelj Umberto Eco je posmehljivo priporočil vsaj še naslednje: fakulteto, ki se bo ukvarjala z nemogočimi in logično nesmiselnimi stvarmi, kot sta na primer zgodovina konjskih dirk pri Aztekih v predkolumbovskem času ali urbanizem nomadov, nadalje fakulteto, ki se bo pečala z nekoristnimi stvarmi, na primer z rezanjem megle, fakulteto, katere znanstveno področje bo cepljenje vseh stvari na štiri dele, na primer las, in fakulteto, ki se bo ukvarjala z umetnostjo pozabe naučenega.

Razloga, da hitrost, s katero se Slovenci spreminjajo v akademsko šolan narod ter slovenske vasi v visokošolska in univerzitetna središča, ni še večja, sta v glavnem dva. Prvi je osip. Okroglo 40 odstotkov rednih študentov, vpisanih v prvi letnik na univerzitetni stopnji, in polovica onih na visoki in višji stopnji, ki študirajo redno, ne pride v drugi letnik. Bodisi zato, ker nimajo ustreznega predznanja, niso sposobni, ne študirajo resno ali pa ker so vpisani samo zato, da imajo status študenta in s tem razne ugodnosti. Drugi razlog je, da se našim študentom ne mudi končati študija; v povprečju na univerzitetni stopnji študirajo 7 let, na visokošolski ravni pa dobrih 5; drugi potemtaka v povprečju dve leti več, kot predvideva velika večina študijskih programov.

In zakaj naši študentje tako dolgo študirajo? Odgovor se glasi: zaradi prenatrpanih programov in neustreznega študijskega režima, zaradi državne politike, ki poskuša na ta način prikriti dejansko

stopnjo brezposelnosti mladih v državi, zaradi finančnih interesov fakultet in profesorjev in zato, ker je bolj lagodno študirati na račun države in staršev, kot delati v poklicu. Seveda so množice študentov in njihovega dolgega študija veseli – in oboje po svojih močeh tudi spodbujajo – tudi študentski servisi, ki dobavljajo, in podjetja, ki zaposlujejo cenejšo delovno silo in s tem kujejo zase lepe dobičke. V nasprotju z resnimi univerzami v svetu gre našim študentom namreč pravica priti ali ne priti na predavanja.

Če imamo pred očmi, da letošnji finančni načrt Študentske organizacije Univerze v Ljubljani predvideva samo za plače 21 redno zaposlenih 700.000 evrov in še obilo denarja za nepoklicne študentske funkcionarje, da o nacionalni študentski organizaciji ter o organizacijah drugih univerz in visokih šol sploh ne govorimo, potem vidimo, da se tudi tem pretirano ne mudi s študijem. Če bo obveljal predlog študentov, da se jim šteje delo preko študentskih servisov v delovno dobo, potem bomo naredili v Sloveniji še korak dalje v smer dosmrtnega študija do prve diplome.

Nič čudnega tedaj, da pri nas ni opaziti posebne zagnanosti za tako imenovano bolonjsko reformo visokošolskega študija. Njen glavni namen je narediti študij v raznih evropskih državah bolj primerljiv, povečati možnost meduniverzitetnih izmenjav študentov in profesorjev, omogočiti primerljivost doseženih nazivov, zagotoviti večjo kakovost študija – in glej ga, zlomka – skrajšati čas študija. Bog nas obvarji, slišimo: študentje bodo morali sproti in intenzivneje študirati,

odpadlo bo absolventske leto, profesorji bodo prisiljeni izboljšati pedagoški proces.

Kot vse kaže, bodo izvedenci Zveze evropskih univerz (EUA) še nekaj časa ugotavljali neracionalnost naših študijskih programov. Kdor pozna slovenske visokošolske zavode, ve, da je lažje premakniti pokopališče kot kar koli v njih. **D**

Kot vse kaže, bodo izvedenci Zveze evropskih univerz (EUA) še nekaj časa ugotavljali neracionalnost naših študijskih programov.

Predsednik vlade v senci

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Razvpiti Milan M. Cvikel, nekdanji poslanec SD, sedaj pa generalni sekretar Pahorjeve vlade, znova buri duhove. Kot kaže politično dogajanje v zadnjem času, je Cvikel z nekaterimi kadrovskimi odločitvami Pahorja že spravljal v veliko zadrego.

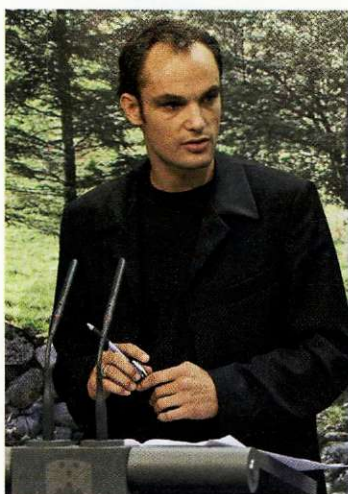
Pahorjeve predvolilne obljube, da vlada ne bo kadrovala po politični pripadnosti (razen pri državnih sekretarjih), so se, če pogledamo dogajanje v minulem tednu, razpočile kot milni mehurček. To se je zgodilo ob zamenjavi generalnega sekretarja državnega zbora Lovra Lončarja. Čeprav je Pahor poskušal pokazati nekaj dobre volje in je za svojega posebnega odposlanca za zunanje zadeve imenoval dosedanjega zunanjega ministra Dimitrija Rupla, s čimer si je nakopal bes mnogih skrajnežev tako v lastni stranki kot v koalicijskih partnericah, zdaj, kot kaže, ne obvladuje več položaja. saj je čedalje več znamenj, da so vajeti v njegovi vladi, kar se kadrovanja tiče, prevzeli nekateri drugi. Med njimi naj bi bil najbolj izpostavljen Milan M. Cvikel, ki je politično temperaturo dvigoval že v minulem mandatu, ko je bil izvoljen za poslanca na listi LDS, od tam pa je prebegnil v SD in postal predsednik preiskovalne komisije, ki se je ukvarjala z nabavo oklepnikov 8x8 (ti so v teh dneh znova v središču pozornosti). Na letošnjih volitvah se ni neposredno uvrstil v državni zbor (vanj bi se uvrstil kvečjemu kot nadomestni poslanec), nato pa je presenetljivo postal generalni sekretar vlade. Glede na njegov muhasti značaj so mnogi že pred nastopom njegove funkcije opozarjali, da utegne Pahorju povzročiti precej težav.

Problematisčne menjave Premier Borut Pahor je pred volitvami in po njih obljubljal, da bo

Glede na dogajanje v zadnjem času ima generalni sekretar vlade Milan M. Cvikel očitno več politične moči kot premier Borut Pahor.

Kaže, da bo imel Golobič preko Lahovnika kadrovskega vpliv na gospodarstvo.

nova vlada zamenjala le državne sekretarje, kadrovska metla pa se bo ustavila na ravni direktorjev direktoriatov. Kot je bilo mogoče razumeti njegove izjave v drugi polovici novembra, naj v prvem obdobju po imenovanju nove vlade ne bi bilo zamenjav v direktoratih, uradih in vladnih službah. Pahor je ob tem tudi poudaril, da bo, če se bo predstojnik odločil za kadrovske spremembe, moral svojo odločitev obrazložiti pisno. Razlog za morebitne menjave je po Pahorjevih zagotovilih lahko le slabo delo oz. slabi rezultati dela. V četrtek, 4. decembra, pa je na seji vlade prišlo do »presenečenja«. Vlada je namreč na predlog generalnega sekretarja Milana M. Cvika brez pisne obrazložitve in utemeljenih razlogov razrešila direktorja vladnega urada za komuniciranje Anžeta Logarja. Kot je opozicijska SDS zapisala v sporočilu za javnost, je Logar v času svojega mandata, ki je trajal od junija 2007, med drugim uspešno opravljal naloge uradnega govornika predsedstva Sveta EU in izpeljal projekt promocije nove znamke Slovenije. »Kljub temu, da je bila vlada Janeza Janše nenehno deležna očitkov o 'političnih' menjavah, pa je po njenem nastopu mandata decembra 2004 takratni direktor urada vlade za komuniciranje ostal na položaju,« so zapisali na spletni strani SDS. Pri tem so tudi zapisali, da menjava Logarja ni bila edina, ki jo je tistega dne izvedla vlada Boruta Pahorja. Tisti dan je vlada zamenjala tudi člane nadzornega sveta Elesa, ki bi se jim mandat iztekel v začetku januarja 2009. »Pričakujemo pisno utemeljitev predlagatelja, zakaj se je vlada odločila zamenjati nadzornike Elesa tik pred iztekom njihovega mandata. V kratkem lahko tudi

Anže Logar ni bil razrešen sporazumno.

Gregor Golobič in Matej Lahovnik že kadrujeta v gospodarstvu.

Slovenska demokratska stranka opozarja na Pahorjeve neizpolnjene obljube.

pričakujemo predlog nadzornega sveta za zamenjavo direktorja Elesa,« pravijo v SDS. Eles sicer sodi pod pristojnost ministra za gospodarstvo Mateja Lahovnika, v ozadju pa je mogoče videti dolgo roko Gregorja Golobiča. Kaže, da se uresničujejo napovedi, da bo imel Golobič prek Lahovnika velik kadrovskega vpliv na gospodarstvo.

Golobičevo kadrovanje V zvezi z Elesom je zanimivo, da se je na odstrelu znašel njegov direktor Vitoslav Türk, brat predsednika države Danila Türka. Vitoslav Türk je pred štirimi leti kandidiral za poslanca na listi SDS, nato pa je bil z blagoslovom Janševe vlade imenovan za direktorja Elesa. Omenjeno funkcijo je zasedel že leta 2000, ko ga je Bajukova vla-

da imenovala za vršilca dolžnosti direktorja Elesa, pred tem pa je z omenjene funkcije razrešila Vekoslava Korošca. Zanimivo pri tem je, da bo direktor Elesa očitno ena prvih žrtev kadrovskega cunamija, ki ga je simbolično sprožil predsednik države Danilo Türk, ko ni potrdil imenovanja nekaterih veleposlanikov. Prav v zvezi z ministrstvom za gospodarstvo je v javnost prišla informacija o še eni kadrovske menjavi; vlada je na predlog ministra za gospodarstvo Mateja Lahovnika razrešila generalno sekretarko na ministrstvu za gospodarstvo Vido Borovinšek. Informacijo o tem je javnosti posredovala SDS in ob tem opozorila, da niti Pahor niti Lahovnik novinarjev in javnosti nista seznanila z omenjeno kadrovske odločitvijo vlade. »Iz zapisa ni razvidno, da je gospa generalna sekretarka zapustila svoje delovno mesto sporazumno. Vse kaže, da gre še za eno izmed 'strokovnih' kadrovske zamenjav nove vlade,«

Pooblastila generalnega sekretarja vlade

Pristojnosti generalnega sekretarja vlade opredeljuje 27. člen Zakona o vladi: »Za koordinacijske in strokovne naloge za predsednika vlade ustanovi vlada urad predsednika vlade. Urad predsednika vlade vodi generalni sekretar vlade. Generalni sekretar po navodilih predsednika vlade skrbi tudi za pripravo sej vlade in izvrševanje njenih odločitev ter opravlja druge zadeve v zvezi z organizacijo dela v vladi in vladnih službah. V odnosu do vladnih služb, razen do Varnostno-informativne službe, Zavoda Republike Slovenije za statistiko in službe vlade za zakonodajo, ima generalni sekretar enaka pooblastila, kot jih ima minister do organov v sestavi ministrstva.« V nadaljnjem besedilu zakon določa, da je generalni sekretar vlade za svoje delo odgovoren vladi, imenuje in razrešuje pa ga vlada na predlog predsednika vlade.

Vodja PS SDS Jože Tanko

Bodo zamenjali tudi Vitoslava Türka?

Slavko Ziherl se je umaknil iz vlade.

nega predstavnika vlade, vendar slednji tega ni sprejel, ampak se vrača v vladno službo za evropske zadeve, kjer je bil zaposlen pred imenovanjem za direktorja vladnega urada za komuniciranje. Pahorjeva ponudba Logarju je poleg zadeve Rupel spet ujezila koalicijske partnerje, zlasti predsednico LDS Katarino Kresal, ki naj bi zahtevala krizni sestanek vrha koalicije.

Puščice proti Pahorju Med kadrovskimi zapleti velja omeniti tudi odstop Slavka Ziherla s funkcije državnega sekretarja na ministrstvu za zdravje, čeprav svoje službe sploh še ni nastopil. Ziherl, podpredsednik LDS, je svoj odstop utemeljeval z načelnostjo, češ da ne želi delovati v vladi skupaj z Dimitrijem Ruplom (ob tej priložnosti je Ziherl izrekel nekaj krepkih na račun nekdanjega premierja Janeza Janše), vendar pa razmere kažejo, da njegov odhod vendarle ni povezan samo z Ruplom, pač pa tudi s tem, da Ziherl (po navdubah portala Požareport) verjetno ne sodi v krog kadrov, ki bi bili blizu Pahorju, poleg tega naj bi bila vprašljiva njegova usklajenost z ministrom za zdravje Borutom Miklavčičem. Ziherl ne varčuje niti s kritikami na račun premierja Pahorja, ki očitno vse bolj postaja žrtev jurišnikov iz koalicijskih strank. Tako je bilo na njegov račun izrečenih precej ostrih besed tudi na konvenciji Zaresa v Kranjski Gori. Na Pahorja pa letijo puščice tudi iz opozicije. Vodja poslanske skupine SDS Jože Tanko je nanj naslovil odprto pismo, v katerem ga je spomnil na neizpolnjene obljube glede kadrovanja in pri tem mimogrede omenil primer kadrovanja v Državni volilni komisiji (DVK), iz katere je izpadel doktor pravnih znanosti Marko Kambič, vanjo pa je bila med drugim imenovana Astrid Prašnikar, nekdanja državna sekretarka pri nekdanjem ministru za notranje zadeve Radu Bohincu, ki jo je kot rektor Univerze na Primorskem predlagal v DVK. Sicer pa je Pahor ta čas največja žrtev Milana M. Cvikla, ki s svojimi potezami kaže, da postaja predsednik vlade v senci. ■

so zapisali na spletni strani SDS, kjer tudi dodajajo, da je Andrej Vizjak, minister za gospodarstvo v mandatu 2004–2008, ko je nastopil funkcijo, zadržal tedanjega generalnega sekretarja ministrstva do konca leta 2006, ko je do zamenjave prišlo sporazumno. Vizjak je novo generalno sekretarko Vido Borovinšek izbral iz vrst kariernih uradnikov na mi-

Janeza Drnovška, kasneje pa tudi pri zunanjem ministru Dimitriju Ruplu, ni pa članica nobene stranke. Med kandidati za ta položaj so med drugim omenjali Cviklovo intimno prijateljico Jerco Legan in poslanko SD Melito Župevc. Kot je na tiskovni konferenci pojasnil premier Borut Pahor, se je o omenjeni zamenjavi posvetoval s Cviklom in od njega

stvo, da je vlada na njegovo mesto imenovala vršilko dolžnosti, kaže, da se je Cviklu pri zamenjavi direktorja vladnega urada za komuniciranje zelo mudilo. Samo dan po Logarjevi razrešitvi je Pahor na tiskovni konferenci priznal, da se je Logarju opravičil, ker je mislil, da je bila njegova razrešitev sporazumna. Pahor je omenil, da sta se generalni se-

Pahor je v zvezi z zamenjavo direktorja vladnega urada za komuniciranje nasedel Cviklu in pri tem požrl obljubo, da bo moral vsak predstojnik dati pisno obrazložitev razrešitve.

nistrstvu, svojo delovno pot pa je začela na ministrstvu za finance in jo leta 2001 nadaljevala na ministrstvu za gospodarstvo pod tedanjo ministrico Teo Petrin, so sporočili iz SDS. V SDS pričakujejo, da se bo premier z menjavo generalne sekretarke ministrstva za gospodarstvo seznanil v celoti in zahteval, da odgovornost za to prevzamejo tisti, ki so ga zavedli. »V nasprotnem primeru ocenjujemo, da je bila zamenjava vodena iz kabineta predsednika vlade,« je še zapisano na spletni strani SDS.

Nasedel Cviklu A vrtno se k Cviklu in Anžetu Logarju. Slednji je bil nepričakovano razrešen, na njegovo mesto pa je vlada imenovala nekdanjo veleposlanico v Kanadi Veroniko Stabej, ki je v preteklosti delovala kot tiskovna predstavnica premierja

dobil zagotovilo, da zamenjava ni sporna. Na vprašanje, ali je za Logarjevo zamenjavo dobil pisno obrazložen predlog, kot je obljubljal pred volitvami, pa je odgovoril, da je »zamenjava usklajena z ljudmi, ki so poklicani, da o tem odločajo«. To dokazuje, da je Pahor očitno nasedel Cviklu in pri tem mimogrede požrl obljubo, ki jo je dal 18. novembra, češ da bo moral predstojnik dati pisno obrazložitev razrešitve. Pisne obrazložitve ni prejel niti Logar, ki je še isti dan predal posle vršilki dolžnosti Stabejevi. Logar svoje razrešitve po seji vlade za STA ni želel komentirati, dejal pa je, da ga je vlada razrešila po določbi, ki ji daje pravico, da v roku enega leta po imenovanju uradnika letnega razreši brez krivdnih razlogov. Prejšnja vlada je Logarja na mesto direktorja urada imenovala pred manj kot letom dni. Dej-

kretar vlade Milan M. Cvikl in razrešeni direktor urada Logar sicer pogovarjala, »ni pa šlo za sporazum, ampak za dogodek, kjer je Logar vzel napoved generalnega sekretarja na znanje«, je pojasnil Pahor in poudaril, da to ni sporazumni konec Logarjeve kariere na položaju direktorja urada za komuniciranje. Priznal je tudi, da je Cviklu verjel na besedo, ko je slednji potrdil, da so vsi predlogi za kadrovske rešitve usklajeni. »Razumel sem, da pomeni usklajeno tudi sporazumni dogovor z vsemi, ki jih to zadeva,« je dejal Pahor, ki je nato Logarju ponudil novo delovno mesto z besedami, da »sprejme neko povabilo z moje strani kot predsednika vlade, da dela na nekem delovnem mestu, kjer jaz kot predsednik vlade odločim, da lahko«. Pahor naj bi bil Logarju tako ponudil službo tiskov-

SDS je pred novimi izzivi.

0 preteklosti in prihodnosti SDS

Petra Janša, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana

Po pičli zmagi Socialnih demokratov (SD) na letošnjih parlamentarnih volitvah je sedaj največja opozicijska Slovenska demokratska stranka (SDS) postavljena pred nove izzive, ki jih k nam med drugim prinaša svetovna gospodarska kriza.

Slovensko demokratsko stranko (SDS) so Socialni demokrati (SD) na zadnjih parlamentarnih volitvah premagali za 1,19 odstotka, predsednik Borut Pahor je postal premier in sedaj skupaj z LDS in Zaresom, strankama prav tako tranzicijske levice, in stranko DeSUS kroji usodo Slovenije in njenih državljanov. Edini merljivi cilj, ki mu je omejena koalicija že v koalicijskem sporazumu določila tudi rok in način njegove resničitve, je takojšnja izdaja odločbe tako imenovanim izbrisanim. V največji opozicijski stranki SDS so pri tem znova opozorili na zlorabo

pojma »izbrisani«, zanimive za javnost pa so lahko tudi besede sedanje ministrice za javno upravo Irme Pavlinič Krebs, ki je na zaslišanju pred odborom za notranjo politiko in pravosodje v odgovoru na vprašanje poslanca Branka Grimsa (SDS) dejala, da so »mnoge solzave zgodnice tako imenovanih izbrisanih preprosto izmišljene zaradi zelenega učinka

na javnost ob uveljavljanju visokih odškodninskih zahtevkov, kot najboljši dokaz za to trditev pa je navedla kar svoj lastni primer«, so še zapisali na spletni strani SDS.

Splet okoliščin kriv za poraz

Da je stranka SDS zares aktivna tudi v opoziciji in ne razpada, kot ji nekateri očitajo, lahko vidi-

mo v njenih odzivih na vsakdanje politično dogajanje. Po volitvah še močnejša stranka SDS je tudi sama postavljena pred nove izzive za prihodnost Slovenije, zato je vprašanje samorefleksije in analize vzrokov za njen poraz na volitvah zelo na mestu. O prihodnosti SDS smo med drugim vprašali evropsko poslanko in podpredsednico SDS Romano Jordan Cizelj, ki je za naš tednik odgovorila, da je »SDS v celotnem mandatu dajala prednost vsebinskemu delu«, tako da zaradi zahtevnosti le-tega »o svoji lastni promociji niso razmišljali«. Opozorila je na uvedbo evra, slovensko predsedovanje ►

»SDS izhaja iz 'pomladnega vrenja', želje po demokratični, svobodni in pravni državi,« meni Romana Jordan Cizelj.

► Svetu EU, višjo gospodarsko rast in na dosežke pri oblikovanju skupne evropske energetske politike. Jordan Cizljeva je mnenja, da »če bi bil medijski prostor uravnotežen, bi bilo naše delo ljudem ustrezno predstavljeno«. Tako so bile volitve po njeno tudi »posredno eden od znakov medijske ne-pluralnosti in ne-uravnoteženosti v Sloveniji«. »Poleg tega je imela odločilno vlogo na izid volitev afera Patria,« je še dodala podpredsednica SDS. Da gre za splet okoliščin, menita tudi podpredsednika stranke Milan Zver in Mihael Brejc, evropski poslanec, saj oba omenjata medijsko skonstruirano afero Patria, ki je popolnoma zasenčila vse druge teme, ter strankin dobri program, v zadnjem tednu kampanje pa je svoje prispevala »zloraba plačnega sistema«. »Danes lahko uporabim to besedo, ker je očitno, da je plačni sistem očitno dober. Kje so sedaj vsi tisti, ki so bili plat zvona v zadnjem tednu pred volitvami? Zakaj se protesti ne nadaljujejo?« se sprašuje Brejc in nadaljuje, da so se pozitivni učinki plačnega sistema že pokazali pri izplačilu oktobrskih plač.

Na posvetu v Mozirju pa so bili kljub dobremu rezultatu precej

Podpredsednica SDS dr. Romana Jordan Cizelj ter podpredsednika dr. Mihael Brejc in dr. Milan Zver

samokritični in so poiskali nekaj notranjih vzrokov za slabši izid od pričakovanega, zlasti v mestih, doda Brejc. Nekdanji šolski minister Zver pa meni, da so poleg popolne mobilizacije na skrajni levi jeziček na tehtnici obrnili tudi »Jankovičevi in Kučanovi oblikovalci javnega mnenja Zdenko Roter, Spomenka Hribar in Niko Toš«, saj sta omenjena

gospoda volivce »pozivala, naj volijo proti politiki Janeza Janše«. »Nekaj pa je k volilnemu neuspehu pomladnih strank na splošno pripomogla tudi ustanovitev Duhovnikov KDS,« dodaja Zver, ki je prepričan, da zadnji izid za SDS »ni bil slab, nasprotno, najboljši do zdaj, saj ima stranka od prvega vstopa v parlament danes 10-krat večji volilni korpus«.

Vsi omenjeni se strinjajo, da ima predsednik SDS Janez Janša v stranki velik ugled in uživa neizmerno zaupanje, »kar omogoča, da se osredotočamo mnogo bolj na vsebinska kot na organizacijska vprašanja«, je prepričana Jordan Cizljeva. »Odhod predsednika v tujino bi od nas zahteval razmislek in odločitev o novem vodstvu, kar bi bila pri

Vrnitev k programskim usmeritvam

SOCIOLOG DR. MATEVŽ TOMŠIČ vidi razloge, da je SD na volitvah za las prehitel SDS, »v obnašanju v sami volilni kampanji kot tudi v ravnanju v celotnem mandatu prejšnje vlade«. Po njegovem mnenju je bila predvsem v sklepnem delu kampanje opazna velika razlika v mobilizaciji »levice« na eni strani in »desnice« na drugi. Prva je izvajala močno mobilizacijo, v kateri je aktivirala vse svoje potenciale na različnih ravneh, medtem ko je bila slednja predvsem v zadnjem tednu kampanje, ko je dejansko prišlo do obrata v volilni podpori, presenetljivo pasivna. V tem tednu so se pojavile tudi nekatere politično nedomišljene poteze, npr. implementacija plačne reforme v javnem sektorju, ki je irtirala dobršen del ljudi iz tega sektorja. A Tomšič meni, da so bile glavne napake SDS in celotne vladajoče koalicije storjene mnogo prej, v prvem delu njenega mandata. »Toda je vlada, namesto da bi se osredotočila na ustvarjanje ugodnega okolja za razmah iniciativ ljudi na različnih področjih, predvsem gospodarskem, stopila v pakt s pred-

stavniki tranzicijskih gospodarskih struktur, vezanih na njej nasprotno politično opcijo. S tem je izgubila velik del svojega moralnega kapitala, kar je povzročilo apatijo med delom njenih nekdanjih volilcev,« razmišlja komentator.

Na vprašanje, kaj bi za stranko SDS pomenil odhod njene predsednika Janeza Janše v tujino, je Tomšič odgovoril, da »bi na kratki rok zagotovo pomenil njeno oslabitev, saj stranka vsaj trenutno nima izoblikovanega naslednika, ki bi lahko enakovredno nadomestil Janeza Janšo«. Je pa po njegovem mnenju malo verjetno, da bi šla stranka SDS po poti LDS, saj se »SDS po svojem ustroju bistveno razlikuje od nekdanje LDS, ki je bila predvsem interesna povezava različnih frakcij, ki jih je družilo vztrajanje na oblasti«. »SDS je precej kompaktna stranka s trdno organizacijsko strukturo in brez večjih

Sociolog dr. Matevž Tomšič

notranjih konfliktov,« še meni Tomšič, ki SDS vidi kot najmočnejšo opozicijo do sedaj. »Ima večje število poslancev, kot ga je imela katerakoli opozicijska stranka v preteklosti, poleg tega pa so si njeni vodilni člani nabrali pomembne izkušnje pri vodenju države. Tako bodo nedvomno močno 'grizli' na način, da bodo prežali na vsako najmanjšo napako vladajoče koalicije,« je prepričan Tomšič.

Za vnovično zmago na prihodnjih parlamentarnih volitvah pa bi se po njegovem mnenju morala SDS »vrniti k nekaterim programskim usmeritvam, s katerimi je prišla leta 2004 na oblast, predvsem k težnji po liberalizaciji in deetizaciji slovenske družbe. «Neproduktivno, vsaj na dolgi rok, pa bi bilo, če bi začela nastopati iz nekih pretirano populističnih in socialno demogoških pozicij, kar je bila neredko praksa v preteklosti,« meni Tomšič.

tako karizmatičnem voditelju, kot je Janez Janša, težka naloga,« razmišlja evropska poslanka. Brejc pa meni, da je »Janez Janša prvi med enakimi, vendar v SDS močno odstopa od vseh drugih. Če bi odšel v tujino in bi mu njegova nova funkcija ne dopuščala političnega delovanja doma, bi se SDS to poznalo«.

Stranka pomladnega vrenja

Tako Brejc kot Zver in Jordan Cizljeva glede »propada« stranke SDS delijo isto mnenje, saj SDS ne more iti po isti poti kot nekdanja LDS, ker članstvo v LDS in SDS združujejo popolnoma drugi cilji. »Medtem ko SDS izhaja iz 'pomladnega vrenja', želje po demokratični, svobodni in pravni državi, so LDS združevale ambicije po vztrajanju na oblasti,« pojasnjuje Jordan Cizljeva, Brejc pa dodaja, da jih v stranki ne povezuje sla po oblasti, ampak jim gre za stvar. Da bo stranka obstala zaradi »sane njene geneze, saj je SDS

rasla iz opozicije, njeno vezivo pa so skupne vrednote in predanost Sloveniji«, je prepričan Zver, ki v prihodnje vidi svojo stranko kot »moderno centristično-desno sredinsko stranko, ki bo glavna konkurenca strankam tranzicijske levice, predvsem stranki SD«. V tem političnem polu po njegovem mnenju namreč poteka bitka za notranjo realno moč. Pahor je sicer zmagal na volitvah, drugi pa, ki niso kandidirali, bi zdaj iz ozadja radi vso politično moč. »Pahor je osamljeni jezdec, ki verjame, da mu pripada moč in oblast,« pravi Zver, a dvomi, da bo v resnici vladal.

Ker evropski poslanec Brejc ne verjame, da bi lahko prišlo do predčasni volitev, »mora biti orientacija SDS leto 2012«. »Do takrat je veliko časa in tudi volitev, na katerih bomo lahko izmerili svojo vrednost. SDS bo na rednem kongresu spomladi 2009 zagotovo zasnovala ključne politične aktivnosti za

Epigrami

Brane Senegačnik

SALTO MORTALE

Ko Markeš izvaja svoj salto mortale, od smeha se tresejo cele Butale.

VELIKI ALKIMIST

Titov partizan Stanovnik je najmočnejši čarovnik, ki spreminja AVNOJ v NATO in v svobodo rdeče blato.

STOPNJEVANJE PO MAXU

Moda, majhna moda, modica. Možak, možiček, Modic.

DESUSOVA HIMNA: "MI VSI SMO TITOVA MLADINA"

Pa naj upokojenec šepa, kašlja, kiha, pod Žnidaršičem zvest do zadnjega bo diha.

KOMANDANT ZORAN IN XIV. DIVIZIJA

"Adijo, pamet!" smo zapeli in dali: "Gate si na glavo!" Zato smo v jurišu uspeli in spet svobodo imamo pravo.

naslednje obdobje. Kot največja opozicijska stranka bomo zelo pozorno spremljali delo vlade ter v primeru nezakonitih in neustreznih ravnanj oblastnikov tudi uporabili vsa demokratična sredstva. Še naprej bomo krepili mrežo članstva in nadaljevali s programi, ki so se v doseda-

njem političnem delovanju SDS obnesli. Upamo, da bodo tudi druge pomladne stranke šle v tej smeri, tako da bi najkasneje do naslednjih parlamentarnih volitev zgradili čvrst pomladni blok. Pomembno bo tudi sodelovanje s civilno družbo,« končuje Brejc. ■

Konstruktivni v opoziciji

UREDNIK IN KOLUMNIST DR. MIHA KOVAČ meni, da je »SDS volitve izgubila zato, ker je v svojem mandatu počela nekatere reči, ki jih je v prejšnjem mandatu izrazito očitala LDS – obnašala se je arogantno in ni ji uspelo ustvariti vtisa, da njena vlada dela v korist vseh državljanov in državljanek«. »Po drugi strani pa je SDS izgubila glasov vsaj deloma nadoknadila tako, da je pritegnila glasove, ki bi sicer šli k SLS in NSi,« še meni Kovač in pri tem opozarja, »da pravzaprav težko govorimo o volilnem porazu SDS, saj je izgubila le dober odstotek glasov glede na izid izpred štirih let, gotovo pa gre za precejšnji poraz vladne koalicije. Ta koalicija vsaj za zdaj ne zna realno oceniti razlogov za volilni poraz in razmisliti, koliko je k temu prispevala vsaka njena posamezna članica.« Usoda nekdanje LDS pa bi po Kovačevem mnenju stranko SDS lahko doletela ob »nezmožnosti samorefleksije«, poleg tega pa je zanj »izrazito neproduktivno, če SDS očita sedanjim vladni koaliciji, da kadruje politično, če ta zamenja koga, ki ga je po izrazito politični liniji nastavila vlada, ki jo je vodila SDS«. »Za politične štejemo menjave vseh, ki niso bili na neposredno političnih mestih, kot so denimo ministri, državni sekretarji, vladni tiskovni predstavniki ipd. Taka drža SDS ne bo prinesla zmage na naslednjih volitvah,« še dodaja Kovač.

O domnevnem odhodu predsednika stranke SDS v tujino pa nam je Kovač odgovoril, da »ima Janez Janša najbrž podoben hendikep

kot večina ljudi njegove generacije, ki se je v osemdesetih letih namesto z osebnimi karierami in osebno rastjo ukvarjala s sesuvanjem socializma – vsaj kot sem ga slišal javno nastopati, domnevam, da od tujih jezikov dobro govori le angleško, zato je število mest v mednarodnih ustanovah, na katera lahko odide, precej omejeno,« meni Kovač. Pri tem pa dodaja, da je »o Janševem odhodu v tujino ne realno razmišljati, preden se ne razčisti afeta Patria«. »Sam sicer ne verjamem, da bi se v tem poslu na kakršen koli način osebno okoristil, sem pa prepričan, da ne bi mogel prevzeti nobene pomembnejše mednarodne funkcije, če bi se morda izkazalo, da se je v času njegovega mandata v obrambnem resorju zgodila velika mednarodna korupcijska afeta.« Vsekakor pa za Kovača ne obstaja nikakršen dvom, da »bi se SDS znašla v precejšnjih težavah, če bi ostala brez voditelja, kot je Janez Janša«.

O prihodnosti stranke SDS je Kovač zapisal, da »sta možna predvsem dva scenarija: prva možnost so podobni problemi, kot jih je imela LDS po porazu 2004, kar je na koncu pripeljalo do razpada in ustanavljanja novih strank. Drugi možni scenarij pa je, da se bo

Publicist dr. Miha Kovač

SDS konsolidirala in homogenizirala vso desno sredino tako, da bo tu ostala izrazito najmočnejša stranka.« »Za zdaj je prezgodaj, da bi lahko napovedovali, kateri scenarij je bolj verjeten. Če bi skleпали po letošnjih volitvah, bi bil prvi scenarij bolj boleč, je pa res, da lahko več strank pokrije širšo paleto volivcev kot ena sama,« dodaja Kovač, ki verjame, da je »sedanja koalicija zmagala predvsem zato, ker je Zares – poleg glasov dela sredinskih volivcev, ki se na vsakih volitvah odločajo na novo in prehajajo iz enega bloka v drugega – 'pobral' del tistih volivcev, ki iz takih ali drugačnih razlogov niso želeli voliti LDS ali SD in bi sicer ostali doma«. Za vnovično zmago SDS na prihodnjih volitvah pa Kovač za zdaj predlaga le »notranjo krepitev stranke in konstruktivno opozicijsko vlogo«, saj verjame, da »sta prvi dve leti po volitvah za končno zmago manj pomembni«. »To pomeni, da ima SDS nekje do leta 2010 čas, da se ustrezno pregrupira, zbere moč in določi taktiko za volitve leta 2012,« meni Kovač in predlaga, »naj SDS daje konstruktivne predloge ter opozarja na nedoslednosti, morebitne neumnosti in napake vladne koalicije.«

Z ministrstva v civilno družbo

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven. arhiv Demokracije

Zbor za republiko je nedavno dobil novo vodstvo. Predsednik sveta je postal dosedanji minister za javno upravo Gregor Virant, ki bo po skoraj petih letih delovanja zbora nasledil dosedanjega predsednika Petra Jambreka.

Zbor za republiko (ZZR) se je že pred dobrim letom dni, torej malo pred predsedniškimi volitvami, reorganiziral, saj sta bila v njegovem okviru ustanovljena dva organa, in sicer Svet ZZR, ki ga sestavlja sedem članov, in Inštitut ZZR, ki naj bi skrbel za tehnične zadeve (npr. najem dvoran za javne tribune).

Izročilo slovenske pomladi

O novem vodstvu ZZR smo v Demokraciji poročali že pred dvema tednoma, uradno pa se je novi predsednik Sveta ZZR predstavil na tiskovni konferenci 4. decembra. Virant je pojasnil, da je ob izteku ministrske funkcije razmišljal, kako bi se v prihodnosti vključeval v širše družbeno dogajanje, med opcijami pa je omenil tudi včlanitev v SDS, ki ji je po vrednotni usmeritvi najbližje. Ob tem je dejal, da ga je Jambrek pred časom poklical in

predlagal, naj prevzame funkcijo predsednika Sveta ZZR. Ponudba ga je presenetila, vendar je prišla v pravem trenutku, to je v času, ko je odlagal ministrske dolžnosti in se pripravljal, da se vrne v pedagoške in svetovalne vode. Hkrati je tudi razmišljal, kako bi ostal v stiku s širšim družbenim dogajanjem, zato se je odločil, da ponudbo sprejme, saj je ZZR »vedno bil in ostal zelo odprt forum za razpravo o vprašanih družbenega pomena«. Gre za zbor posameznikov, ki imajo svoje mnenje o zadevah in ni problematično, če ima njihov kolega drugačno mnenje o kakšni zadevi, meni Virant, doktor upravnega prava in predavatelj na fakulteti za upravo, ki ni član nobene politične stranke. V politiki se je prvič pojavil leta 2000, ko je v času Bajukove vlade postal državni sekretar na ministrstvu za notranje zadeve, notranje ministrstvo pa

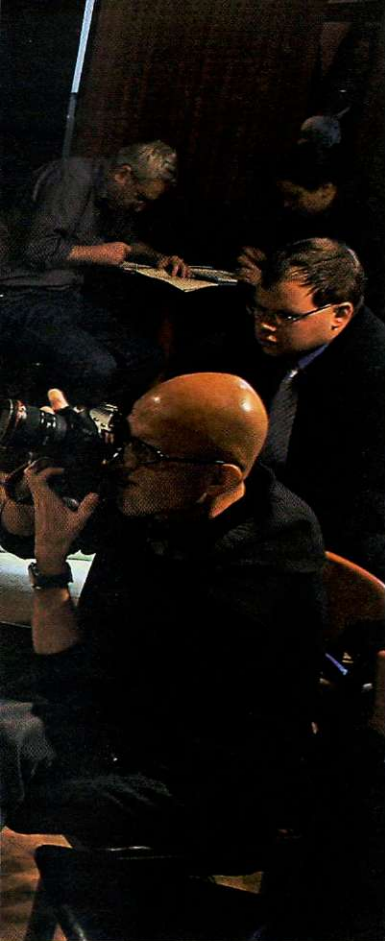
je vodil Peter Jambrek, dosedanji predsednik Sveta ZZR. Virant je na letošnjih volitvah kandidiral za poslanca na listi SDS, vendar ni bil izvoljen. Kot je razvidno s spletne strani SDS, še vedno vodi odbor za politični sistem in javno upravo v strokovnem svetu SDS. Bržkone so omenjena dejstva marsikoga spodbudila k spraševanju, ali je nemara Virant »novi lider desne sredine«, kot je bilo mogoče slišati na tiskovni konferenci, oz. ali ZZR pripravlja takšnega liderja. Jambrek je na to vprašanje odgovoril, da nihče ni-

kogar ne pripravlja in da je Virant samostojna oseba. Pri tem je tudi pojasnil, da ne ZZR ne slovenska pomlad nista niti leva niti desna, ampak svobodomiselnata.

Jambrek je v svojem uvodnem nagovoru dejal, da se umika z vodstvene funkcije v ZZR, ker je pet let »preprosto dovolj«. Kot glavni razlog je navedel, da ne zmore biti več dovolj nevtralen do različnih stališč, zato se je čutil omejenega pri izražanju svojega mnenja. Omenil je tudi soglasje med člani Sveta ZZR, češ da je k debati treba pritegniti mlajše generacije. Jambrek ne dvomi o tem, da bo ZZR nadaljeval svoje poslanstvo, to je nadaljevanje izročila slovenske pomladi ne glede na njene dosedanje organizacijske oblike (Demos, Nova revija, Odbor za var-

ZZR nadaljuje tradicijo slovenske pomladi, ki jo je simboliziral Demos.

stvo človekovih pravic, pisateljska ustava ...). Po njegovem mnenju ni glavni namen ZZR, da slepo sledi temu izročilu, ampak ga skuša tudi artikulirati. ZZR ostaja po Jambrekovih besedah zavezan tudi tistim prvinam izročila pomladi, ki so socialno naravnane. Pri tem je omenil litostrojko stavko iz leta 1987 kot temeljno izročilo slovenskega delavstva.

Za odprt dialog Virant je v predstavitvi programa dejal, da ZZR odpira prostor za razpravo in različna stališča, tudi za tista, ki so nasprotna političnemu in medijskemu »mainstreamu«. Idejni okvir ZZR po njegovo ostaja v tradiciji slovenske pomladi in Demosa, gibanj za demokratizacijo in osamosvojitve torej ter izgradnjo modernega institucionalizma. ZZR bo tako še naprej deloval prek javnih tribun. V tej razpravi ne bo slišati samo kritike obstoječe oblasti, pač pa tudi koristne predloge za oblikovanje javnih politik. ZZR prav tako poudarja enake možnosti za izražanje različnih stališč, odprtost v komunikaciji, za spoštovanje vseh stališč, tudi drugačnih od lastnih, pa tudi za argumentiranje in spoštovanje argumentov. ZZR po Virantovih besedah prav tako zavrača vsako nestrpnost, izklju-

čevanje in etiketiranje, zato se bo zavzemal za liberalen odnos med državo in civilno družbo, torej za omejevanje poseganja države v svobodo posameznika in gospodarsko pobudo. Netoleranten pa bo do odklonskih družbenih pojavov, ki ogrožajo družbeni razvoj, kot so na primer gospodarski kriminal, korupcija, korporativizem itd.

Virant je tudi napovedal, da bodo k sodelovanju v ZZR povabili čim širši krog ljudi. Tribune ne bodo tribune enako mislečih, ampak različnih pogledov. ZZR ni monolit, zato nihče ne more govoriti v imenu ZZR. Virant je zaželel uspešno delo Pahorjevi vladi, hkrati pa napovedal, da jo bodo budno spremljali in se kritično odzivali na njene napake. ZZR od vlade pričakuje konkretne rezultate, kot so zmanjšanje davčnih bremen, nadaljevanje procesa debirokratizacije, ohranitev koristnih rešitev, ki jih je uvedla Janševa vlada (topel obrok za dijake, vinjete ...). Pričakuje tudi ureditev odnosa s Hrvaško, izboljšanje delovanja javnega sektorja, zdravstva, delovanje pravne države. Virant je podprl premierja Boruta Pahorja v njegovi drži in odprti komunikaciji z okoljem, prav tako preseganje strankarskih delitev pri kadrovanju, kar se Virantu zdi primerno. Pri tem je izrazil upanje, da bo Pahor držal te obljube. Nekaj razkoraka med besedami in dejanji je bilo po Virantovih besedah že mogoče zaznati, to pa je predvsem menjava ljudi na strokovnih delovnih mestih (na primer sekretar državnega zbora), v koalicijski pogodbi pa je mogoče opaziti nekatere ideološke teme (izbrisani, umetno oplojevanje plodnih samskih žensk, redefinicija odnosa med Cerkvijo in državo, prevetritev kadrov, ki so prišli v državne službe po letu 2004). Virant je ob tem dejal, da se tudi sam zavzema za kadrovske prevetritev državne uprave, vendar z vidika strokovne kompetentnosti. Pri tem je bil kritičen do tega, da vladna koalicija slika razmere in prihodnost izrazito črno. S to črnogledostjo se ustvarja alibi za prihodnje zgrešene poteze vlade. Po Virantovih besedah igra v tržnem gospodarstvu veliko vlogo

psihologija, zato strašenje z recesijo lahko vpliva na njene učinke.

Ne levo ne desno Virant je v svojem nastopu opozoril tudi na to, da je oblast v Sloveniji ta čas zelo monolitna, saj ima ena politična opcija, tj. tranzicijska levica, v rokah zakonodajno in izvršilno vejo oblasti, tej opciji pa so naklonjeni tudi nadzorne institucije in mediji. ZZR zato računa na to, da bodo novinarji, ki imajo sedanjost vladajočo garnituro raje kot prejšnjo, kritični do vlade glede na lastna profesionalna merila. Tudi če bo sedanja vlada dobro delala, imajo državljani in državljanke pravico do še boljše ponudbe, je poudaril Virant. Stranke slovenske pomladi lahko ponudijo alternativo, imajo tudi velik manevrski prostor za izboljšanje svoje ponudbe. Če ta manevrski prostor – pri tem je Virant posebej omenil krščanske volivce – ne bo zapolnjen, bo slovenski politični prostor invaliden. Pomladne stranke so namreč šibke predvsem v mestnem okolju, kar je bilo letos še posebej izrazito. Pomladna opcija pa ni sinonim za

konservativce oz. desno sredino. Kot je dejal Virant, se sam nima niti za levičarja niti za desničarja, delitev na levo in desno pa je v slovenskem političnem prostoru itak zelo zamegljena. Urbana okolja niso predestinirana, da volijo večinoma tranzicijsko levico, je še dodal Virant.

V nadaljevanju tiskovne konference je govoril tudi akademik Janko Kos in izrazil kritično stališče do primerjave med ZZR in Forumom 21, češ naj bi bil prvi desni, drugi pa levi. ZZR nikoli ni formuliral svojih stališč, ki bi ločevala na levo in desno, je dejal Kos in omenil, da so v Forumu 21 predvsem podjetniki, poslovneži, menedžerji, tudi nekateri intelektualci in umetniki, ki pa so manj opazni. Jedro ZZR pa so intelektualci. Niko Grafenauer je dejal, da je treba v forumu, kot je ZZR, izpostaviti pomen kulture v čim širšem smislu pa tudi konkretna vprašanja, kot so Narodna in univerzitetna knjižnica, Muzej slovenske umetnosti itd. Tomaž Zalaznik pa je poudaril potrebo po vnašanju pozitivnega mišljenja v družbeni diskurz, kar je prav tako ena od vlog ZZR v prihodnjih letih. **D**

Novi predsednik Gregor Virant

Dosedanji predsednik Peter Jambrek

Prva javna tribuna ZZR junija 2004 je mobilizirala veliko število ljudi.

Dura lex, sed lex

Dr. Marko Kambič, foto: Gregor Pohleven

Latinsko načelo, ki se je ustalilo v zakladnici pravnih modrosti, se slovensko glasi: Trd zakon, vendar zakon. Nastalo je na podlagi odlomka iz spisa znanega rimskega klasičnega pravnika Ulpijana, v katerem je komentiral zakonsko določilo glede osvoboditve sužnjev, kjer je na koncu dognal, da je obravnavana ureditev res zelo stroga, vendar je tako predpisal zakon (*»Hoc quidem perquam durum est, sed ita lex scripta est.«* D. 40, 9, 12, 1).

S misel Ulpijanove ugotovitve in določnejše poznejše izpeljanke je jasen. Zakon oziroma pravno pravilo moramo spoštovati ne glede na to, kako trd, strog ali neugoden se nam zdi. Načelo danes predstavlja enega temeljnih pravnih postulatov. Brez spoštovanja predpisov ni pravne varnosti in s tem urejene družbe. A kako naj ravnamo takrat, ko smo prepričani, da bi bilo dosledno spoštovanje pravne norme krivično? Lahko v tem primeru pritrdimo krščanskemu mislecu Avreliju Avguštinu, ki je zapisal: *»... zdi se mi, da krivičen zakon sploh ni zakon«* (*De lib. arb.* I, 5), iz česar je nastalo načelo *Lex iniusta non est lex*? Nas iz zadrege utegne rešiti interpretacija? Saj vemo, da je treba suhoparno črko zakona osmisлити in ji za konkreten primer vdihniti pomen, ali kot pogosto slišimo iz dobronamernih laičnih ust: Zakone je treba razlagati z razumom in srcem. – V pravni državi dileme ne bi smelo biti.

Pravna država Institut pravne države je relativno mlad. Ustabil se je šele v moderni kontinentalni Evropi kot nasprotje policijske države. Pojem se je v sodobni družbi popolnoma udomačil, mnogi pa se pogosto ne zavedajo njegovega bistva, saj so prepričani, da zanj zadošča le dejstvo, da država temelji na pravu, natančneje rečeno na načelu zakonitosti, kar pomeni, da je družba urejena s skladnimi, hierarhičnimi pravnimi pravili in da ta pravila državni organi tudi dosledno spoštujejo. Vendar pri pravni državi ne gre samo za dosledno spoštovanje zakonov, pa čeprav (pre)strogih. V tem primeru bi kot pravno državo lahko opredelili tudi nekatere krivične in zločinske totalitarne sisteme, ki so pedantno delovali po črki zakona, na primer nacistično Nemčijo. Bistvo pravne države zato najdemo v njeni vsebinski opredelitvi, ki ima vrednostno konotacijo. Pravna država je dejansko samo tista, ki temelji na postulatih človekovih pravic, iz katerih se izvajajo tudi vsi njeni drugi atributi, na primer demokracija, delitev oblasti, neodvisnost sodstva, pravna varnost, prepoved retroaktivnosti predpisov in enakost pred

zakonom. Kot vidimo, tvorita celoto pojma šele formalna in vsebinska opredelitev, ki sta neločljivo povezani. Pravna država je programska vrednota, za katero si moramo ob njenih sicer pravno zagotovljenih osnovah v praksi nenehno prizadevati. Eno je namreč vzoren pravni sistem, drugo pa njegovo udejanjanje. Dejansko je v vsakdanjem življenju pravna država vedno samo večji ali manjši približek idealu. Nespoštovanje predpisov ali njihova samovoljna, čeprav morda dobronamerna interpretacija, nas od ideala odmika oziroma pravno državo celo ruši v njenih temeljih.

Možnosti in pasti interpretacije Če želimo pravni vir uporabiti v konkretnem primeru, ga moramo najprej pravilno razumeti. Razumemo pa ga s tem, da si ga razložimo (tj. interpretiramo). Rečemo lahko, da je interpretacija nujna za udejanjanje prava, tako da brez interpretacije ni uporabe pravnega pravila. Zato je razlaga nepogrešljiv spremljevalec pravnikovega dela in ne

Pravna država je programska vrednota, za katero si moramo v praksi nenehno prizadevati.

smemo se čuditi, da je prerasla v pomembno vejo pravne znanosti. Na tem mestu se ne bomo poglobljali v bogato teorijo in interpretacijske napotke, ampak se bomo osredinili samo na bistveno dilemo, koliko je interpretacija lahko kreativna, ali rečeno drugače, koliko ustvarjalnega prostora je na voljo tistemu, ki pravo razlaga.

Pred časom sem slišal pripombo, da so pravniki pri svojem delu premalo ustvarjalni in da se predvsem sodniki praviloma preveč krčevito oklepajo že uhojenih poti interpretacije, ki jih je ustvarila sodna praksa, kar načeloma drži. Ugotavljanje vzrokov za takšno stanje presega okvire pričujočega teksta. Za kreativno interpretacijo mora pravnik imeti med drugim visoko strokovno znanje, saj je ne nazadnje treba odločitev, do katere je prišlo na podlagi interpretacije, ustrezno argumentirati.

Kreativna interpretacija je vsekakor nekaj pozitivnega, vendar ne sme prestopiti tiste kritične meje, ko bi razlaga sama postala kršitev predpisa. Razlagalec bi v tem primeru prevzel vlogo zakonodajalca, kar je v pravni državi nedopustno. Tovrstnih, praviloma pristranskih interpretacij pa ne srečujemo samo v odvetniških bravurah, ampak med

O avtorju

Dr. Marko Kambič je študij prava končal v Ljubljani. Od leta 1989 je zaposlen na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer poučuje rimsko pravo. Izobraževal se je tudi v tujini, sodeloval pri več raziskavah in je avtor številnih znanstvenih del. Med drugim je predaval na mariborski pravni fakulteti, Socialni akademiji in Akademiji Jožeta Pučnika.

drugim žal tudi pri delu državnih organov in včasih celo v mnenjih uglednih pravnih strokovnjakov. Take interpretacije pa niso nič drugega kot nasilje nad pravom. Pravo pač ni elastika, ki bi jo lahko nategovali po mili volji.

Prav(n)a pot O tem, ali je zakon pretrd oziroma krivičen, v pravni državi ne sme arbitrarno odločati tisti, ki ga je dolžan udejanjiti, še manj tisti, na katerega se nanašajo posledice. Ker je dojemanje krivice praviloma zelo subjektivno, bi s tem na široko odprli vrata samovolji. Pravni red bi se tako dejansko sprevrgel v nered, kar bi pomenilo konec pravne države ne samo v formalnem, ampak tudi v vsebinskem smislu. Rzsodnik, ki je upravičen reševati zgoraj omenjeno dilemo, je ustavno sodišče in morebiti nadrejena evropska instanca. V pravni državi naj bi bilo takih situacij seveda čim manj. Druga mogoča pot za rešitev zadrege je takojšnja sprememba spornega zakona ali določila, o kateri pa mora po predpisanem postopku odločati demokratično izvoljeno predstavniško telo.

Nesojeni veleposlanik – formalni vidik V zadnjem času lahko spremljamo polemiko o kandidaturi prejšnjega zunanjega ministra za veleposlaniško mesto. Dejstvo, da ga predsednik republike ni imenoval na funkcijo, za katero ga je predlagala vlada, je v določenem delu javnosti in politike zbudilo burne reakcije, saj naj bi bile, kot pravijo podporniki, vsem znane njegove zasluge in vrline v času slovenskega osamosvajanja in predsedovanja EU. Vendar je njihova argumentacija zgrešila cilj. Vprašanje vrlin ali slabosti, se pravi primernosti po vsebinski plati, v tem primeru sploh ni bilo pravno relevantno, ker kandidat ni izpolnjeval v zakonu izrecno določenega formalnega pogoja. Črka zakona je tukaj jasna in tudi dodaten poskus interpretacijske akrobacije ni bil na mestu.

Poglejmo kratko, kakšen je bil namen novele zakona o zunanjih zadevah. Takšna *dura lex* je bila v času prejšnje vlade na predlog tedanje opozicijske stranke sprejeta s precejšnjim konsenzom. Dovolil bi si spekulacijo, da je opozicija, tudi pod vplivom sindikata diplomatov, želela preprečiti, da bi tedanja vlada predlagala diplomate po liniji politične pripadnosti in lojalnosti. Pozicija je predlog iskreno pozdravila, verjetno tudi zato, ker je vedela, da bo zakon prav tako vezal nasprotno politično opcijo, ko bo prišla na oblast. Na koncu je večina političnega spektra skupaj spoznala, da je bil sprejeti zakon dejansko prestrog in ga bodo, kot kaže, spremenili. Ob tem pa je treba posebej poudariti naslednje. Če sedanja oblastna koalicija želi, da javnost sprememb zakona ne bo

štel za vnovično odpiranje vrat političnemu kadrovanju, bo morala poskrbeti za skrbno izdelane, še vedno restriktivne kriterije, ki bodo morali biti poleg tega sprejeti, tako kot zadnja novela, s širokim konsenzom.

Predvsem pa se čudimo dejstvu, da je prejšnja vlada kandidata, ki ni izpolnjeval formalnih pogojev, sploh predlagala v imenovanje predsedniku države. Najvišji državni organi bi se morali zavedati svoje velike odgovornosti, saj predstavljajo zgled, zato je morajo posebej paziti, da se sami strogo držijo predpisov.

Predsednik države je tako v omenjeni zadevi prejšnjega zunanjega ministra ravnal pravilno. V okviru ustavnega položaja in svojih pristojnosti je namreč dosledno spoštoval pravni predpis. V pravnem mnenju, ki sta ga o vlogi in ustavnem položaju predsednika republike pri postavitvi veleposlanikov v našem parlamentarnem sistemu napisala za zunanje ministrstvo ustavnopravna strokovnjaka z ljubljanske pravne fakultete, je korektno ugotovljeno, da predsednik republike lahko zavrne predlog vlade oziroma postavitve veleposlanika, ki ne izpolnjuje z zakonom predpisanih pogojev. Še bolje pa bi bilo jasno povedati, da predsednik republike v takem primeru sploh ne sme potrditi predlaganega kandidata, saj bi drugače »garant ustavnosti in zakonitosti« sam nedvomno ravnal protipravno.

Nesojeni veleposlanik – vsebinski vidik Seveda pa ima medalja s predsednikom republike tudi drugo plat. Njegova decidirana izjava, da nekdanjega zunanjega ministra ne bi imenoval, tudi če bi ustrezno spremenili zakon o zunanjih zadevah, je mnoge presenetila tako kot zavrnitev nekaterih drugih kandidatov iz vsebinskih razlogov. Razlogi, ki so bili posredovani javnosti, so lakonični in precej ohlapni: pomanjkanje zaupanja, pomanjkanje strokovnih izkušenj in neizkazovanje kvalitet, ki jih veleposlanik mora imeti. Gre za svojevrsten precedens, ki bi moral dobiti širši epilog ne samo zaradi konkretno vpletenih subjektov, ampak predvsem zato, da se razčisti načelno vprašanje predsednikovih pristojnosti glede na njegov ustavni položaj. Pravila, ki urejajo celoten postopek postavljanja diplomatov, niso izčrpana in podrobna, postopek pretežno ni formaliziran, marsikaj je prepuščeno ustaljeni praksi in taktu za politično kulturo ter dostojnost tako vlade kot predsednika države. Ravnanje predsednika republike zato v tem trenutku generira več vprašanj kot odgovorov. Si je predsednik s svojo potezo odrezal večji kos pogače, kot mu po ustavi v našem parlamentarnem sistemu pripada? Ali se predsednik republike glede na svojo pretežno reprezentativno funkcijo sploh lahko spušča v vsebinsko presojo primernosti kandidata za veleposlanika? In če, kateri so zadržki, ki bi morebiti upravičevali zavrnitev? Jih mora predsednik podrobno utemeljiti? Ima morda pravico veta oziroma politično diskrecijo? Tako smo zopet pri vprašanju spoštovanja pravnega reda in problemu interpretacije.

Predsednik republike, ki ga je doslej velik del državljanov dojemal kot premišljene diplomata z blagim korakom na političnem parketu, je tokrat strumno zakoral na spolzek in tanek led. Je šlo samo za *faux pas* pod vplivom nekaj upravičene jeze in morebitnih zamer ali pa omenjena poteza napoveduje spremembe njegove politike v obdobju nove vlade? Presenečenja niso izključena. Visoka podpora, ki jo je prejel na volitvah, nikakor ne more in ne sme biti argument za samovoljno interpretacijo njegovega ustavnega položaja in z njim povezanih pristojnosti. Tudi in še posebej zanj velja načelo iz naslova pričujočega prispevka. ■

Rast upočasnjena, **recesije še ni**

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Gospodarska rast se počasi umirja, podjetja in podjetniki pa imajo težave pri najemanju posojil. Kljub temu bojzani za večjo krizo ni. Vlada mora poskrbeti, da bo tako tudi ostalo, sicer bo nosila veliko odgovornost.

Potem ko smo dve leti zapored dosegali najvišjo gospodarsko rast v samostojni državi, se je aktivnost v slovenskem gospodarstvu v tretjem četrtletju letošnjega leta umirila. Rast izvoza se je precej umirila, proizvodnja predelovalnih dejavnosti pa se je celo zmanjšala. Rast gradbene aktivnosti in rast prihodka v trgovini na drobno se je v tem obdobju ohranila na razmeroma visoki ravni, vendar so tudi tu vidni znaki umirjanja. Poslovne tendence kažejo na-

daljnje umirjanje aktivnosti na vseh področjih, kazalnik gospodarske klime pa je bil novembra ob največjem mesečnem padcu na najnižji ravni od začetka merjenja. To so ugotovitve, ki jih je pretekli teden predstavil urad za makroekonomske analize in razvoj (Umar).

Trg dela Na trgu dela večjih posledic finančne krize septembra še ni bilo zaznati, nasprotno, število zaposlenih se je septembra celo povečalo. Ven-

dar v Umarju opozarjajo, da izkušnje kažejo, da se umirjanje gospodarske aktivnosti na trg dela prenaša s četrtletnim zamikom. Rast števila zaposlenih se je septembra torej okrepila, oktobrsko povečanje števila registriranih brezposelnih zaradi priliva iskalcev prve zaposlitve pa je bilo višje kot v istem mesecu lani, kar je že lahko posledica konjunkturalnih razlogov.

Trg vrednostnih papirjev Če pogledamo trg vrednostnih pa-

pirjev, ugotovimo, da je vrednost osrednjega borznega indeksa oktobra in novembra padla za slabo tretjino in dosegla najnižjo raven v zadnjih petih letih. Posledice finančne krize v svetovnem merilu se odražajo tudi na posojilnih in varčevalnih tokovih. Septembra se je posojilna aktivnost bank nekoliko okrepila, a je ostala pod povprečno ravno preteklega leta. Krepi se zadolževanje podjetij v tujini, zadolževanje bank pa se umirja. Še nadalje so se krepili dolgoročni depoziti

prebivalstva in imeli septembra najvišjo medletno rast, odkar so na voljo razpoložljivi podatki.

Primanjkljaj Rast primanjkljaja na tekočem računu plačilne bilance se je septembra upočasnila. Ključna razloga za enega najnižjih mesečnih primanjkljajev letos sta manjši trgovinski primanjkljaj in višji storitveni presežek. Kljub temu ostaja primanjkljaj v devetih mesecih letos visok (870,9 milijona evrov višji kot lani).

Recesije ni Kaj na to pravi Andrej Vizjak, gospodarski minister v nekdanji Janševi vladi? Vizjak meni, da Slovenija ni in ne bo v recesiji. Nujni pa so ukrepi, da slovensko gospodarstvo ostane v dobri kondiciji in izkoristi turbulentne čase za nadgraditev rasti v evropskem prostoru. Prepričan je, da bo Slovenija tudi 2009 imela gospodarsko rast, vendar bo ta upo-

Nekdanji minister Andrej Vizjak kritičen do nove vlade.

Bo Matej Lahovnik, minister za gospodarstvo, kos nalogi?

časnjena. Za rast, ki bo zmerna, pa je po njegovih besedah nujno hitro ukrepanje. »Prejšnja vlada je predlagala dva davčna zakona, ki ju je treba sprejeti še letos, saj uvajata davčne olajšave za investicije v opremo, znižujeta davčno stopnjo za dve odstotni točki in višata investicije v razvoj,« je dejal Vizjak, ki je prepričan, da bi morali ti ukrepi veljati že za leto 2008. Gospodarstveniki

gativen odziv sindikatov in zveze društev upokojencev, češ da bi to lahko ogrozilo pokojninsko blagajno. »Tudi proceduralno ti ukrepi ne bi bili sprejeti letos, so zelo neselektivni in so namenjeni tudi tistim podjetjem, ki niso razvojno naravnana,« je dejal Vizjak. Predlaga razmislek o okrepu, da bi država zagotovila sredstva bankam, te pa bi jih nato vlagale v gospodarstvo.

Mednarodnega denarnega sklada za celotno prihodnje leto evroobmočju in ZDA napoveduje znižanje BDP.

Kaj pa gospodarstvo? O razmerah v slovenskem gospodarstvu so razpravljali tudi slovenski gospodarstveniki. Ti so si enotni, da gospodarstvo potrebuje hitro pomoč, kar pomeni, da mora vlada hitro ukrepati in sprejeti

Slovensko gospodarstvo še ni v recesiji; prejšnja vlada je pustila za seboj izredno ugodne rezultate, Pahorjeva pa mora z njimi nadaljevati in hitro ukrepati.

bodo po Vizjakovih besedah v tem primeru ukrepe izkoristili in bodo lahko še naprej investicijsko razvojno naravnani. »Zaskrbljeni smo, ker se nova vlada do teh ukrepov še ni opredelila,« je opozoril Vizjak. Vladi priporoča, naj se opredeli ali pa ponudi boljše ukrepe. Predlagani ukrep nove vlade za znižanje prispevne stopnje za delodajalce za socialne prispevke, s čimer bi pomagali podjetjem v času krize, Vizjak ocenjuje kot neselektivnega, hkrati pa opozarja na ne-

In kako je v tujini? Gospodarstvo evroobmočja je v tretjem četrtletju zašlo v recesijo, mednarodne ustanove pa še naprej znižujejo napovedi gospodarske rasti. Umar ugotavlja, da je septembrska poglobitev finančne krize v Sloveniji najprej vplivala na borzna gibanja, posledice pa so vidne tudi na posojilnih in varčevalnih tokovih ter poslabšanih kazalnikih zaupanja.

Slabše v Nemčiji in Italiji V evrskem območju se je bruto domači proizvod (BDP) v tretjem četrtletju (enako kot v drugem) zmanjšal za 0,2 odstotka, od naših najpomembnejših trgovinskih partneric sta v recesiji Nemčija in Italija. Občutno poslabšanje pričakovanj v okviru kazalnikov razpoloženja pa nakazuje nadaljnje umirjanje gospodarske aktivnosti. V novih napovedih

nekateri ukrepe, če želi, da gospodarstvo ne bo prizadeto. Prepozna pomoč namreč ni učinkovita. S tem pa Pahorjeva vlada kar nekako odlašaja, saj doslej ni sprejela še nič takšnega, kar bi prihajajočo krizo omililo. Po prepričanju številnih gospodarstvenikov se Slovenija krizi, ki ni od včeraj, lahko uspešno izogne, zato vladi predlagajo ukrepe za premostitev krize. Po besedah ge-

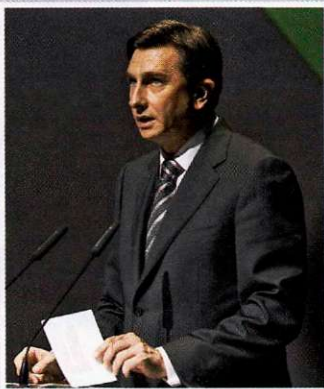

Banke imajo denar, vendar ga ne posojajo več.

Pahorjeve obljube pred volitvami

Borut Pahor, ki danes vodi slovensko vlado, je pred volitvami obljubljal, da bo Slovenija eldorado za podjetnike. »Ko boste prebrali, kaj vse nas čaka v naslednjih 12 mesecih, boste mislili, da sanjate,« beremo v uradnem priročniku ene od vladnih ustanov. Zapisali so: »Podjetnikom še nikoli ni bilo lepše, kot jim bo v naslednjih mesecih.« Ni šala. Ko smo pred volitvami naredili anketo med tedanjimi parlamentarnimi strankami, je bilo eno od vprašanj: Katere konkretne ukrepe lahko obljubite podjetnikom že v prvem letu, če pridete v vlado? Volitve so za nami, položaji so bolj ali manj razdeljeni, mi pa se še dobro spomnimo, katere ukrepe so nam naštele stranke, ki so zdaj v vladi. Pa jih še enkrat preletimo:

Pahor je veliko obljubljal, zdaj okleva.

- Povečal se bo obseg proračunskih sredstev za sofinanciranje idej, raziskav, inovacij, razvoja, novih podjetij in rastočih poslov.
- Dobili bomo davčne olajšave za podjetnike začetnike.
- Dobili bomo davčne olajšave za investicije in tehnološki razvoj.
- Zgornja višina prispevkov iz brutoplač bo omejena.
- Dobili bomo sklade tveganega kapitala.
- Mikropodjetja in manjši obrtniki bodo imeli pavšalni način obdavčenja.
- Prispevki za zdravstveno varstvo bodo nižji, zaradi tega bodo brutoplače razbremenjene za 0,53 odstotka.
- Davke bomo lahko plačevali obročno.
- Sistem plačevanja davkov bo preprostejši in cenejši.
- Prag dohodninske osnove bo višji.
- Dobili bomo dodatne stimulacije za zaposlovanje mladih in ohranitev zaposlitve starejših.
- Vzpostavili bomo učinkovitejšo administracijo za uspešnejše črpanje kohezijskih sredstev EU za razvoj gospodarstva.

Te obljube bomo še večkrat objavili, da ne bi nanje pozabili. Seveda bomo spremljali tudi njihovo uresničevanje.

► neralnega direktorja Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) Sama Hribarja Miliča je treba zagotoviti zaupanje, povečati kreditne aktivnosti in likvidnost gospodarstva, razbremeniti gospodarstvo za ohranitev delovnih mest, oživiti povpraševanje države, uvesti ukrepe za konkurenčnost v 2009 in za podporo tehnološkemu razvoju gospodarstva. Hribar Milič opozarja tudi na plačno politiko in spremembe na trgu dela ter na nujnost ukrepov na področju okolja in energetike. Poleg kratkoročnih ukrepov je treba nadaljevati z razpravami o dolgoročnih perspektivah slovenskega gospodarstva. Samo Hribar Milič je ob tem opozoril na vrsto predpisov v Sloveniji, ki

so nepotrebni, nekoristni in po njegovem mnenju dušijo slovensko gospodarstvo. Tega je treba prestrukturirati v konkurenčnejšega, zato se na GZS zavzemajo, da se v prihodnje z ukrepi zagotovi predvsem razvoj zdravega dela gospodarstva. Minister za gospodarstvo Matej Lahovnik je predloge ukrepov gospodarstva pregledal, a se boji omejitev v okviru maastrichtskih meril. »Bojim se, da ne bo dovolj manevrskega prostora za vse ukrepe, zato je treba razmisliti, kaj je na kratek rok največja korist,« je dejal Lahovnik. Da je zagotavljanje likvidnosti največji problem, se strinjajo vsi gospodarstveniki in pri tem opozarjajo, da vlada ne sme biti osredinjena le na

Obrtniki pričakujejo hitre ukrepe vlade in tarnajo zaradi nedostopnosti posojil.

Gospodarstvo bo zašlo v krizo, če ne bo hitre pomoči, zatrjujejo v GZS.

problem. Država bi morala v času krize okrepiti vlogo tudi pri infrastrukturnih projektih. Vlada bi morala podpirati razvojne projekte slovenskega gospodarstva in okrepiti investiranje, še meni gospodarstveniki, pri tem pa opozarjajo na pomembnost črpanja evropskih sredstev in krepitev vloge poslovnih bank.

In podjetniki? O tem, kako zadnje stanje vpliva na malo gospodarstvo, so razpravljali tudi podjetniki. Na posvetu, ki so ga pripravili v okviru ustanavljanja Kluba podjetnikov pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije (OZS), so ugotavljali, da se banke umikajo iz kreditiranja oziroma financiranja poslov, zato jih podjetja financirajo z odloženimi plačilnimi roki. Posledice krize v Sloveniji naj bi se že čutile v delovno intenzivnih panogah, ki so povezane z avtomobilsko

industrijo, v težavah je tekstilna industrija. Po napovedih naj bi se trgovina delno reševala na račun dobaviteljev, saj ob tem, da ima lasten denar, podaljšuje še roke plačevanja. Po napovedih naj bi bila manjša rast tudi v gradbeništvu, kjer naj bi prišlo tudi do odpuščanja delavcev.

Težava so posojila Podjetniki so opozorili, da se soočajo s težavami pri najemanju posojil. Banke posojil ne dajejo za več kot eno leto, čeprav bi jih podjetniki, ki želijo investirati, potrebovali tudi za daljše obdobje. Bančniki pri tem pojasnjujejo, da večina bank daje posojila večinoma do pol ali enega leta. Glavna težava slovenskih bank naj bi bila v tem, da se soočajo tudi s kratkoročnimi varčevanji; Slovenci denar večinoma vežejo za mesec, tri ali šest mesecev. Ustavljani pa naj bi bili tudi tuji viri financiranja. **D**

Kaj je prejšnja vlada zapustila Pahorjevi?

Občutno znižanje inflacije, nizka brezposelnost, proračunski presežek in nizek javni dolg so dediščina, ki jo je novi vladi zapustila vlada Janeza Janše.

Ker se v javnosti skoraj nič ne govori o uspehih Janševe vlade, je Jože Tanko, vodja poslanske skupine SDS, pretekli teden v imenu poslancev javnosti poslal zapis, kaj je Janševa vlada zapustila Pahorjevi. Ugotovitve, ki so v celoti resnične, objavljam v Demokraciji.

Izredni uspehi V Sloveniji so se v novembru cene življenjskih potrebščin v primerjavi s prejšnjim mesecem znižale za 0,7 odstotka. Cene življenjskih potrebščin se že nekaj mesecev zapored znižujejo. Medletna inflacija je tako v novembru znašala 3,1 odstotka. V primerjavi z julijem, ko je bila inflacija predvsem zaradi višanja cen nafte in podražitve hrane na svetovnih trgih 6,9 odstotka, to pomeni znižanje za 3,8 odstotne točke. Razloge za pomembno znižanje inflacije v Sloveniji je treba iskati v dejstvu, da je vpliv cene nafte na inflacijo v Sloveniji večji kot v državah evroobmočja, kažejo pa se tudi rezultati ukrepov, ki jih je za znižanje inflacije sprejela vlada. Vlada Janeza Janše je v okviru

Vlada, ki je Sloveniji prinesla veliko dobrega

izvajanja ekonomskih politik problem inflacije postavila na prvo mesto. V letu 2007 je tako po evropsko primerljivi metodologiji dosegla proračunski presežek v višini 0,5 odstotka BDP, presežek pa je napovedala tudi za leto 2008. S tako proračunsko politiko je vladi Janeza Janše v prvih treh letih po evropsko primerljivi metodologiji uspelo javni dolg znižati s 27,6 odstotka BDP v letu 2004 na 23,4 odstotka BDP v letu 2007 oziroma za 4,2 odstotne točke. Glede na načrte

za leto 2008 je predvideno, da se bo v obdobju 2004–2008 dolg širšega sektorja države znižal za več kot 5 odstotnih točk. Slovenija ima tako med državami evroobmočja za Luksemburgom drugi najnižji javni dolg. Poleg varčne in preudarne politike je vlada Janeza Janše sprejela tudi vrsto drugih protinflacijskih ukrepov. Trošarine je znižala na najnižjo mogočo raven. Izdatno je podpirala nevladne organizacije za varstvo potrošnikov. Urad za varstvo konkurence je intenzivno izvajal ukrepe za preprečevanje dogovorov med trgovci, ki smo jim bili priče v zadnjem letu in pol. V mandatu vlade Janeza Janše se je za več kot 4 odstotne točke znižala tudi javna poraba, vlada pa je skrbno nadzorovala tudi cene javnih storitev. Razmere na trgu dela v Sloveniji so bile ob koncu mandata vlade Janeza Janše izredno ugodne. Brezposelnost je bila po metodologiji Mednarodne organizacije za delo (ILO) in Evropskega statističnega urada (Eurostat) v oktobru 4,3-odstotna, kar je v primerjavi z državami evroobmočja ena najnižjih stopenj brezposelnosti. Občutno znižanje inflacije, nizka brezposelnost, proračunski presežek in nizek javni dolg je torej zelo dobra popotnica, ki jo v času globalne finančne krize novi vladi zapuša vlada Janeza Janše. V. K.

Po napovedih se bo stanje poslabšalo v gradbeništvu in avtomobilski industriji.

Vaša pričakovanja narekujejo našo hitrost.

Intereuropa
Globalni logistični servis

Intereuropa je eden vodilnih logističnih podjetij v jugovzhodni Evropi na področju organizacije vseh vrst cestnih prevozov.

Od vrat do vrat prevzamemo vašo pošiljko, jo dostavimo in po potrebi ocarinimo. Naša storitev je hitra, varna, kakovostna in zanesljiva.

Še posebej dobro storitev pa vam s pomočjo lastne mreže v tujini in priznanih partnerjev jamčimo pri prevozu zbirnih pošilk.

Ponujamo dnevne zbirne linije za vse evropske destinacije. Poleg organizacije cestnih prevozov vam zagotavljamo tudi železniške prevoze.

NAŠA POSLOVNA MREŽA Z LASTNIMI PODJETJI OBSEGA:
→ Slovenija → Francija
→ Hrvaška → Avstrija
→ BiH → Nemčija
→ Srbija → Rusija
→ Makedonija → Ukrajina

Nas že tepe, da nimamo pokrajin

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Andreja Velušček

Matej Lahovnik, minister za gospodarstvo, je že umaknil prvi razpis za pridobitev evropskih sredstev, ki bi jih Slovenija pridobila, če bi imeli pokrajine. Smo torej ob 4,2 milijona evrov.

Kaj pomeni dejstvo, da v Sloveniji še nimamo pokrajin, za kar največjo odgovornost nosita Borut Pahor in njegova SD, ki je v prejšnjem mandatu kot največja opozicijska stranka najprej podprla uvedbo pokrajin, nato pa se je izkazalo, da so pri tem držali fige v žepu, se je izkazalo pretekli teden. Ministrstvo za gospodarstvo je namreč z objavo v uradnem listu preklicalo javni razpis za pridobitev sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj za izvedbo aktivnosti regionalnih destinacijskih organizacij, ki je bil objavljen 30. oktobra 2008.

Ob milijone Namen razpisa, v okviru katerega naj bi bilo na voljo 4,2 milijona evrov, od tega 85 odstotkov evropskih, je bilo spodbujanje aktivnosti regionalnih destinacijskih organizacij za razvoj turizma v turističnih de-

Matej Lahovnik je že ustavil razpis za evropski denar. Razlog: Slovenija nima pokrajin.

stinacijah. Prvo odpiranje prispe-
lih vlog je bilo predvideno za 30.
januar 2009.

Ker ni pokrajin, ne bo denarja

Zakaj so se odločili za preklic razpisa in za to, da se je za zdaj, morda pa za zmeraj Slovenija odrekla črpanju evropskega denarja iz tega vira, so na ministrstvu, ki ga vodi Matej Lahovnik, dejali, da bi regionalne destinacijske organizacije dolgoročno lahko uspešno delovale, če bi bile področja njihovega delovanja pokrajine. Z uveljavitvijo pokrajin bi Slovenija pridobila tudi sistemski vir financiranja regionalnih destinacijskih organizacij. »Ker javni razpis predvideva sofinanciranje aktivnosti regionalnih destinacijskih organizacij

do vključno leta 2012, bi glede na predvideno hitro ureditev pokrajinske zakonodaje verjetno prišlo do odstopanj pri območjih, ki naj bi jih regionalne destinacijske organizacije pokrivalo glede na objavljeni javni razpis in območja nastajajočih pokrajin,« so še pojasnili na ministrstvu.

Napoved velikih težav Okrog črpanja evropskih sredstev je bilo

v zadnjem tednu veliko govora. Tako so v SLS izrazili nasprotovanje spremembam strukture črpanja evropskih sredstev, ki jih predvideva koalicijski sporazum. Kot so opozorili na tiskovni konferenci, bi lahko te spremembe povzročile zastoj pri črpanju. Član izvršilnega odbora SLS Ivan Žagar je menil, da ni treba spreminjati sistema, ampak le okrepiti posamezne službe. Žagar, nekdanji minister za lokalno samoupravo in regionalno politiko, je pri tem pojasnil, da je treba tudi pospešiti postopke, ki so zastali. »Kar je v tem trenutku potrebno, je, da ministrstva oziroma službe resno pristopijo k svojemu delu in ga nadaljujejo,« je dejal. Da sprememba sistema ni potrebna, je Slovenijo opozorila tudi evropska komisija. Vodja poslanske skupine SLS Jakob Presečnik pa je opozoril, da morajo biti vse spremembe v organiziranosti usklajene z evropsko komisijo, saj jih mora ta potrditi, sicer lahko pride do hudih zastojev in težav predvsem pri pripravi dokumentacije in črpanju sredstev. V SLS so izrazili obžalovanje, da v mandatu prejšnje vlade niso bile ustanovljene pokrajine, saj bi to olajšalo črpanje sredstev. Žagar je pri tem navedel večje projekte, ki so posebej vezani na pokrajine.

Pokrajine še negotove Kako bo z uvedbo pokrajin, torej še ni jasno. V pogovoru za Slovensko tiskovno agencijo je ministrica Zlata Ploštajner, odgovorna za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, dejala, da si glede na izkušnje preteklih dveh mandatov zelo optimističnih ciljev, da bodo pokrajine zagotovo ustanovljene v času njenega mandata, ne bi postavljala. Uvedba pokrajin torej ni v prvem planu Ploštajnerjeve. In ker je to ministrstvo zadolže-

Ljubljanski župan je podprl t. i. levi trojček in govoril, da je le to zagotovilo, da bo država občini 'vrnila' denar. Zdaj kaže, da se to ne bo zgodilo.

V SLS zaskrbljeni zaradi načrtov vlade glede sprememb v lokalni samoupravi.

no tudi za področje financiranja občin, so zanimivi njeni odgovori tudi za to področje, posebej če vemo, da ljubljanski župan Zoran Janković pričakuje, da bo država mestni občini Ljubljana vrnila 60 milijonov evrov. To naj bi bil tudi razlog, da je v predvolilnem času podprl t. i. trojček SD, Zares in LDS. Če bi to Pahor lahko naredil, bi morala vlada spremeniti zakon o financiranju občin. Glede slednjega pa je Ploštajnerjeva pretekli teden dejala, da ne more napovedati, kdaj bi lahko bil ta zakonski predlog pripravljen. »Prav gotovo je financiranje občin problem, s katerim se ukvarjamo že od začetkov reforme lokalne samouprave. Tu smo počasi izgrajevali neke pristope, dokončnih rešitev pa še nimamo. Glede na raznolikost občin in vzpostavljeni sistem je težko zadovoljiti želje in potrebe vseh. Je pa prav gotovo treba iskati ravnotežje med na eni strani solidarnostjo, zagotavljanjem ustrezne ravni uslug vsem občanom in občankam ne glede na to, v kateri občini prebivajo, in na drugi spodbujanjem razvojne naravnosti občin. Sistem financiranja mora namreč občine spodbujati tudi k temu, da si same prizadevajo za pridobivanje dodatnih virov za svoj

razvoj, kot tudi za zagotavljanje občanom dodatnih uslug, ki so v nekih okoljih zaželeni ali potrebni. V tem okviru je v koalicijskem sporazumu zamisel o formiranju solidarnostnega sklada kot oblike zagotavljanja dodatnih sredstev tistim občinam, ki sredstva potrebujejo, da bi lahko zagotovile svoje usluge občanom na isti ravni kot razvitejše občine. Po drugi strani je v koalicijskem sporazumu izpostavljena finančna avtonomija občin. Tako se bodo nadaljevala prizadevanja, da bi občinam v čim večjem obsegu zagotovili njihove lastne vire, s katerimi bi razpolagale glede na svoje prioritete in potrebe, kar bi zmanjšalo njihovo sedanjo odvisnost od države,« je dejala Ploštajnerjeva.

Denarja verjetno ne bo O sedanjem sistemu financiranja, ki

v precejšnji meri temelji na dohodnini, je ministrica dejala, da se ne smemo slepiti, da bomo radikalno posegli v sistem financiranja. Gre bolj za spremembe, s katerimi bomo počasi, zelo premišljeno krepili finančne vire in finančno avtonomijo lokalnih skupnosti s ciljem zagotavljanja trajnih in stalnih finančnih virov, ki so v večji meri odvisni tudi od lastnih prizadevanj in razvojne uspešnosti lokalne skupnosti. Na konkretno vprašanje o zahtevah ljubljanskega župana, pa je dejala, da imajo občine do novega modela financiranja različen odnos, ene odločitev pozdravljajo, ene so bile z njo prizadete. »Kot nepravica težko sodim, da bi iz tega nastal dolg države do katere koli občine. Tudi ko sem pregledala odločbo ustavnega sodišča, me to ni napotilo k takšnemu razmisleku. Seveda pa vem, da so nekatere občine dobile manj sredstev, kot bi jih po prejšnjem modelu financiranja, in da je to lahko zanje tudi težava z vidika

izvajanja nalog v obsegu in na ravni, kot so ju bili občani vajeni v preteklih letih. S tega vidika je to prav gotovo problem, s katerim se bomo ukvarjali in videli, na kakšen način se da reševati. Težko pa bi rekla, da bomo občini Ljubljana kar koli vračali.«

Ne kaže dobro Glede uvedbe pokrajin je ministrica tudi dejala, da se ji zdi predvsem nujno, da se tega vprašanja lotimo. Zelo priločno bi lahko bilo to vprašanje pustiti ob strani glede na razmere ob koncu prejšnjega mandata, in ker se zaveda, da bo iskanje političnega konsenza okoli pokrajin precej težavno. »K temu nas ne napotujejo le izkušnje ob koncu preteklega mandata, tudi ob koncu predhodnega smo bili priče podobnemu razpletu. Napačno pa bi se mi zdelo umakniti aktivnosti na tem področju in nekaj časa mirovati, ker bi se to lahko razumelo, kot da pokrajin pravzaprav niti ne potrebujemo in da niso prioriteto vprašanje znotraj Slovenije. Pokrajine kot drugo raven lokalne samouprave potrebujemo, ker nam ta vmesna raven izjemno manjka, ko pripravljamo različne razvojne projekte in razvojne aktivnosti. Zelo bi mi bilo ljubo, če bi nam v času mojega mandata uspelo končati razpravo in ustanovili pokrajine. Glede na izkušnje preteklih dveh mandatov pa pri tem ne bi postavljala zelo optimističnih ciljev, da tako bo,« je dejala ministrica. **D**

Nova ministrica pravi, da bi težko rekla, da bo država občini Ljubljana kar koli vračala.

Zlata Plauštajner, ministrica za lokalno samoupravo s precej omejenimi pristojnostmi

Radio VIVA
FM 102.1
99.5
stereo
RDS
M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Jankovičeva Ljubljana

Klemen Kocjančič, foto: Gregor Pohleven, Andreja Velušček

Minili sta dve leti županovanja Zorana Jankoviča. Pred svojo izvolitvijo je napovedal izvedbo 22 projektov, s katerimi bi zagotovil (nadaljnji) razvoj mestne občine Ljubljana. Za zdaj se zdi, da je veliko več obljubljal, kot je naredil.

Ali bo Jankoviću uspelo uresničiti vse predvolilne obljube?

Izvajanje nekaterih obljubljenih kot drugih nenapovedanih projektov je sprožilo negativen odziv pri prejšnji oblasti in tudi med delom meščanov. Janković je to označil kot »nagajanje«. V javnosti mu je ugled padel predvsem zaradi zaprtja mestnega jedra za promet, načrtovane graditve parkirišča pod osrednjo tržnico, spora z vrtničarji in njegovega ravnanja glede Strojanih.

22 projektov V dveh letih so bili do zdaj izvedeni barjanska vpadnica (projekt se je začel že leta 1997), ureditev Jakopičevega sprehajališča in odprtje Tehnološkega parka Brdo. Drugi projekti (sklenitev notranjega cestnega obroča, parkirna hiša pod mestno tržnico, parkirna hiša pod Kongresnim trgom, graditev Potniškega centra Ljubljana, oživitve promenade med Tivolijem in ljubljanskim gradom, obogati-

tev programov v Tivoliju in projekt Ilirija, prenova Plečnikovega stadiona, športni park Stožice, oživitev nabrežij Ljubljane, oživitev bregov Save, obnova kanalizacijskega sistema, nadgradnja Regijskega centra za ravnanje z odpadki, mestna negovalna bolnišnica, graditev stanovanj v Sta-

nežičah, obnova Roga, domovi za starejše občane, graditev dodatnih vrtcev, študentski domovi ob Vojkovi, Kulturni kare na Metelkovi in akademije na Roški ter Center urbane kulture Kino Šiška) pa so v različnih fazah; za večino še pridobivajo dovoljenja, nekatere že gradijo. Ali bo vseh 19 projektov

izpeljanih do konca mandata, pa bomo videli v slabih dveh letih.

Spomenik ali podrtija? Jankoviću je treba priznati, da je dosleden. Že pred volitvami je napovedal, da se zavzema za to, da bi Kolizej porušili in da se tako pridobljeni prostor namenijo za novogradnjo. Po uvodni izmenjavi stališč med vlado, Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS), investitorji, (strokovno) javnostjo in županom je mestni svet 20. oktobra spremenil varstveni režim in naložil, da se izvede nadzorovana odstranitev objekta, pri čemer bi se ohranili vsi kamnoseški stavbni členi in drugi dekorativni objekti, ki bi jih pozneje vgradili v novi Kolizej. ZVKDS in več strokovnjakov so temu nasprotovali. Zaradi tega je mestni svetnik Miha Jazbinšek na Okrožno državno tožilstvo v Ljubljani vložil kazensko ovadbo proti Jankoviću zaradi suma »protipravnega ravnanja«, ker je odpravil sklep o razglasitvi Palače Kolizej za kulturni spomenik lokalnega pomena.

Ministrstvo za kulturo je konec novembra pozvalo MOL, da odpravi nezakonito in neustavno sprejeto odločitev. Direktor direk-

Janković vodi Ljubljano v skladu s svojim prepričanjem.

Miha Jazbinšek je vložil kazensko ovadbo proti županu.

Mestni svetnik SDS Peter Sušnik je kritičen do župana.

torata za kulturno dediščino na ministrstvu za kulturo Damjan Prelovšek pa je v intervjuju za Delo (26. 11.) izjavil: »Gre za to, da ljudje kupujejo spomenike sredi Ljubljane kot gradbene parcele, ker vedo, da se da zaščito izničiti. To je napad na temelje pravne države, in če nekdo že starta s tem, da bo te temelje uničeval, smo še daleč od pravne države.«

Sporna džamija Med Jankovičevimi projekti graditve džamije v Ljubljani sicer ni, se je pa že pred volitvami zavzel zanjo. Po daljšem iskanju primerne lokacije so slednjo našli v okolici križišča Parmove in Kurilniške ulice. Decembra 2006 je podžupan Janez Koželj izjavil, da je nova lokacija primernejša od prejšnjega, t. i. barjanskega predloga, saj džamija bolj spada v mestno kot predmestno okolje. Zaradi bližnjih visokih stavb pa po njegovem mnenju džamije ne bo treba višinsko omejevati. Mestni svet je sprejel dopolnjeni osnutek občinskega podrobnega prostorskega načrta za Islamski versko-kulturni center, po katerem bi glavni objekt

dlogu odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za dele območij urejanja BO 1/1 Lesnina, ŠT 1/1 območje ŽG in ŠO 1/1 Kurilnica (za islamski versko-kulturni center) v 11. členu črtajo besede »in en minaret«, v 13. členu v točki 3 pa se črta tretja alineja, ki se glasi »višina minareta je lahko največ 40 metrov«? Za razpis referenduma bo moral Jarc zbrati še podpise 5 odstotkov volilnih upravičencev v MOL, to je od 10 do 11 tisoč meščanov.

Boj za ohranitev tržnice Jankovičev projekt garažne hiše pod

trajno zapiše kot osebnost, ki je desetletja zapostavljenima strokama, kot sta umetnostna zgodovina ter naravna in kulturna dediščina, vrnila spoštovanje in ugled, ki jima pripadata.

Zaradi teh prostorsko-urbanističnih projektov, ki so naleteli na slab odziv meščanov, je ljubljanska SDS konec novembra Jankoviču predlagala, da skliče posvetovalni referendum glede izvedbenega prostorskega načrta MOL. Mestni svetnik SDS Peter

Po mnenju kulturnega ministrstva je mestni svet sprejel nezakonit in neustaven sklep.

Sušnik je ob tem dejal, da je urbanizem »dobil vlogo nasilneža nad Ljubljančani« in da se projekti »sprejemajo brez širšega pogleda« in »kot po tekočem traku«.

Prihodnost Ljubljane V prvih dveh letih županovanja je bil torej Jankovič deležen številnih kritik zaradi svojih projektov in ravnanja v drugih stvareh. Do sedaj je uresničil 3 projekte od napovedanih 22. Za slabo izvajanje drugih je obtožil prejšnjo vlado, ker naj bi mu bila zaradi drugačne politične opredelitve nagajala, ko je spremenila zakonodajo, s čimer je MOL »izgubila« okoli 60 milijonov evrov. Zdaj ima na voljo novo vlado, ki jo je podprl pred volitvami, a je Pahor že zavrnil spremembo zakonodaje. Tako Jankoviču ostane manj kot dve leti, da izpolni svoje obljube. ■

Ali bomo izgubili ljubljanske spomenike zaradi interesov kapitala?

meril v višino 12 metrov, molilnica 24 metrov in minaret do 40 metrov. Nasprotnike gradnje je zmotila predvsem načrtovana višina minareta in dodatna prometna obremenitev, ki bi jo predstavljal islamski center.

Jazbinšek je ob tem poudaril, da je Jankovič s tem uničil »zeleni klin« med Šiško in Bežigradom in da ta čas načrtovano stanje ne ustreza dejanskemu. Po njegovo je tako Jankovič prodal »mačka v žaklju«, saj je od 11.364 kvadratnih metrov skoraj 5.650 kvadratnih metrov neuporabnih, ker deloma pripadajo kulturnim spomenikom, rezervatu drugega tira gorenjske železnice oz. so zunaj zazidalnega načrta.

V začetku decembra pa je mestni svetnik Mihael Jarc zbral 100 podpisov za razpis referenduma o odloku o graditvi džamije. Referendumsko vprašanje naj bi se glasilo: Ali ste za to, da se v pre-

ljubljsko tržnico je sprožil številne proteste, o čemer smo že poročali. Jankovič je odlok ministra za kulturo Vaska Simonitija z 10. oktobra o razglasitvi tržnice za kulturni spomenik označil kot »nagajanje«. Ministrstvo je pozneje podalo izjavo, da je odlok sprejelo »zaradi izjemnih kulturnih vrednot, ki imajo za Slovenijo poseben pomen«, in poudarilo, da je bila razglasitev v načrtu že za leto 2007. Od nove ministrice za kulturo Jankovič pričakuje, da bo razveljavila ta sklep, a tega za zdaj še ni storila. Tudi Civilna iniciativa Tržnice ne damo se je 27. novembra obrnila na Majdo Širca »za pomoč pri ohranitvi ljubljanske glavne tržnice ter s tem Vodnikovega in Pogačarjevega trga kot dragocene, trajne, nedotakljive vrednote državnega pomena« in jo pozvala, naj se v slovensko kulturno zgodovino

Povečuje se število in delovanje civilnih iniciativ proti Jankoviču.

Radio Krka
106.6 MHz

Podpora številčnejšim družinam

Maruša Mihelčič, foto: arhiv Demokracije, M. Mihelčič, Aleša Stritar

Pretekli konec tedna so otroci nestrpno pričakovali prvega izmed dobrotnikov, ki decembra obdarujejo naše najmlajše. Že v četrtek jih je Miklavž obiskal na srečanju številčnejših slovenskih družin v okviru Svetovnega slovenskega kongresa.

Kot so v sporočilu zapisali predstavniki slovenske konference Svetovnega slovenskega kongresa (SSK), je namen SSK predvsem zavzemanje za povezovanje Slovencev, ohranjanje slovenske samobitnosti, krepitev slovenstva in narodne enotnosti, zavzemajo pa se še za posebno varstvo otrok in družine. V skrbi za ohranjanje slovenstva so se v slovenski konferenci odločili, da bodo vsako leto podeljevali priznanja številčnejšim slovenskim družinam v znak njihovega prizadevanja za ohranjanje slovenskega naroda. V vseh teh letih so podelili priznanja že več kot petdesetim družinam s skupno več kot 350 otroki.

Več sodelujočih Četrtega decembra je slovenska konferenca že dvanajstič podelila priznanja slovenskim družinam z večjim

številom otrok. V primerjavi s prejšnjimi leti se je letos na razpis SSK prijavilo rekordno število družin, 16, s skupno 113 otroki. Tem družinam so organizatorji podelili zlata, bronasta in srebrna priznanja. Najzlahtnejšo plaketo je prejelo 5 družin: Habetovi z enajstimi otroki, Potočnikovi in Gartnerjevi s po desetimi otro-

bila polna družin z vseh koncev Slovenije, Štajerske, Dolenjske, Primorske ter Ljubljane in njene širše okolice. Po vsej dvorani so odmevali glasovi neučakanih in radovednih otrok ter njihovih staršev, ki so jim prigovarjali, naj se vendarle umirijo. Tudi novinarje je v tem vedrem ozračju zajel občutek domačnosti, saj ni

imenu SSK je izrekla veliko zahvalo staršem, ki so se odločili za človečnost, ljubezen in narodov blagor, s tem pa naj bi se tudi za Slovence obetali boljši časi.

Ohranjanje družine Zbrane je najprej nagovorila predsednica slovenske konference SSK Simona Drenik in se zahvalila vsem družinam, ki so se prijavile na razpis. Drenikova je poudarila, da je to njena najljubša prireditev, ki kaže na vrnitev družinskih vrednot. Izpostavila je tudi pomen slovenske konference, ki se zavzema za povezovanje Slovencev, krepitev slovenstva in ohranjanja slovenske narodne stanovitnosti. Ob tem se zavedajo, da vse to izvira iz družine, zato jo je treba podpirati z različnimi sredstvi, saj je temelj vsakega naroda. Da bi tudi SSK pripomogel k podpori družine, že od leta 1997 podelju-

Da bi tudi SSK spodbujal večje družine, že od leta 1997 podeljuje priznanja družinam z večjim številom otrok.

ki ter družini Česarek in Okretič-Tomažič z devetimi otroki. Srebrna in bronasta priznanja so razdelili med 11 družin s po sedmimi, šestimi in petimi otroki. Prireditev je potekala v prostorih SSK v Ljubljani. Dvorana je

šlo za običajno resno prireditev, kar je bilo poudarjeno tudi v uvodnem govoru. Povezovalka je dejala, da je vse preveč navidezno resnih tem, pozabljajo pa se tiste s pravo vrednostjo, kot so življenje, otroci, družina in prijateljstvo. V

Najštevilčnejše družine so tudi letos prejele zlata, srebrna in bronasta priznanja.

Družina Gartner z desetimi otroki je prejela zlato priznanje.

jejo priznanja družinam z večjim številom otrok v znak pohvale za njihovo prizadevanje. Hkrati se trudijo v družbi razširiti vrednote, ki bi ohranjale slovenske družine. Zbrane je nagovorila tudi nova državna sekretarka na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve Anja Kopač Mrak. Izpostavila je, da je za sodobno družbo značilna kriza družine. Mladi se vse redkeje odločajo za starševstvo, pomembnejše so jim druge vrednote, kot so kariera in samouresničevanje. Odločitev za družino naj bi bila skrbno pretehtana odločitev, kar vodi do tega, da si družino ustvarijo precej kasneje. K temu naj bi pripomogle tudi razmere v družbi, ki so za oblikovanje družine zelo neugodne. »Mladi so se primorani ukvarjati s številnimi vprašanji glede službe in stanovanjske problematike,« je poudarila državna sekretarka. Tudi Kopač Mrakova je poudarila pomen številčnejših družin. Kot je dejala, je družina z več otroki bogastvo za celotno slovensko družbo. Zagotovila je, da se bo ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve še naprej trudilo za ugodnejši položaj mladih družin in družin z večjim številom otrok, hkrati pa se zavedajo, da bo na tem področju treba še veliko storiti. »Kljub težkim razmeram se leto za letom pogumno odločate in sprejemate pod svoje okrilje novo življenje in mu posvečate vso svojo skrb,« je starše otrok pohvalila sekretarka. Govoril je tudi Rudi Merljak z urada za Slovence v zamejstvu in po svetu ter prav tako kot predhodnici poudaril pomen družine za ohranjanje naroda in bogastvo, ki ga prinaša družina. Za konec

je dejal: »Prihodnost je edino in zgolj v vas.« Vsem lepim željam in pohvalam se je pridružil tudi predsednik komisije za priznanja številčnejšim družinam, ki je bil pozitivno presenečen nad odzivom družin na razpis.

Obisk Miklavža Organizatorji so pripravili tudi kulturni program z vokalnoasedbo Inspiritus pod vodstvom Benamina Kranjca. Po vseh nagovorih sekretarjev, predsednikov in predstavnikov je napočil trenutek, ki so ga otroci nestrpno pričakovali. Za hip je v dvorani zavladala tišina. Beseda Miklavž je delovala kot čarovinja. Luka Klopčič jih je spodbudil, naj skupaj priključijo Miklavža, in

čič vsaki postavil nekaj vprašanj. Zlasti so bile zanimive družine, ki so prejele zlata priznanja, saj so na oder prikoračale kot prava nogometna moštva. Najštevilčnejša na prireditvi je bila družina Habe iz Črnega Vrha nad Idrijo z 11 otroki. Oče Ciril je na kratko predstavil trinajstčlansko družino. Najstarejša hči je stara 20 let, najmlajši pa šteje komaj 9 mesecev. Za konec je dejal, da je važno to, da se veselimo življenja. Predstave so se tudi druge družine, Nekateri so pri tem dejali, da je včasih življenje v veliki družini težko, vendar se da težave premagovati z medsebojnim sodelovanjem in s pomočjo. Poleg daril, ki jih je otrokom po-

podpira številčnejše družine, je v soboto, 6. decembra, ob 11. uri organizirala miklavževanje v Festivalni dvorani v Ljubljani. Prireditve naj bi se bilo udeležilo več kot 120 družin iz vse Slovenije. Otroci in njihovi starši so si ogledali praznično okrašeno Ljubljano in predstavo Žogica marogica, se z vzpenjačo odpeljali na Grad, po programu pa jih je obiskal tudi Miklavž s spremstvom. Slednjega so bili verjetno najbolj veseli, saj jim je prinesel darila. Anin sklad že vrsto let podpira številčnejše družine, saj so slednje v družbi slabo razumljene. Namen sklada je povezati te družine, vzpostaviti družinske vrednote v družbi in doseči, da bi bile družine z več otroki v družbi prednostno obravnavane. Namen in poslanstvo sklada je tudi materialna in duhovna pomoč ter osebno spremljanje družin, ki si želijo otroka, pa so v kakršni koli stiski. Redovniki, redovnice in prostovoljci želijo pomagati staršem pri načrtovanju in uresničevanju srečnih in večjih družin. Pri doseganju teh ciljev jim pomagajo sponzorji, donatorji in posamični podporniki. Letno družinam razdelijo okrog 120 tisoč evrov pomoči. Denarno pomoč dobiva slaba polovica družin, vključenih v Anin sklad. Nekatere družine bi po kriterijih lahko prejemale denarno pomoč, vendar bi sklad potreboval več sredstev. Anin sklad vključuje kar 284 družin, ki imajo skupaj 1.435 otrok, s tem da ima najmanjša družina, vključena v sklad, enega otroka, največja pa 13. V zadnjem času se vključuje tudi več mladih družin, ki si želijo predvsem srečevanja z drugimi družinami. **D**

Anin sklad je pripravil miklavževanje za številčnejše družine.

dvorana je spet oživila. Deklica, ki je sedela poleg mene, je navdušeno vzkliknila: »On je, zares je on!« Miklavž je družine klical na oder in otrokom podeljeval darila. Na ta način smo lahko družine tudi поблиže spoznali, saj je Klob-

daril Miklavž, so družine domov odnesle tudi darilne pakete, za katere so poskrbeli sponzorji in donatorji.

Anin sklad Humanitarna ustanova Anin sklad, ki prav tako

Rim do Slovencev nepopustljiv?

Lucija Kavčič, foto: Andreja Velušček, arhiv Demokracije

Slovenija pričakuje, da v Italiji ne bo prevladala logika finančne racionalizacije in da bo še naprej zagotovljenih dovolj sredstev za slovensko manjšino, a slabo kaže, ker je italijanski senat zavrnil predlog Demokratske stranke.

Nujna seja komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu

Slovenska stran poskuša reševati vprašanja slovenske manjšine v Italiji, saj se je zunanji minister Samuel Žbogar 3. decembra v Bruslju srečal z italijanskim kolegom Francom Frattinijem, s katerim sta govorila o načrtovanem krčenju sredstev za slovensko manjšino. Toda namesto kakšnega spodbudnejšega odgovora je Frattini dejal, da bodo šele čez pol leta preverili, ali ima manjšina kakšne težave pri delovanju, in ji takrat, sredi leta 2009, po potrebi dodeliti dodatna sredstva, če to zdaj ne bo mogoče. Italijanski zunanji minister je zagotovil, da Rim zmanjšuje proračun vsem enako in da ga za določen odstotek zmanjšujejo linearno, iščejo pa načine, ali bi se dalo sredstva v prihodnjih desetih dneh kako

povečati. Kot je dejal slovenski zunanji minister Žbogar, se v Italiji zavedajo problema in ga poskušajo rešiti.

Miklavževo »darilo« Toda dan pred miklavževim so Slovenci v Italiji dobili »darilo«: proračunska komisija italijanskega senata je zavrnila predlog zakonskega dopolnila opozicijske Demokratske stranke, po katerem bi se vlada v Rimu zavezala, da ne bo znižala sredstev za slovensko manjšino v Italiji, kakor je predvideno v zakonu, ki ga je poslanska zbornica že izglasovala. Glede na omenjeni zakon oz. predlog proračuna Silvia Berlusconi se bodo finančna sredstva za Slovence v Furlaniji - Julijski krajini drugo leto zmanjšala za milijon evrov, v naslednjih dveh

letih pa še za nadaljnjih 1,5 milijona oziroma 2,2 milijona evrov. Za slovensko manjšino sporni predlog državnega proračuna za obdobje 2009–2011 bo zgornji dom italijanskega parlamenta obravnaval prihodnji teden. Za-

vrnjeno zakonsko dopolnilo, ki bi zaščitilo slovensko manjšino, pa žal po mnenju prve podpisane italijanske senatorke slovenskega rodu Tamare Blažina brez posredovanja najvišjih politikov tako ali tako ni imelo skoraj nobenega upanja na uspeh.

Zaskrbljeno MŠŠ Zaskrbljenost zaradi situacije pri Slovencih v Italiji glede na napovedano reformo italijanske vlade na področju šolstva je že 1. decembra izrazilo tudi ministrstvo za šolstvo in šport, saj meni, da morajo biti šole jezikovnih manjšin, kakršna je slovenska v Italiji, ki jo ščitijo tudi meddržavni in mednarodni dokumenti, predmet posebne obravnave. Manjšina bi namreč morala biti enakopraven sogovornik državnim organom in zato ne bi smelo priti do sprememb in nižanja že doseženih pravic brez njene soglasja. Tako je za Slovence v Italiji nesprejemljivo, da bi brez soglasja manjšine ukinjali šole. Na ministrstvu za šolstvo in šport so še zapisali, da mora biti ves tradicionalni naselitveni prostor pokrit z izobraževalno ponudbo, ki so jo predvideli že dvostranski meddržavni sporazumi, da je treba ohraniti bogato ponudbo smeri izobraževanja in da se mora kadrovske seznam manjšinskih šol načeloma pozitivno razlikovati od splošnega seznama za večinsko šolstvo. »Pričakujemo, da v Italiji logika finančne racionalizacije ne bo prevladala nad odprtostjo in pozitivno naravnostjo do šolstva jezikovnih in narodnostnih manjšin,« so še zapisali na MŠŠ in zagotovili, da si bo

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš

Zunanji minister Samuel Žbogar (desno) se je sešel s Francom Frattinijem.

Slovenija še naprej prizadevala za pozitiven odnos in manjšinam naklonjene rešitve na področju šolstva.

Seja komisije O položaju slovenske manjšine v Italiji so minuli četrtek govorili tudi na nujni seji komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu ter se strinjali, da je problematika zelo resna ter da bi se morala slovenska vlada dovolj odločno in jasno odzvati pa tudi izkoristiti vse dvostranske možnosti.

Znesek, za katerega želi italijanska vlada prikrajšati manjšino, je za Italijo v bistvu simboličen.

Na povabilo komisije se je seje udeležil tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš, ki se je sicer že sešel s predstavniki slovenskih krovnih organizacij v Trstu, ter v svojem nagovoru dejal, da se stvari na dolgi rok kljub vsemu izboljšujejo, ko gre za problematiko manjšine v Italiji, vendar pa pritiski Italije ogrožajo obstoj in delovanje manjšine. »Slovenska vlada bi glede te problematike morala dovolj energično in jasno odreagirati, Italija pa ne sme varčevati na račun najšibkejših elementov družbe,« je poudaril Žekš. Pri napovedanem krčenju sredstev gre namreč za vsoto, ki je za Italijo le simbolična, vendar ta sredstva ne glede na svojo majhnost ogrožajo obstoj in delovanje manjšinskih organizacij.

Poziv Gantarju Predstavnik obeh krovnih organizacij slovenske manjšine v Italiji, predsednik Sveta slovenskih organizacij (SSO) Drago Štoka in predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze (SKGZ) Rudi Pavšič, sta poudarila, da krčenje sredstev za manjšino predstavlja velik problem, posebej pa za tiste posameznike, ki so v manjšinskih organizacijah zaposleni in so njihove službe zaradi napovedanih ukrepov italijanske vlade ogrožene. Rudi Pavšič (SKGZ)

ne verjame, da gre pri tem le za krčenje sredstev zaradi finančne krize, vsi navzoči pa so se strinjali, da je znesek, za katerega želi italijanska vlada prikrajšati manjšino, za Italijo zelo majhna vsota. Minister Boštjan Žekš je poudaril, da bi znesek teoretično lahko pokrila celo Slovenija, a bi bila takšna možnost mogoča samo v skrajnem primeru, ko bi bile res izrabljene vse druge možnosti. Ob koncu seje so člani komisije soglasno sprejeli vseh pet predlaganih sklepov in pozvali predsednika DZ Pavla Gantarja, naj predsednika italijanskega senata pozove k ohranitvi sedanjega financiranja dejavnosti Slovencev v Italiji in ga hkrati opozori na neprimerne predloge italijanske vlade v odnosu do slovenske skupnosti. **D**

Tedenski utrip

PROMOCIJA SLOVENŠČINE V TUJINI Center za slovenščino kot drugi tuji jezik na ljubljanski filozofski fakulteti je s projektom Svetovni dnevi slovenske literature na filmu združil 55 univerz po svetu, na katerih poučujejo slovenščino. Slušateljem in drugim radovednežem so med 1. in 5. decembrom predstavili tri sodobne slovenske romane in celovečerne filme. Svetovni dnevi slovenske literature na filmu so nadgradnja preteklih dveh projektov, imenovanih Svetovni dnevi slovenskega filma in Svetovni dnevi slovenske literature. Z njim želijo, da bi se na univerzah, na katerih je slovenščina kot lektorat ali kot študij, hkrati slišala slovenska beseda in videla slika. Koordinatorica projekta je bila predsednica programa Slovenščina na tujih univerzah (STU) Alojzija Zupan Sosič. S projektom, ki je tokrat potekal tudi v Sloveniji, so predstavili roman Zvenenje v glavi Draga Jančarja in istoimenski film režiserja Andreja Košaka, roman Petelinji zajtrk Ferija Lainščka in film z istim naslovom Marka Naberšnika ter film Sladke sanje Saša Podgorška, katerega scenarij je njegov avtor Miha Mazzini preoblikoval v roman Kralj ropotajočih duhov. Omenjenim delom so pridružili dva kratka filma, Otok v času Maje Weiss in Vrtoglavi ptič Saša Podgorška, ter novi dokumentarni film o Primožu Trubarju z naslovom Pot. L. K.

Alojzija Zupan Sosič

ZAMEJSKE ZALOŽBE Konec novembra so se v sklopu 24. knjižnega sejma predstavile tudi tri slovenske založbe, ki delujejo v Italiji: Založništvo tržaškega tiska, Mladika in Novi Matajur. Predstavitev knjižnih izdaj so predstavnice založb pospremile s pozivom slovenski javnosti, naj podpre obstoj in razvoj ogroženega slovenskega jezika in kulture v Italiji. Urednica pri založbi Založništvo tržaškega tiska Martina Kafol je na začetku predstavitve prebrala poziv delavk in delavcev tržaške Narodne in študijske knjižnice ter Društva bibliotekarjev Primorske, ki se mu pridružujejo delavci drugih slovenskih kulturnih ustanov in organizacij v Italiji. »Prvič po obstoju fašističnega zatiranja slovenske besede bi ukrep krčenja financiranja, ki ga določa italijanska vlada, lahko privedel do ponovnega zaprtja slovenskih kulturnih središč in do prisilnega kulturnega molka Slovencev v Italiji,« je dejala Martina Kafol. Založništvo tržaškega tiska je izdalo knjigo v dveh delih Ivanke Hergold, zbirko pesmi *Ponikalnice* in gledališko igro *Paracels*, ter delo Davida Bandlja *Razbiranja žarišča*. Založba Mladika je izdala knjigo Pina Roverede z naslovom *Sporoč mi*. Izšli sta tudi dvojezična izdaja pesmi Umberta Sabe *Bevo quest'aspro vino/Pijem to trpko vino* ter knjiga *L'altra anima di Trieste* Marije Pirjevec. Urednica čedadске založbe Novi Matajur Majda Železnik je predstavila revijo *Galeb*, ki že 55 let objavlja besedila avtorjev iz Slovenije in zamejstva. Pri tej založbi je med drugim izšla zbirka sredozemskih pravljic Klarise M. Jovanović z naslovom *Široko morje, beli breg* in parodija Bogdana Novaka na Levstikovoga Martina Krpana z naslovom *Martin Pesjan*, ki namesto soli tihotapi pasje briquete. L. K.

Galeb

© Mladinska revija Galeb, št. 7 2002
Založba Novi matajur

Petinpetdeset let Galeba

Mednarodna konferenca v Gdansku z naslovom Solidarnost za prihodnost

Solidarnost za prihodnost

Petra Janša, foto: Reuters

Ob 25. obletnici podelitve Nobelove nagrade za mir nekdanjemu vodji protikomunističnega gibanja Solidarnost Lechu Wałęsi je bila minuli konec tedna v Gdansku mednarodna konferenca z naslovom Solidarnost za prihodnost.

Udeleženci, poleg nekdanjega poljskega predsednika Lecha Wałęse so se srečanja udeležili tudi tibetanski duhovni vodja dalajlama, nekdanji predsednik Južnoafriške republike Frederik de Klerk, iranska odvetnica in borka za človekove pravice Širin Ebadi in argentinski Nobelov nagrajenec za mir Adolfo Perez Esquivel, so se na konferenci Solidarnost za prihodnost, ki je potekala v okviru Svetovnega mladinskega foruma, strinjali, da je v obdobju svetovne gospodarske recesije, podnebnih sprememb in številnih oboroženih spopadov solidarnost po poljskem zgledu zelo potrebna. Istih misli sta bila tudi predsednik evropske komisije José Manuel

Barroso in predsedujoči Svetu Evropske unije, francoski predsednik Nicolas Sarkozy, ki se je še pred tem pogovarjal s premierji devetih vzhodnoevropskih članic EU o podnebno-energetskem sveznju EU.

Poljska Solidarnost Leta 1980 je odpuščeni delavec iz Leninove ladjedelnice Lech Wałęsa s somišljeniki ustanovil neodvisno nekomunistično delavsko zvezo Solidarnost, ki je v kratkem času pridobila deset milijonov članov. Z njim na čelu so v ladjedelnici v Gdansku začeli stavko, ki se je potem razširila po vsej državi, z njo pa so poljski delavci dobilo zakonsko pravico do stavke in organiziranja svo-

jih sindikatov. Takratni vodja komunistične stranke general Jaruzelski je Solidarnost razglasil za nezakonito organizacijo, Wałęsa pa je moral za dve leti v zapor. Za vlogo, ki jo je odigral v nenasilni revoluciji na Poljskem, je leta 1983 prejel Nobelovo nagrado za mir, a jo je zaradi strahu, da mu oblast ne

Gdansk leta 1980

bo dovolila več vstopa v državo, sprejela njegova žena Danuta. Tri leta pozneje je Solidarnost postala zakonita, po petindvajsetih letih od prejete Nobelove nagrade pa je nekdanji poljski predsednik še vedno prepričan, da je nagrada takrat opogumila vse, da so nadaljevali z bojem proti komunističnemu režimu, in po njegovo pripomogla tudi k temu, da se je začelo novo obdobje združevanja Nemčije in Evrope. »V 80. letih prejšnjega stoletja nam noben tuji politik ni pripisoval možnosti za zmago. V tej situaciji je večina mislila, da ni mogoče premagati komunizma. Toda nekateri smo mislili drugače,« je dejal Wałęsa in dodal, da razumsko gledano niso

Nobelovi nagrajenci: Adolfo Perez Esquivel, Frederik de Klerk in dalajlama Tenzin Gyatso

imeli nikakršnih možnosti, toda »verjeli smo v višje vrednote in imeli smo vero«.

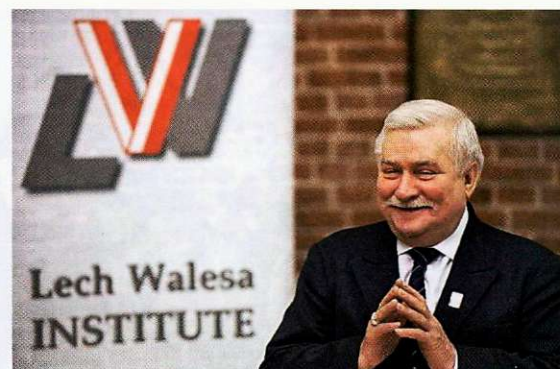
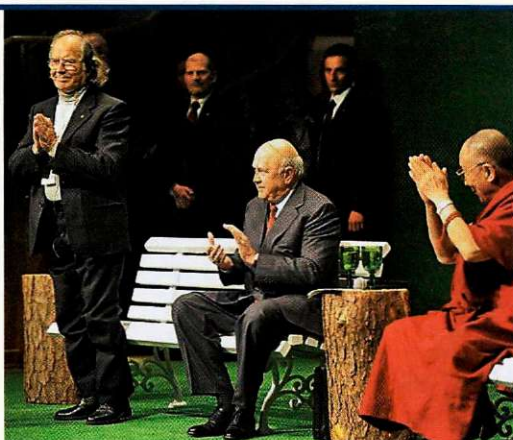
Wałęsa je ob obletnici opozoril tudi na problem sodobnih demokracij. Kot je dejal, lahko nekdo prebere vse knjige, dobi vse nasvete, pa se kljub temu utopi, če skoči v vodo. Po njegovo je za dobro plavanje potreben čas in vaja, kakor je potreben tudi čas za razvoj demokracije.

Fundacija Lecha Wałęse je prvič podelila nagrado s tem imenom, prejel pa jo je savdski kralj Abdulah. V njegovem imenu je nagrado prevzel njegov sin. V utemeljitvi izbire nagrajenca so v fundaciji izpostavili Abdulahovo zavzemanje za medkulturni in medverski dialog, spomnili pa so tudi na njegovo karitativno dejavnost. Kot so poudarili, kralj spodbuja vrednote, ki so bile in so temelj gibanja Solidarnosti.

Nobelovi nagrajenci za mir

Omenjene konference v Gdansku se je udeležil tudi dalajlama, tibetanski duhovni vodja, ki je mnenja, da so Poljaki v zgodovini prestali veliko težavnih obdobij. »Občudujem jih, ker niso nikoli izgubili upanja,« je dejal. To stoletje se mora po njegovem prepričanju končati kot »stoletje dialoga«, mir pa lahko dosežemo prav zaradi izkušenj iz preteklosti.

Iranska odvetnica in borka za človekove pravice Širin Ebadi vidi pot do miru v demokraciji, utemeljeni na človekovih pravicah. Čeprav demokracija temelji na vladavini večine, ta večina nima pravice, »da omejuje svobodo govora, kar se je dogajalo v komunističnih državah«. Ob tem je izpostavila, da večina prav tako nima pravice, da omejuje pravice posameznikom, kot se je »pod pretvezo boja proti terorizmu« dogajalo po napadih na ZDA 11. septembra 2001. Voditelje držav je tudi pozvala, naj za deset odstotkov zmanjšajo sredstva, namenjena oboroževanju, in »videli boste, kaj se bo zgodilo«.

Lech Wałęsa, nekdanji vodja gibanja Solidarnost

»Prav svetovna finančna kriza je pokazala, kako smo odvisni drug od drugega,« je menil predsednik evropske komisije José Manuel Barroso.

Nekdanji predsednik Južnoafriške republike Frederik de Klerk se je vprašal, kaj moramo narediti, da bi zmanjšali meddržavne konflikte. »Čim več demokracijskih držav bomo imeli, več bo miru,« je dejal in ocenil, da globalizacija pomaga k premagovanju konfliktov med državami.

Nobelov nagrajenec za mir iz Argentine Adolfo Perez Esqui-

vel pa je obudil svoje spomine na obdobje pred 25 leti. Kot je dejal, je šel tedaj z ladjo proti Gdansku, da bi pomagal Solidarnosti. »Toda niso nam pustili zapluti v poljske teritorialne vode in ladja se je obrnila nazaj proti Nemčiji.«

Esquivel je tako kot de Klerk poudaril, da je Solidarnost vplivala na spremembe po vsem

svetu. Toda danes je »prejšnje režime zamenjala diktatura ekonomije«. Po njegovo je za rešitev sedanje finančne krize nujno potrebna »redistribucija dobrin«.

Preko videokonference je udeležence nagovoril tudi nekdanji predsednik Sovjetske zveze Mihael Gorbačov. Po njegovem mnenju je imela Poljska zelo pomembno vlogo pri spremembah konec 80. let 20. stoletja. »Priatelj sem z Wałęso, vedno pa bom branil tudi (zadnjega poljskega komunističnega voditelja) Wojciecha Jaruzelskega,« je dejal in dodal, da ne ve, kaj bi se zgodilo, če bi bil takrat namesto Jaruzelskega kdo drug. **D**

Rdeče-črna koalicija

V sosednji Avstriji je 2. decembra prevzela delo nova velika koalicija pod vodstvom kanclerja Wernerja Faymanna.

Rdeče-črna koalicija je Avstriji vladala že od oktobra leta 2006, a se je sodelovanje po 18 mesecih julija letos končalo. Čeprav so skrajne desničarske stranke na predčasnih volitvah dobile presenetljivo veliko glasov, jih v novi vladi ne bo. Vlado tako sestavljata dve največji stranki v parlamentu, Faymannovi socialdemokrati (SPÖ) in konservativna ljudska stranka (ÖVP), katere vodja Joseph Pröll je postal namestnik kanclerja. SPÖ je na predčasnih volitvah konec septembra prejela okoli 29, ÖVP pa okoli 26 odstotkov glasov. »Seveda je z oblikovanjem te vlade povezan velik predujem zaupanja,« je po poročanju avstrijske tiskovne agencije APA članom nove vlade ob prisegi na srce položil predsednik Fischer in dodal: »Ta predujem zaupanja si je treba zaslužiti, si ga pridobiti, ga upravičiti s strokovnim delom, dobrim sodelovanjem, prizadevanjem za zmanjšanje nezaupanja ali nelagodja v zvezi s politiko ter tudi s poštenim sodelovanjem z opozicijo.«

Nova vlada ima skupaj s kanclerjem in njegovim namestnikom 14 ministrov in štiri državne sekre-

Novi avstrijski kancler Werner Faymann (SPÖ) in njegov namestnik Josef Pröll (ÖVP)

tarje, dva manj kot prejšnji kabinet pod vodstvom Alfreda Gusenbauerja (SPÖ). V novi vladni ekipi pa ni več dozdašnje zunanje ministrice Ursule Plassnik, članice ÖVP. Pröll jo je sicer povabil v vlado, a se je odločila za drugo pot, saj se z nekaterimi vprašanji ni strinjala. Nasledil jo je Michael Spindelegger, Pröll pa je postal tudi finančni minister. Sicer pa je ljudska stranka med drugim dobila finančno, zunanje, notranje, pravosodno, kmetijsko in gospodarsko ministrstvo. Na slovesni prisegi je manjkala le nova pravosodna ministrica, sodnica Claudia Bandion-Ortner, ki je morala pred uradnim prevzemom položaja ministrice izreči razsodbo v odmevnem primeru banke BAWAG, največjem bančnem škandalu v Avstriji.

Nesrečni Darfur

Tožilec Mednarodnega kazenskega sodišča (ICC) Luis Moreno Ocampo je pred varnostnim svetom Združenih narodov dejal, da si mednarodna skupnost ne sme zakrivati oči pred zločini sudanskega predsednika Omarja Baširja v Darfurju, in opozoril, da bo sodišče kmalu odločilo glede njegove zahteve po izdaji naloga za aretacijo Baširja. Dejal je, da sudanska vlada še vedno podpira genocid, ovira dostavo humanitarne pomoči, v begunskih taboriščih in okrog njih pa še vedno potekajo sistematična posilstva. ZN ocenjujejo, da je v državljanski vojni v Darfurju od leta 2003 umrlo 300.000 ljudi, okoli 2,7 milijona pa jih je moralo zapustiti svoje domove. V begunskih taboriščih naj bi vsak mesec umrlo okoli 5.000 ljudi.

Pred odhodom Ameriški predsednik George Bush je v pogovoru za televizijo ABC izrazil obžalovanje, ker je prišlo do finančne krize. Dodal je sicer, da so bili temelji krize postavljeni že več let prej, preden je sam postal predsednik. Hkrati je izrazil pripravljenost podpreti dodatne ukrepe v boju proti krizi in recesiji, če bodo potrebni. Glede vojne v

Iraku je Bush dejal, da najbolj obžaluje obveščevalne napake glede grožnje, ki naj bi jo bil za ameriško varnost predstavljal iraški diktator Sadam Husein. Orožij za množično uničevanje, ki jih je sam skupaj s člani administracije pred vojno leta 2003 nenehno omenjal, v Iraku namreč ni bilo. Bush je tudi dejal, da ni bil pripravljen na vojno proti terorizmu oziroma se nanjo ni pripravljval v času predsedniške kampanje.

Cirkus V Harareju, prestolnici Zimbabveje, kjer je zaradi epidemije kolere od avgusta umrlo že 565 ljudi, 12.546 je okuženih, je policija nasilno razgnala protestnike, ki so protestirali zaradi čedalje hujše gospodarske in

zdravstvene krize v državi. Med protestniki so bili tudi zdravniki in medicinske sestre, ki so hoteli oblastem izročiti peticijo, s katero so želeli oblasti opozoriti na propad zdravstvenega sistema in na boj za preživetje v času, ko je letna stopnja inflacije v državi julija dosegla 11,2 milijona odstotkov, državljani pa se soočajo s pomanjkanjem hrane in osnovnih živil pa tudi z omejitvami pri dvigu denarja z bančnih računov.

Kakšna kriza pretresa to državo, kaže tudi podatek, da lahko državljani tedensko dvignejo sto milijonov zimbabvejskih dolarjev, to je 40 ameriških dolarjev, za kar lahko kupijo 40 litrov vode ali 50 štruc kruha.

Usodni melamin Na Kitajskem je zaradi uživanja mleka, zastrupljenega z melaminom, doslej zbolelo skoraj 300 tisoč otrok, več kot 150 pa jih je še vedno v resnem stanju. Doslej je ministrstvo ocenjevalo, da je zaradi uživanja spornega mleka zbolelo 53.000 otrok, kar je skoraj šestkrat manj od zdaj objavljene številke. Kitajsko ministrstvo je na svoji spletni strani še sporočilo, da bi lahko bilo število smrtnih

TUJI TISK

La Tribune

Stoletnik

Ne mara obletnic in čestitk. Toda zdaj namerava tudi sam praznovati svojo stoletnico, piše La Tribune in s tem parafrazira prve vrstice knjige Žalostni tropi, najbolj znane knjige antropologa Claude Lévi-Straussa.

Antropološka družina se seveda ni obirala in Bibliothèque de la Pléiade je v zbirki založbe Gallimard že maja letos na 1200 straneh izdala zbrana dela enega največjih mislecev 20. stoletja. Claude Lévi-Strauss se je rodil 28. novembra 1908 v Bruslju, študiral je v Parizu, najprej pravo, potem pa filozofijo. Ko je leta 1933 prebral delo ameriškega antropologa, se je odločil, da se bo začel ukvarjati z etnologijo in leta 1935 začel predavati na univerzi v Sao Paulu v Braziliji. Do leta 1939 je opravil nekaj etnografskih ekspedicij po Amazoniji, o katerih je leta 1955 pisal v knjigi Žalostni tropi.

The Independent

Levičarji

Po opažanjih profesorjev Paula Gregga, Carola Propserja in Katharine Janke otroci levičarji in otroci, ki lahko enakovredno uporabljajo obe roki, v šoli slabše uspevajo kot desničarji. Do tega podatka so prišli s pomo-

čjo statistike šolske uspešnosti v Britaniji. Poleg tega imajo deklice, ki pišejo z levo, slabši uspeh kot dečki, ki so levičarji. V Britaniji je okoli 10 odstotkov otrok levičarjev in okoli 7,5 odstotka otrok, ki lahko enakovredno uporabljajo obe roki. V starosti 8, 11 in 14 let deklice levičarke pa tudi otroci obeh spolov, ki uporabljajo obe roki, zaostajajo od vrstnikov. Tako so pokazali tudi inteligenčni testi. Samo med dečki je razlika med levičarji in desničarji manj opazna. Otroci, ki lahko uporabljajo obe roki enakovredno, pa imajo znatno več težav in potrebujejo znatno več pozornosti staršev. Po drugi strani pa je zanimivo, da je bila večina genijev – levičarjev.

primerov med otroki, ki so uživali mleko z melaminom, višje. Objavljene številke kažejo tudi na veliko večje razsežnosti škandala, ki je izbruhnil septembra zaradi vsebnosti melamina, kemikalije, ki jo ponavadi uporabljajo pri proizvodnji plastike in gnojil, v mleku v prahu. Škandal je nato dobil svetovne razsežnosti, potem ko so številne države umaknile s polic ali celo prepovedale kitajske izdelke, ki vsebujejo mleko.

Ni konec Epidemija okuženih z virusom HIV je še vedno pomemben zdravstveni dejavnik v Evropi, ob čemer pa podatki kažejo, da se v številnih državah povečuje število primerov okuženosti s tem smrtonosnim virusom. Iz 49 od 53 držav evropske regije WHO (podatki niso bili na voljo iz Avstrije, Italije, Monaka in Rusije) so lani poročali o 48.892 novih primerih okuženosti s tem virusom, medtem ko so v 48 državah odkrili 5.244 primerov aidsa. Najvišjo stopnjo okuženosti z virusom HIV so zabeležili v Estoniji, Ukrajini, na Portugalskem in Moldaviji,

najnižje stopnje pa na Slovaškem, Češkem in v Romuniji.

Sporazum Evropska unija in Avstralija sta podpisali nov sporazum, ki ureja medsebojno trgovino z vinom. Dokument nadomešča dosednji sporazum iz leta 1994 in naj bi bolje varoval evropske zaščitene geografske oznake ter hkrati olajšal dostop avstralskim vinom na trg EU. Sporazum, ki velja za najbolj celovit sporazum te vrste med sedemindvajseterico in nečlanico EU, med drugim predvideva natančne roke, do katerih naj bi vinarji iz Avstralije nehal uporabljati oznake, kot so šampanjec, portovec, burgundec, chablis, graves, manzanilla, marsala, moselle, sauterne, šeri, beli burgundec ter tradicionalna poimenovanja, kot sta npr. amontillado in claret. Ta imena naj bi av-

stralski vinarji nehal uporabljati v obdobju enega leta od začetka veljave sporazuma, medtem ko bo to obdobje za oznako tokaj trajalo deset let. EU in Avstralija sta se zavezali tudi k obojestranski zaščiti geografskih oznak.

Povsod razstrelivo Indijska policija je na osrednji železniški postaji v Mumbaju, eni od tarč nedavnih terorističnih napadov, odkrila in razstavila razstrelivo, ki so ga tam pustili teroristi. Po poročanju indijske televizije, ki se sklicuje na policijske vire, naj bi bili improvizirane eksplozivne na-

prave našli med prtljago žrtev, ki so bile ubite v zadnjih terorističnih napadih. Napadi so po zadnjih podatkih zahtevali 188 smrtnih žrtev, 300 ljudi je bilo ranjenih. Najdeni eksploziv na železniški postaji je bil podoben tistemu, ki so ga teroristi pustili tudi na drugih prizoriščih nedavnih napadov.

Leto goril

Ogrožene vrste goril bodo v prihodnjem letu deležne več pozornosti, saj so Združeni narodi v prizadevanjih, da bi okrepili zavest o trpljenju teh živali in grožnjah njihovem naravnemu okolju, leto 2009 razglasili za »leto gorile«. Leto gorile se je uradno že začelo na slovesnosti v Rimu, kjer so predstavniki več kot sto vlad na deveti konferenci omenjene konvencije ta teden razpravljali o dodatnih ukrepih za zavarovanje kakih 30 ogroženih živalskih vrst. Gorile ogrožajo onesnaževanje, podnebne spremembe in čezmeren ulov, poleg tega pa tudi različne bolezni, krčenje gozdov in oboroženi konflikti, še posebej v DR Kongo.

VIR: STA

TUJI TISK

The Guardian

Omejitev

Večina britanskih delodajalcev glede na ankete med menedžerji in šefi omejuje čas svojih sodelavcev na internetu. Dve tretjini delodajalcev sledita uporabi interneta med delovnim časom in blokirata dostop na strani, ki po

njihovem mnenju nimajo neposredne povezave s poklicnim izobraževanjem sodelavcev. Organizacija Chartered Management Institute, ki je izvedla anketo, je anketirala okoli tisoč poslovojdov in drugih vodstvenih kadrov, mlajših od 35 let, ki so zaposleni v komercialnih in proizvodnih družbah pa tudi pri policiji in na krajevnih uradih. Ti so se najpogosteje pritoževali, da starejši nadrejeni menijo, da je internet popolnoma nekoristna izguba časa. Pobudniki ankete so menja, da razkol med generacijami glede obvladovanja novih tehnologij in interneta škodi konkurenčnosti britanskega gospodarstva.

The New York Times

Draga knjiga

Dan po objavi recesije v ZDA je v newyorško mestno knjižnico planila množica obiskovalcev, da bi si ogledala knjigo, ki stane okoli 126.000 dolarjev in je velika kot časopisna mizica. To redko knjigo z naslovom *Michelangelo*:

Nadarjena roka, napisano v italijanščini, ki tehta 61 funtov in je bila izdelana ročno, so izdelovali znanstveniki in umetniki. Pretekli ponedeljek so jo podarili knjižnici in bo na ogled le kratek čas. Platnice knjige z 264 stranmi, ki so jih izdelovali v renesančnih tehnikah nekaj mesecev, so okrašene s podobo Madonne na koščku plemenitega italijanskega marmorja. Razkošna vezava je okrašena z rdečim žametom iz šivalnice, ki je dobavljala tkanine za kulise La Scale v Milanu. Fotografije, skice in risbe Sikstinske kapele so natisnjene na papirju iz čistega bombaža, izdelanega v Italiji. Izdali bodo le 33 takšnih knjig, namesto načrtovanih 99, 20 pa so jih že prodali.

INTERVJU

Dr. Žiga Turk

Biti v skupini 'modrecev' je velika čast

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Dr. Žiga Turk je redni profesor za gradbeno informatiko in dokumentacijo na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani ter predstojnik katedre za gradbeno informatiko. Je univerzitetni diplomirani inženir gradbeništva, magister računalništva in informatike ter doktor tehniških znanosti. Vse naslove je pridobil na Univerzi v Ljubljani. V prejšnji vladi je bil minister brez listnice, predstojnik službe vlade za razvoj, pred kratkim pa je bil imenovan za generalnega sekretarja Skupine za premislek o prihodnosti EU, imenovane tudi »skupina modrecev«. Doslej je napisal več kot 100 znanstvenih člankov ter sodeloval v številnih domačih in mednarodnih raziskovalnih projektih. Dva večja projekta EU je koordiniral, sodeluje pa tudi v uredništvih treh mednarodnih znanstvenih revij. V Sloveniji je znan kot soustanovitelj revije Moj mikro. Na svetovnem spletu objavlja od leta 1993. Njegova najbolj odmevna praktična izdelka sta Virtual Shareware Library (danes shareware.com) in orodje za izdelavo zbirke podatkov Woda.

Skupina za premislek o prihodnosti EU, v kateri ste bili pred kratkim imenovani za generalnega sekretarja, se je prvič sešla v Bruslju. Kaj je naloga skupine, kakšne bodo njene prioritete?

Francoski predsednik Sarkozy je leta 2007 predlagal ustanovitev »skupine modrecev«, ki bi premislila o mejah Evropske unije, o njenih temeljih in bistvu. To idejo so evropski voditelji oklestili v sklep o ustanovitvi skupine za premislek, ki naj bi identificirala ključne teme in premike, s katerimi se bo Evropska unija soočala v letih 2020–2030, in kako naj se nanje odzove. To med drugim vključuje okrepitev in modernizacijo evropskega modela ekonomske uspešnosti in socialne odgovornosti, izboljšanja konkurenčnosti EU, trajnostni razvoj, energetiko in podnebne spremembe, vladavino zakona, globalno stabilnost, migracije ter boj proti globalnim nevarnostim, mednarodnemu kriminalu in terorizmu. V veliki večini gre za teme, s katerimi sem se ukvarjal v okviru lizbonske strategije in strategije trajnostnega razvoja.

Mandat je dosti bolj določen v točkah, s katerimi naj se skupina ne bi ukvarjala. Privzeti

mora okvir lizbonske pogodbe in se ne ukvarjati z institucionalnimi zadevami, oceno tekočih politik ali naslednje finančne perspektive.

Svet modrecev je torej res modra poteza ...

Glede na zdajšnje tektonske premike v globalni ekonomski in verjetno tudi politični ureditvi ter velik vakuum, ki je v Evropi na področju vizij in karizme, se mi zdi ideja o svetu modrecev zelo na mestu, prišla je v pravem trenutku in všeč mi je, da predsednik Sarkozy skupino pogosto še vedno omenja s tem imenom. Poglejte, Američani so na te premike odgovorili z izvolitvijo mladega, karizmatičnega, drugačnega predsednika, Evropejci smo, v najboljši bruseljski maniri, ustanovili komisijo. In ji pazljivo ogradili vrtiček.

Ali opravljate nalogo generalnega sekretarja poklicno ali nepoklicno glede na to, naj bi delo opravljali delno v Bruslju, delno v Ljubljani? Kako bo to potekalo v praksi?

Člani skupine so razpršeni po vsej Evropi; v Madridu je razmeroma močno vodstvo skupine, v Bruslju pa štirčlanski sekretariat. Naloge ne bom opravljal poklicno, v Bruslju bom toliko, kolikor bo nujno potrebno, sicer bomo vsi delali na daljavo. Ne verjamem, da je prihodnost Evrope v tem, da Bruselj postane talilni lonec in da so nosilci evropske ideje dobro plačani uradniki v bruseljskih organih. Da je preveč Evrope v Bruslju in premalo v državah članicah, je morda razlog za razmeroma veliko nezainteresiranost ljudi za bruseljske teme in za brezbržnost do evropskih institucij. In tisti, ki so v Bruslju, to težko razumejo.

Po doslej znanih podatkih bo vaša vloga velika, delovali boste v okviru generalnega sekretariata Sveta EU. Ali to za vas pomeni velik izziv?

Izziv je seveda primeren mandatu, ki ga ima skupina; je pa skupina samostojna – prav samostojnost je njena pomembna prednost – in nima nobenih formalnih povezav s sekretariatom Sveta EU ali vladami držav članic. Sekretariat zagotavlja prostore, minimalna sredstva, prerazporedil je štiri ljudi in formalno je to vse. Računamo pa seveda na polno

podporo vseh institucij npr. pri zagotavljanju podatkov, študij, projekcij, ki nastajajo v različnih evropskih institucijah. Številne ustanove, think-tanki, analitska podjetja in posamezniki pa že ponujajo brezplačno pomoč.

Skupina za premislek o EU v obdobju 2020–2030 je bila ustanovljena v času optimizma v EU, dan po podpisu lizbonske pogodbe, ko je bila EU prepričana, da se bo lahko obrnila navzven, in ko je šlo evropskemu gospodarstvu zelo dobro. Eno leto po tem, ko se je skupina dejansko vzpostavila, pa so razmere precej drugačne.

Popolnoma se strinjam z vašo oceno. Leto 2007 je bilo zelo optimistično. Za Evropo je bila uspešna širitev, evro se je izkazal za celo preveč močno valuto, kazalo je, da je lizbonska pogodba pod streho in Evropa je bila, kar se obljub in zavez tiče, na čelu svetovnega boja proti podnebnim spremembam. Šlo nam je dobro, kar smo vsaj deloma pripisovali uspešnemu delovanju notranjega trga, evru in reformam v okviru lizbonske strategije. Bil je pravi trenutek za vprašanja, kaj pa zdaj, kako naprej, zdaj, ko se lahko nehamo ukvarjati sami s seboj.

Kaj pa danes?

Danes je slika precej drugačna. Nihče si ne upa staviti, da bodo Irci ratificirali lizbonsko pogodbo, vstopamo v recesijo, od visokoletečih podnebnih ciljev pa ostajajo pragmatični kompromisi. In če ne prej, potem je nedavno srečanje G20 pokazalo, da se svetovna ureditev, ki jo obvladuje Evropa oz. ima težišče na Atlantiku, zelo spreminja. Prve tri teme bodo vsekakor še vedno dajale ton spomladi 2010, ko bo predstavljeno končno poročilo skupine. Zadnja tema pa je tista, ki določa gravitacijske silnice proti obdobju 2020–2030.

Sestava skupine je raznolika. Že po prvi seji so se v javnosti pojavile govorice, da sta se oblikovala dva tabora; prvi naj bi bil bolj naklonjen raziskovalnemu pristopu, drugi, ki naj bi ga vodil nobelovec in ustanovitelj poljskega sindikata Solidarnost Lech Waleś, pa se želi lotiti velikih tem. Ali je to res oziroma kakšen pristop zagovarjate vi?

► Taborov nisem opazil. Morda je bilo razmišljanje nobelovca Walese res najbližje izvirni ideji o svetu modrecev. V skupini so različni ljudje različnih pogledov in to skupino bogati. Vsak na izzive gleda iz svojega zornega kota. Študij in scenarijev o prihodnosti sveta in Evrope je zelo veliko in ta skupina nima ne virov, ne časa, ne potrebe, da bi naredila še eno študijo več. Je pa nenadomestljiva in edinstvena s svojo neodvisnostjo, ugledom in možnostjo, da stvari pove jasno, naravnost, brez skrbi za politično korektnost. Modrost članov se mi zdi pomembnejša od njihovega znanja ali pameti, povedati, kar čutijo, morda pomembnejše od tega, do česar jih pripelje hladna analiza. Ob polnem zavedanju seveda, da gre za ljudi, ki so hkrati tudi vsak na svojem področju vrhunski.

Kaj pričakujete od delovanja te skupine osebno?

Zame je izjemna čast, da lahko taki skupini pomagam, da sem za mizo z nobelovcem, direktorjem Nokie, županom Stuttgarta, nekdanjo latvijsko predsednico, rektorjem in prorektorico dobre evropske univerze, profesorico mednarodnih odnosov z Oxforda itd. Nekaj bogastva njihovih idej, izkušenj in nekaj njihove modrosti se me bo, upam, prijelo. In univerzitetni profesorji take stvari težko tiščimo samo zase.

Kaj lahko s tem pridobi Slovenija?

John Lennon je v neki pesmi napisal: »Na koncu je ljubezen, ki jo daš, enaka ljubezni, ki jo dobiš.« Kar torej daš, to dobiš. To stalno vrtnanje, kaj bomo pa mi imeli od tega ali onega, je znak slovenske ozkosti. Ne vem, kdo je rekel, da se že nehamo spraševati, kaj bo imela Slovenija od Evrope, ampak se vprašajmo, kaj lahko Evropi damo. Če bomo dajali, bo Evropa bolj taka, kot si jo želimo.

Kaj pa to, da ste v skupini vi?

Slovenija ima človeka za mizo, pri kateri razmišljajo o prihodnjih izzivih Evrope. Seveda pa je od Slovenije odvisno, kako ga bo uporabila.

Posli se ne delajo iz pripadnosti, iz identitete, zaradi ideje, ampak zaradi dobička. Seštevke proračunov držav članic je za dva velikostna razreda večji od proračuna EU, zato je popolnoma jasno, da se bodo ukrepi, ki terjajo davkoplačevalski denar, sprejemali v prestolnicah in ne v Bruslju. Edini oprijemljivi ukrep iz Bruslja je rahljanje pravil o državnih pomočeh in pravil za vzdržnost proračunov. Nič pa npr. še nismo izvedeli o rahljanju pravil za izrabo evropskih sredstev ali o avansiranju namesto poplačevanja stroškov, ki jih na koncu plača unija.

Kaj pa vloga bank?

Vse banke zadnje čase sedijo na denarju, ki ga imajo, a si ga kljub državnim poroštvom ne upajo posojati. Je pa res, da so pri tem filiale še bolj previdne od central, o čemer tožijo baltske države, Madžarska in druge države, ki imajo banke pretežno v tuji lasti. Banka dela posel tako, da denar dražje posoja kot daje vlagateljem obresti. Če ga ne posoja, zavestno dela izgubo in to ne more dolgo trajati. Tu bi

mednarodni ravni pa grozi razpad varnostnega sistema ali kar celih držav, ki potem ogrožajo cele regije. Somalija in Afganistan sta taka primera.

Koliko je lizbonska strategija še aktualna, bolj ali manj kot pred nastankom finančne krize?

Kriza je nekaj takega kot suša. Če je vreme normalno, bolj ali manj vse kar nekako uspeva. Med sušo pa se mora kmet odločiti, kaj bo zalival oz. kako bo zalival, da bo samo od sebe preživelo tisto, kar je vitalnejše in kar bo dobro uspevalo tudi v lepšem vremenu, ki gotovo pride. Ta kriza se ujema z velikim prerazporejanjem gospodarskega, znanstvenega in tudi političnega zemljevida sveta. Zmagovalci te krize bodo tisti, ki bodo iz nje izšli s podjetji, ki bodo zmagovalci naslednje konjunktore. Lizbonska strategija je zato bolj aktualna kot kadar koli.

V lizbonski strategiji je večji poudarek tudi na vprašanju energije in podnebja. O slednjem se v javnosti ne govori toliko, marsikomu je to področje nekako tuje, čeprav je to nedvomno zelo pomembno vprašanje. Kakšne so naloge skupine na tem področju?

Ja, potem ko že nekaj let ne beležimo več rekordnih temperatur, se retorika spreminja od »globalnega segrevanja« prek »podnebnih sprememb« do »energetske varnosti«. Škoda, da se v javnosti o tem ne govori več. Žal so za večino to oddaljeni problemi. Pred dnevi je bil dosežen kompromis glede pravil za toplotne izpuste avtomobilov, ki postavlja evropsko avtomobilsko industrijo, še posebej izdelovalce boljših vozil, pred velike izzive, hkrati pa jim daje priložnost, da razvijejo novo generacijo energetske učinkovitih vozil, ki bodo globalno konkurenčna. Problematika energetike in podnebnih sprememb ter trajnostnega razvoja v širšem smislu je tema delovanja skupine in lepo bi bilo, če bi odgovorila na dileme, koliko kupne moči naj Evropejci žrtvujejo za manj toplogrednih izpustov. Tisto, kar smo vajeni slišati od politike, je, da to dvoje med seboj ni v nasprotju. Težavnost pogajanj o podnebno-energetskem svežnju pa kaže, da to ni čisto res.

Skupina naj bi se srečevala tudi v državah članicah EU, ne samo v Bruslju. Kdaj je predvideno srečanje v Sloveniji?

O tem ni še nič odločenega. Nekaj članov je opozorilo, da je morda proces pomembnejši od produkta. Da je od končnega poročila pomembnejše razmišljanje, ki ga skupina sproži med intelektualci, gospodarstveniki, v širši javnosti; da so pomembnejša vprašanja, ki jih odpira v družbi, in ne odgovori, ki so namenjeni le predsednikom držav in vlad, ki so člani evropskega sveta. So torej predlogi, da bi se skupina odprla tako geografsko kot tudi na medmrežju. Po drugi strani pa turne-

Slovenija ima človeka za mizo, pri kateri razmišljajo o prihodnjih izzivih Evrope. Seveda pa od Slovenije odvisno, kako ga bo uporabila.

V času finančne krize se postavlja vprašanje evropske identitete, saj naj bi vsaka država nekako bolj varovala lastne gospodarske interese; bančniki tarnajo, da je težko dobiti denar v bankah močnejših držav EU, čeprav te denar imajo, vendar naj bi pri posojanju spremljale bolj ozke interese držav, v katerih delujejo. Pripadnosti evropskosti torej ni toliko čutiti. Kakšno je vaše stališče?

morali z zahtevo po rezultatih posredovati lastniki ali pa tisti, ki so jim dali poročila.

Kaj pa področje politike?

Slabše gospodarske razmere vodijo tudi v zahtevnejše politične okoliščine. Na notranje-političnih področjih so nezadovoljne množice bolj naklonjene hitrim, demagoškim rešitvam in skrajnim političnim opcijam, na

ja po Evropi odpira nova vprašanja o tem, v katere države da, v katere ne, saj 27 sestankov gotovo ne bo.

Skupina modrecev naj bi bila neodvisna. Ali se lahko izognete političnim razlikam, saj te verjetno obstajajo tudi med člani skupine, ki predstavljajo države z zelo različnimi političnimi opcijami?

Člani skupine ne predstavljajo držav in ne predstavljajo svojih vlad. Res pa je, da imajo različna politična stališča. Nekdo npr. kot prioriteto, kot enega od temeljev Evrope, izpostavi ohranitev evropskega socialnega modela, nekdo pa, da se tega ne bi smeli držati kot pijanec plota in da Bruselj lahko vodi politike, ki jih volivci sicer ne bi marali, so pa pametne.

Skozi zgodovinsko prizmo za evropski zahod EU predstavlja nekaj, kar je Evropi po stoletjih vojn, predvsem med Francijo in Nemčijo, zagotovilo mir. Za evropski vzhod je EU porok demokracije in bran pred totalitarizmom. Kriza Evrope je deloma v tem, da to dvojico ne mladim na zahodu ne mladim na vzhodu nič več ne pomeni. Mir in demokracija se jim zdita samoumevna. Tudi bolj banalne zadeve, kot so enoten trg, denar in potovanje brez potnega lista, postajajo samoumevne.

Naj se dotakneva še stanja v Sloveniji. Pred kratkim ste vodenje službe za razvoj predali nasledniku Mitji Gaspariju, zdajšnja vlada pa je področje razširila še na evropske zadeve. Se vam zdi to smiselno?

Obe službi sta horizontalni, torej pokrivata skoraj vsa področja dela vlade. S tega stališča je tesnejša povezanost morda smiselna. Vendar je njuno poslanstvo zelo različno. Služba vlade za razvoj (SVR) gleda v prihodnost, zanima jo razvoj, služba vlade za evropske zadeve (SVEZ) skrbi za redni stik vlade z Brusljem. Edina točka, kjer se oboje vsebinsko prekriva, je libbonska strategija. Mislim, da niti ni toliko pomembno, kako so stvari organizacijsko urejene, kot to, kakšna je politika te celote. Pomen SVEZ se po mojem mnenju zmanjšuje. Z Brusljem morajo biti v neposrednem stiku ministrstva. Pomen razvoja pa se, še posebej skozi krizo, povečuje. Dnevne zadeve so lepo strukturirane po ministrstvih, predsednik vlade ima za svojo podporo močan kabinet, imamo tako ministra za finance kot ministra za gospodarstvo, tako da je SVR lahko obrnjena v prihodnost. Če je seveda taka usmeritev vlade in če minister daje delu tak ton.

Kaj lahko rečete, v kakšnem stanju, v kakšni kondiciji je prejšnja vlada zapustila državo novi vladi?

Zdaj je v modi vsesplošno tarnanje o krizi. S tem se dela podlaga na eni strani za zmanjševanje pričakovanj, na drugi pa za ukrepe vlade, ki morda ne bodo popularni. In širi

Zdaj je v modi vsesplošno tarnanje o krizi. S tem se dela podlaga na eni strani za zmanjševanje pričakovanj, na drugi pa za ukrepe vlade, ki morda ne bodo popularni.

se pesimizem. Dejstvo pa je, da so razmere take, da ponujajo oblasti izzive, da se dokaže, odlično stanje v državni blagajni to tudi več kot omogoča. Nekatere države načrtujejo javnofinančni primanjkljaj preko 5 odstotkov bruto domačega proizvoda (BDP), Slovenija pa celo majhen presežek. Torej za 5 odstotkov BDP rezerve. To je ogromno denarja. Skoraj toliko kot vsi stroški z zdravstvom. Vsa vlaganja države v znanost npr. pa so manj kot en odstotek. Drugo vprašanje, ki se mi postavlja, pa je, ali se res kaže krizi upirati z mehanizmi, ki so v krizo pripeljali – namreč deficiti v državnih proračunih in zapravljanje nezasluženega denarja.

Veliko se govori o recesiji; ali je Slovenija že v njej?

Teoretično ne, ker imamo še vedno gospodarsko rast; celo rast zaposlenosti. Se bo pa ta rast umirila, ker smo v veliki meri vezani na utrip razvitih gospodarstev, kjer predvidevajo nazadovanje gospodarske aktivnosti. Mislim, da bi moral naš cilj ostati, da rastemo vsaj za 3 odstotke hitreje od povprečja evroobmočja in tako do leta 2012 ujamemo povprečje EU. To je bilo zapisano v program SDS.

Kakšne so poti, da bi Slovenija čim manj občutila finančno krizo, ki vlada v precejšnjem delu sveta, oziroma da bi se temu izognila, kolikor je največ mogoče? Kaj bi svetovali vladi, naj naredi, če bi bili še vedno njen član?

Vlada mora krizo razumeti kot priložnost,

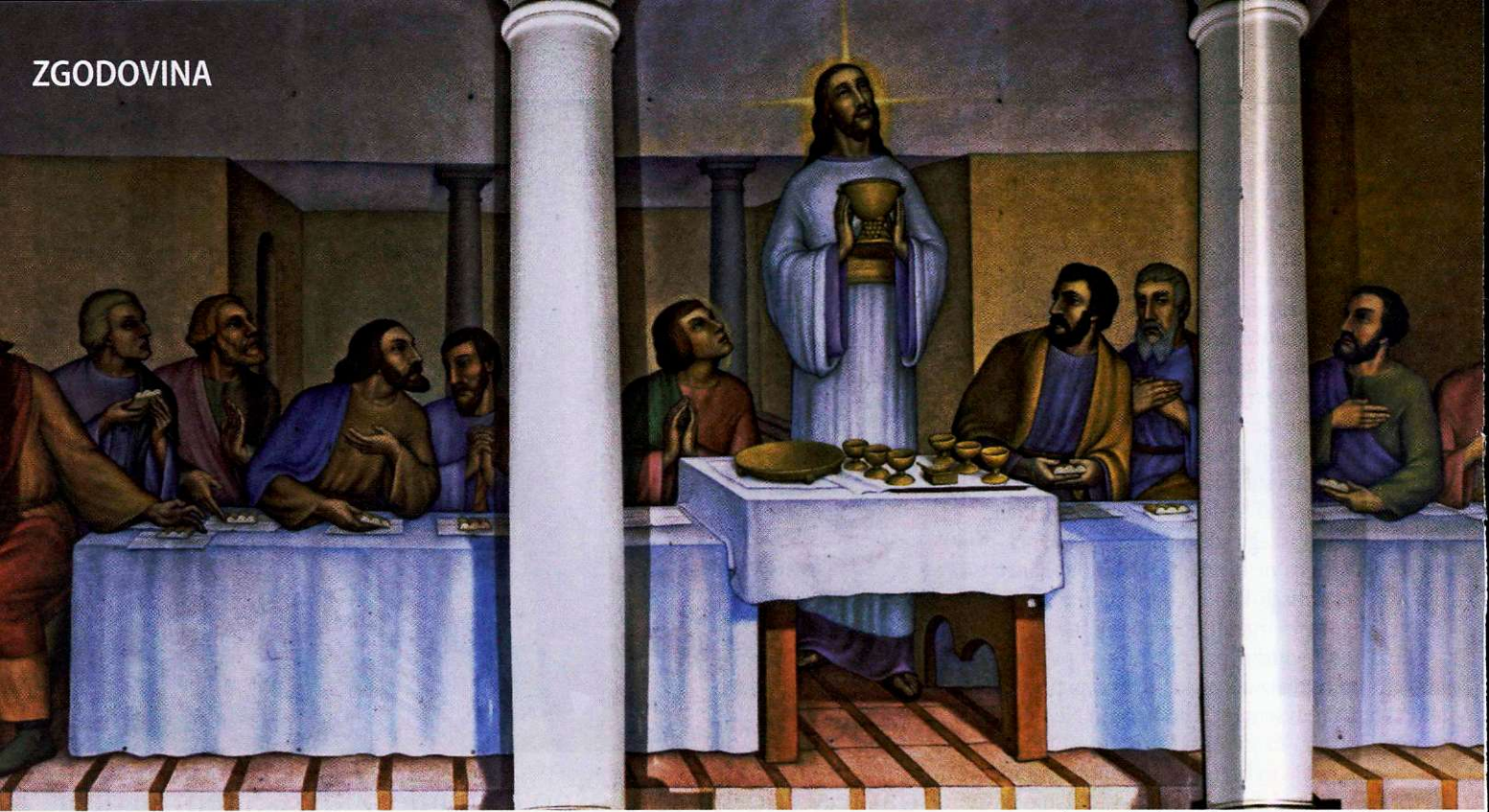
da Slovenija iz nje izide z boljšimi podjetji, z novimi, visokotehnološkimi podjetji, prenovljena, hitrejša, ambicioznejša; kot motiv za ukrepe, ki v dobrih časih niso sprejemljivi. Vlada v odhajanju je, ko je opazila popolno odsotnost odziva na krizo v koalicijski pogodbi, pripravila sveženj ukrepov, ki so bili usmerjeni prav k spodbudi vitalnega dela gospodarstva. Podvojila bi olajšave za raziskave in razvoj ter znova uvedla olajšavo za investicije. To bi pomagalo tistim, ki razvijajo in investirajo. Spodbudilo bi investicije in s tem naročila, delo ...

Kaj pa nova vlada?

Nova vlada o teh zadevah, kot je zdaj moderno reči, išče čim širši konsenz, med tem iskanjem pa se v gospodarstvo useda pesimizem. Zanimivo je, da si nihče v gospodarstvu, ko prosi za investicijsko olajšavo, novi oblasti niti ne upa omeniti, naj vsaj implementira rešitve, ki so bile že predlagane.

Kakšno je vaše stališče do državnih intervencij?

Nekdo mi je zadnjič rekel, da smo zdaj pa res v razmerah, za katere je John Maynard Keynes napisal knjigo. Keynes je sicer prerok tistih, ki zagovarjajo vmešavanje države v gospodarstvo. Ampak državne intervencije morajo iti v smeri izboljšanja delovanja trgov, ne v smeri njegovega izkrivljanja in postavljanja omejitev. Skrb za delovanje trga pa seveda pomeni tudi vzpostavljane preglednih razmer in pogojev za pošteno tekmo. ■

Štandrež pri Gorici, Tone Kralj, Zadnja večerja

S čopičem proti fašizmu

V. M.

Tone Kralj je v svojem nekaj več kot petdesetletnem javnem delovanju poslikal nad štirideset cerkva, kar ga postavlja v edinstven položaj ne samo na evropski, ampak celo na svetovni umetnostni sceni.

Knjiga Verene Koršič Zorn *Tone Kralj. Cerkvene poslikave na Tržaškem, Goriškem in v Kanalski dolini*, izdala jo je Goriška Mohorjeva družba, želi predstaviti poslikave Toneta Kralja v cerkvah v našem zamejstvu v Italiji. Knjiga je opremljena s fotografskimi posnetki fotografa Carla Sclauzera iz Gorice. Publikacija je dvojezična, s slovenskim in italijanskim besedilom.

Sedem cerkva v zamejstvu

Skupno je sedem cerkva na območju od Kanalske doline pa vse do južnih obronkov tržaškega Krasa, ki jih je poslikal Tone Kralj: Svete Višarje nad Kanalsko dolino, Pevma in Štandrež na Goriškem, Katinara, kapela šolskih sester pri Sv. Ivanu v Trstu, Trebče in Pesek na Tržaškem. Gre za poslikave na suh omet, ki jih je Kralj ustvaril v tridesetih letih 20. stoletja, kasneje pa tudi poslikave na lesenitni podlagi. Pri tem niso upošteevane cerkve, za katere je Kralj naredil nekaj posameznih

del kot v Sovodnjah in na Peči ter v Padričah in na Vejni.

Avtorica, umetnostna zgodovinarica Verena Koršič Zorn, je prikaz teh Kraljevih del povežala z njihovim časovnim nastajanjem: pri treh cerkvah, ki so nastajale med obema vojnoma, Svete Višarje, cerkev v Pevmi in cerkev na Katinari, je v ospredju predvsem trpljenje slovenskega naroda v enem najtežjih obdobj, v času fašistične strahovlade, kjer

je umetnik s svojo likovno govorico vlival vero in upanje v pravično rešitev, v zmago dobrega. Temu primerno je tudi slogovno izražanje, razpeto med secesijsko elegantnostjo linij, ekspresionistično deformacijo teles in plastičnostjo nove stvarnosti.

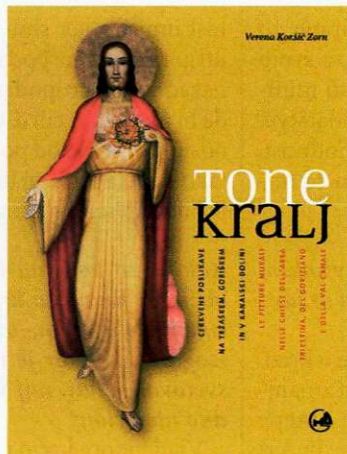
Simbolika in čustva Tone Kralj je s temi stilnimi posebnostmi najbolje prelinil v sliko duhovno stanje Primorcev v primežu faši-

stične strahovlade in s svojo likovno govorico vlival vero v zmago dobrega, želeč ljudem sporočiti, naj vztrajajo v upanju na pravično rešitev. Njegove človeške vrline, optimizem, odgovornost, dobrota, poštenost so tako prepletene z njegovim umetniškim poklicem, da le težko ločimo človeka od umetnika. Zaradi tega si lahko razlagamo njegovo vztrajnost, njegov boj za pravičnost med narodi s čopičem v roki. Z duhovno vsebino prežeto slikarstvo je polno simbolike, čustev in želje po iskrenem dvogovoru z gledalcem.

V po vojni poslikanih cerkvah so predstavljeni predvsem prizori s svetopisemsko vsebino, mistično snovjo in svetniškimi liki. Cerkve na tržaškem Krasu (Trebče, Pesek, Sveti Ivan v Trstu) lahko sklenemo v celoto, kjer je poudarjena predvsem spremljava cerkvenega liturgičnega leta v povezavi s čaščenjem posameznih praznikov (sveto rešnje telo, sveta trojica, srce Jezusovo). Povojne poslikave se tudi stilno precej

Slikar Tone Kralj

ta pripovednost, vnašanje večjega števila figur na prizorišče in sestavljanje novega sveta, ki pa se kljub realističnim elementom ne ujema povsem z resničnostjo, ampak je plod preoblikovanja skozi prizmo notranjega umetnikovega videnja. V večini obravnavanih cerkva je umetnik zapustil tudi notranjo opremo, liturgično posodje in druge predmete, procesijske zastave in posamezne slike.

Izšolani umetnik Umetnik Tone Kralj se je na poseben način vpisal v kulturno zgodovino Primorske. Dolenjec po rodu je po srcu postal Primorec, saj se je Primorski posvetil v času njene najtemnejše zgodovine in ji ostal zvest do smrti. Rodil se je 23. avgusta 1900 v Zagorici pri Dobropolju, v kmečki družini. Oče Janez je bil naravni umetniški talent, a mu zaradi prevzema domače kmetije v življenju ni uspelo, da bi ga zakrožil z ustreznim šolanjem. To pa se je posrečilo sinovoma Francetu in Tonetu.

Prvo svetovno vojno je sedemnajstletni Tone doživljal na fronti ob reki Piavi in kot večina takratnih mladostnikov je ob izkušnjah vojnih nesmislov prehitro dozorel. Po vojni je opravil zrelostni izpit na klasični gimnaziji

v znamenitih Škofovih zavodih v Šentvidu pri Ljubljani in leta 1920 prvič nastopil v javnosti: njegova dela je namreč v svojem razstavnem paviljonu v Ljubljani predstavil slikar Rihard Jakopič. V tem je Kralj videl tudi potrditev, da je na pravi poti, in se je popolnoma posvetil umetnosti. Po študiju na akademiji v Pragi se je izpopolnjeval na Dunaju in v Parizu, nato pa se je v Benetkah in Rimu poglobljal tudi v umetnost arhitekture. Ta zvrst je Kralja stalno privlačevala in močno si je želel vsaj enkrat v življenju ustvariti celostno umetnino, v kateri bi lahko združil svoja arhitekturna, kiparska, slikarska in dekorativna stremjenja; žal mu je to le delno uspelo.

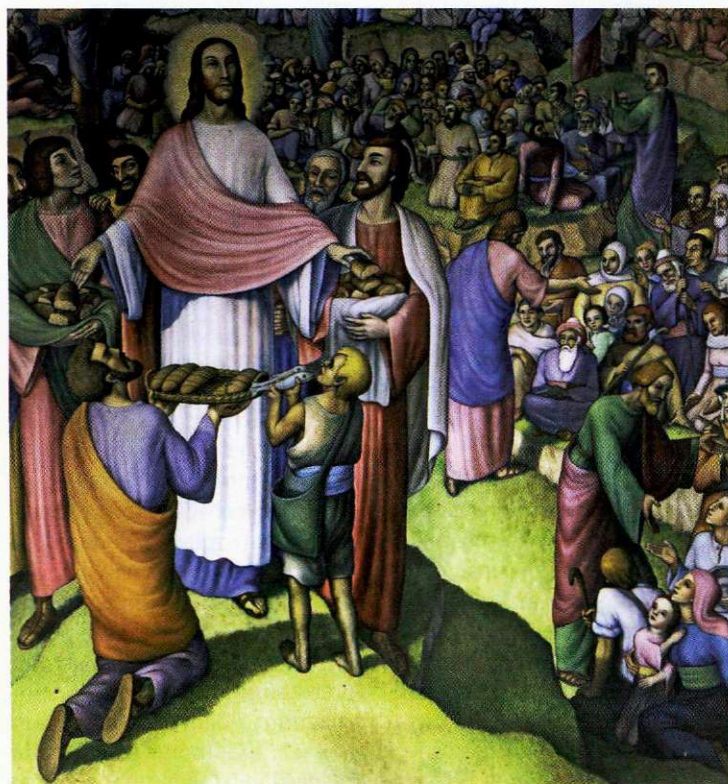
Pod še enim totalitarizmom

Kraljeva umetnost si je vztrajno utirala pot in zbiralala lovoričke. Kar trikrat zaporedoma je bil umetnik po strogih komisijskih kriterijih sprejet na Beneški bienale (1926, 1928, 1930). To mu je odprlo pot do razstavljanja na tej pomembni likovni prireditvi brez poprejšnjega komisijskega izbora. A kasnejši politični zasuki (fašizem) so to možnost izničili. Kralj je postal nezaželen osebno. Leta 1928 se je poročil z umetnico Maro Jeraj, ki se je s svojimi deli prav tako po-

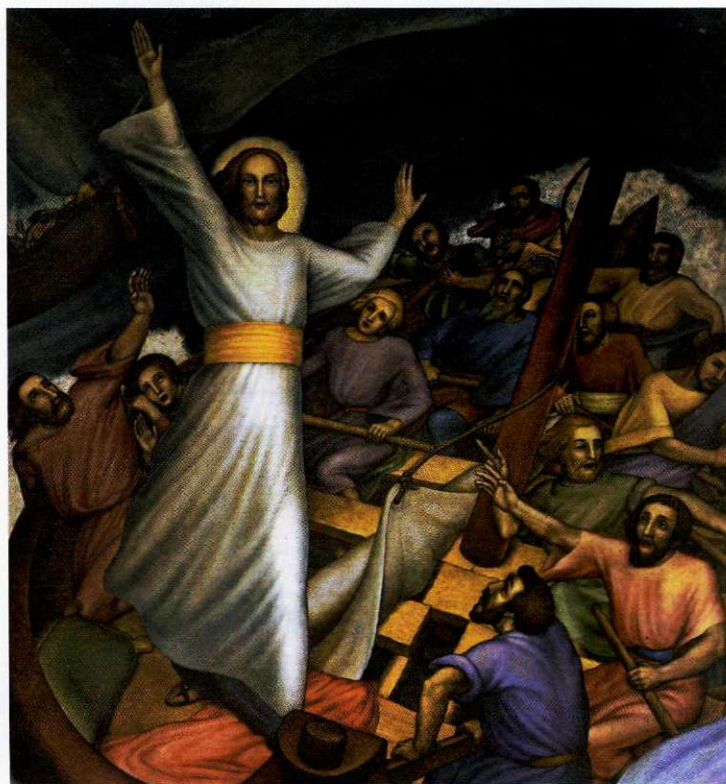
vezala s Primorsko. Leta 1932 so Kralja povabili na mednarodno razstavo v Padovi, kjer je prejel dve srebrni medalji. Leta 1931 se je na povabilo udeležil grafične razstave v Leipzigu, leta 1937 pa mednarodne slikarske razstave v Strasbourgu, kjer je osvojil zlato medaljo. Med bivanjem v Parizu leta 1937 je razstavil svoje slike na Salon des Independants in na Salon d'Automne ter požel laskave ocene kritike. Leta 1934 je nastal izbor del, namenjen potujoči razstavi, ki se je začela v Ljubljani, nadaljevala na Dunaju in se tam tudi končala zaradi socialne in protifašistične tematike, ki je finančni podpornik ni odobral.

Tudi v povojni komunistični Jugoslaviji Kralj ni bil posebno zaželen, zato je bil nekako odrinjen iz javne umetniške scene, čeprav so se njegova dela še pojavljala na razstavah v Jugoslaviji in na tujem in je leta 1972 prejel Prešernovo nagrado za življenjsko delo. Zato se je toliko raje vračal čez mejo na Primorsko, kjer je po drugi svetovni vojni nekaj cerkva zaživel v njegovih umetniških zamislih. Umrl je 9. septembra v Ljubljani, še poln načrtov.

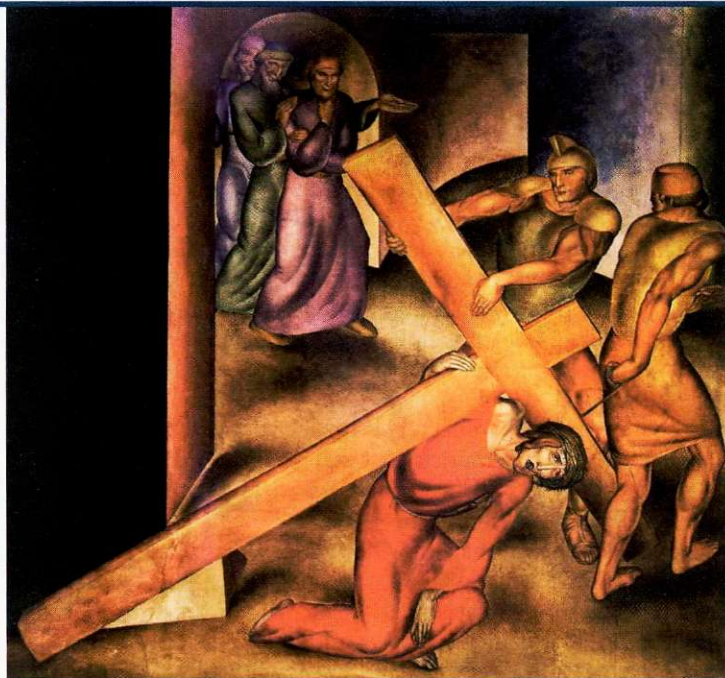
Začel je na Premu Vabilo za prvo cerkveno poslikavo je Kralj ►

Štandrej pri Gorici, Tone Kralj, Jezus nasiti pettisočglavo množico

Štandrej pri Gorici, Tone Kralj, Jezus pomiri vihar

Katinara pri Trstu, Tone Kralj, Jezusov prvi padec pod križem, 1931

Sveti Ivan pri Trstu, Tone Kralj, podoba Jezusa nad oltarjem, 1962

lja naroda. Te njune kreposti je poudarjala tudi poslanica papeža Pija XI. slovanskim narodom leta 1927 ob 1100. obletnici rojstva sv. Cirila in pospešila njuno čaščenje. Na to uradno priznanje bi se lahko tudi skliceval, če bi ga fašistični vojljači zasačili pri upodabljanju teh slovanskih svetnikov v kateri od cerkva na slovenskem zasedenem ozemlju.

Posledice naglice Ker je velik del teh poslikav zagledal luč v posebnem zgodovinskem obdobju, v času nasilja nad našim narodom, je Kralj moral delati v naglici, skoraj na skrivaj, v večnem strahu pred policijskimi obhodnicami. Tam, kjer bi pričakovali tehnično zahtevnejše in zamudnejše freske, najdemo le poslikave na suhi omet, kar posledično vpliva na njihovo obstojnost in otežuje današnje restavratorske posege. Med svojim delovanjem na Primorskem je še prav posebno pomenljivo Kraljevo druženje in tiho sporazumevanje s slovenskimi političnimi in cerkvenimi voditelji, njegovo sodelovanje s kulturnimi ustanovami, predvsem z opremljanjem knjig Goriške Mohorjeve družbe in Goriške matice, Naše založbe v Trstu, seveda le do odprave vsega slovenskega tiska na Primorskem, s stiki s Katoliško knjigarno itd.

Če se Kralj ne bi bil tako vneto posvetil primorski zemlji in cerkvenemu slikarstvu, ki je bilo namenjeno posebni ciljni skupini, bi bil morda slogovni prerez njegovega opusa drugačen. Zavedal se je, da pot, ki si jo je izbral, lahko pomeni omejevanje umetniške svobode pred novimi izzivi; a je, prepričan v svoje poslanstvo, vztrajal na izbrani poti, saj je v umetnosti videl mnogo več kot le estetski užitek. Prav zaradi tega je iz mladega, odločnega pobudnika in enega najvidnejših predstavnikov ekspresionizma na Slovenskem sčasoma postal umirjeni samohodec z lastnim preizkušenim in izredno razpoznavnim slogovnim kapitalom in se popolnoma odpovedal kasnejšim slogovnim težnjam evropske umetnosti. ■

Vsestranski umetnik Kralj je bil vsestranski umetnik, kipar, slikar, grafik, risar, oblikovalec in opremljevalec notranje opreme, dekorater. Odlično je obvladal najrazličnejše grafične tehnike, v katerih je ustvaril nekaj izjemnih ciklusov (npr. *Cesta, Zemlja*). Čeprav je njegov premični slikarski opus izredno obsežen in motivno zelo raznolik, je verjetno sakralni delež največji. Kralj je bil namreč zelo duhovno naravnčan. Zato je glavni predmet njegovega slikarskega razglabljanja človek, edinstveno bitje v naravi, ki je vredno pozornosti zaradi svoje zmožnosti razmišljanja, dojemanja, raziskovanja in odzivanja na zunanje dražljaje. Slutil je, da se človek mora podati na pot v transcendentalni svet, ki edini lahko zadovolji človekovo slo po iskanju in spoznavanju resnice. Kralj se je tako srčno predal cerkvenim poslikavam tudi zato, ker je slutil, da mu bo s tem najlažje uspelo uresničiti monumentalno slikarstvo, do katerega je čutil posebno nagnjenje. Smisel za monumentalnost odseva namreč tudi iz njegovih manjših del.

Cerkveno slikarstvo V cerkveno slikarstvo je Kralj vnesel novo kakovost, ki je zajela večdesetletno epigonstvo cerkvenih slikarjev 19. in začetka 20. stoletja. Postal je prenovitelj in skoraj edini ustvarjalec cerkvenega slikarstva svojega časa na Slovenskem. Svetniško ikonografijo je obogatil z rednim upodabljanjem svetih bratov Cirila in Metoda, ker je v njih videl dragocen zgled krščanskega življenja, voditelja in učite-

lovanju nad štirideset cerkva, ga postavlja v edinstven položaj ne samo na evropski, ampak celo na svetovni umetnostni sceni. Težko bi našli temu enakovreden pojav, zato bi moral že zdavnaj priti v velike splošne umetnostne knjižne zbirke. Slovenskemu narodu je vzdolž celotne zahodne meje postavil s svojim delom obrambne okope v času naše najtemnejše zgodovine, ko nam je grozilo narodno izumrtje. Popotovanje po stvaritvah v teh cerkvah nam ponuja tudi popolno sliko Kraljevega umetniškega izražanja, stilnih sprememb, miselnih in duhovnih poudarkov, simbolike in izvirnih ikonografskih zamisli. Ne bi bilo pretirano, če bi zaradi umetniške, družbene, politične, narodnoobrambne, duhovne, religiozne in še katere pričevalnosti sklop teh cerkva obravnavali kot celoto ne glede na državno mejo in ga razglasili za narodni spomenik najvišje kategorije.

Verena Koršič Zorn, avtorica knjige

► dobil že kot dvajsetletni mladenič, a na žalost do uresničitve ni prišlo zaradi nasprotovanja cerkvenih krogov z utemeljitvijo, da moderno slikarstvo vodi v nič. Že naslednje leto pa je poslikal župnijsko cerkev na Premu. Kako leto kasneje se je njegova pot cerkvenega slikarja začela strmo vzpenjati. Primorska je v njem zaslutila veliko umetniško osebnost in ga je z vsem srcem posvojila, umetnik pa je že po požigu Narodnega doma v Trstu zaslutil črne oblake in ji sklenil posvetiti svoje najboljše moči.

Le nekaj let po Kraljevih prvih javljanjih na Primorskem se je krajevna umetniška scena izpraznila. Vodilni slovenski umetniki so se zaradi zaostrovanja političnih razmer izselili v Jugoslavijo, v notranjost Italije in druge evropske države. Vendar se Kralj ne prej ne kasneje ni vključil v primorsko umetnostno dogajanje. Ni mu bilo do prodora na takratno likovno prizorišče in do razstavne dejavnosti. Raje je sledil notranjemu klicu po spremljanju Primorcev v njihovem boju za obstoj. Umetnost je pojmoval kot močno orodje, ki človeka intimnejše nagovori kot beseda in ima pri tem izjemno duhovno in etično poslanstvo.

Narodni spomenik Dejstvo, da je Kralj poleg ogromnega premičnega slikarskega in kiparskega opusa poslikal v svojem nekaj več kot petdesetletnem javnem de-

Svetovno znani fizik

V. M.

Dr. Anton Peterlin je bil največji slovenski fizik 20. stoletja. Slovenska akademija znanosti in umetnosti (Razred za matematične, fizikalne, kemijske in tehniške vede) ter Institut Jožef Stefan sta o njem izdala obsežen zbornik.

Slovenci nimamo veliko fizikov, takih, ki so si pridobili v svetu strokovni ugled, pa je posebno malo. Anton Peterlin zagotovo spada mednje. Na Slovenskem je po doktoratu iz fizike, ki ga je leta 1938 opravil na Univerzi v Berlinu, v sredini 20. stoletja obudil raziskovanje v fiziki ter postal prvi stalni in pravi učitelj fizike na Univerzi v Ljubljani. Vpeljal je moderen študij fizike in kot prvi razvil razmere za doktorski študij fizike na naših tleh.

Molekule in polimeri Anton Peterlin ni bil samo raziskovalec, ki si je na področju velikih molekul in polimerov pridobil svetovni sloves, in učitelj fizike, ampak tudi organizator raziskovalnega dela. Razvil in vodil je na novo ustanovljeni Fizikalni inštitut Slovenske akademije znanosti in umetnosti in iz njega s sodelavci ustvaril velik interdisciplinarni Institut Jožef Stefan, danes največji inštitut te vrste v državi. Anton Peterlin je moral na več področjih orati ledino, kar je zaviralo njegovo lastno znanstveno delo. Med drugimi je bila pomembna njegova odločitev, da je mlade fizike in druge znanstvene sodelavce ter tehnike poslal na specializacijo na priznane tuje raziskovalne ustanove. Tako se je oblikovalo jedro fizikov, ki je s svojim raziskovalnim delom uveljavilo sebe in slovensko znanost v svetu ter omogočilo današnjemu rodu fizikov, da se je enakovredno vključil v svetovno raziskovanje. Rast in razvejitev današnjega fizikalnega in tudi drugega naravoslovnega raziskovanja v Sloveniji je v veliki meri njegova zasluga. Anton Peterlin se je čutil močno navezanega na Slovenijo. Zato ga je prizadelo, ko se je zavedel, da lahko nadaljuje delo na svojem raziskovalnem področju le v tujini. Svoje odločitve ni nikoli

obžaloval, kajti v ZDA je prišel v stik z vrhunskim raziskovanjem polimerov, katerim se je zdaj lahko popolnoma posvetil. Anton Peterlin je znova pokazal svoje organizacijske zmožnosti pri razvoju in rasti Laboratori-

Dr. Anton Peterlin

ja Camille Dreyfus, samostojne raziskovalne enote pod okriljem Research Triangle Institute v Severni Karolini.

Zbornik z DVD Ob 100. obletnici rojstva dr. Antona Peterlina sta SAZU in Institut Jožef Stefan izdala obsežen zbornik *Anton Peterlin 1908–1993. Življenje in delo*, s čimer sta se mu oddolžila za njegov prispevek ljubljanski univerzi ter slovenski in svetovni znanosti s celovitim pregledom njegovega življenja in dela. Uredniški odbor je sledil zamisli, naj zbornik o življenju in delu Antona Peterlina zajame poleg osnovnih podatkov v posebnih poglavjih vlogo Peterlina kot univerzitetnega učitelja, raziskovalca, člana SAZU, organizatorja raziskovanja, popularizatorja znanosti ter zagovornika slovenstva. Sliko izpopolnijo tudi spomini nekaterih njegovih učencev, sodelavcev in znancev. Uporabljenih je nekaj obstoječih slišnih in slikovnih za-

pisov o Antonu Peterlinu, ki so zborniku dodani na DVD. Objavljena so strokovna dela avtorjev iz tujine pa tudi druga strokovna dela, ki bi bila zanimiva za mednarodni krog bralcev, v izvirniku. Tako zbornik vsebuje nekaj del v angleščini in nemščini. Objavljena je vrsta fotografij z bogate Peterlinove znanstvene poti.

Iz Slovenije v ZDA Poglavje *Življenjepis* poleg preglednic vsebuje Peterlinov zapis o njegovem znanstvenem življenju, napisan leta 1981 v angleščini. Dodan je slovenski prevod. Poglavje *Biblio-*

grafija zajema poleg znanstvenih tudi poljudne publikacije, recenzije, biografske zapise, prevode in predavanja, intervjuje ter zapise drugih avtorjev o njem. Poglavje *Anton Peterlin kot profesor fizike* vsebuje poleg podatkov o predmetih, ki jih je Peterlin predaval, in o njegovih mentorstvih tudi opis prvega slovenskega univerzitetnega učbenika za fiziko ter poglavje o zgodovini predavanja fizike na ljubljanski univerzi pred drugo svetovno vojno in med njo. Objavljena je tudi priredba njegovih spominov na študij in pedagoško delo v Ljubljani. Poglavje

Znanstveno delo Antona Peterlina je osrednji del zbornika. Ponatisnjen je Peterlinov pregledni vabljeni članek, ki je izšel leta 1978 v *Contemporary Topics in Polymer Science*, da zaznamuje 25-letnico Sekcije za polimerno kemijo Ameriške kemijske družbe v letu 1976. Sledi njegov vabljeni prispevek v *Current Contents* iz skupine kratkih opisov del, ki so bila v preteklih desetih letih izjemno velikokrat citirana. Pozornost je namenjena knjigi o dvojnem lomu, ki jo je Anton Peterlin napisal skupaj s svojim nemškim mentorjem in kasnejšim sodelavcem prof. H. A. Stuartom. Peterlinovo delo so obširno opisali tudi nekateri njegovi še živeči sodelavci. Eden od prispevkov prvič v slovenskem jeziku predstavi njegovo najpomembnejše delo na področju fizike orientiranih polimerov, njegov mikrofibrilni strukturni model teh polimerov. Malo je znano, da je Peterlin v znamenitem letu molekule DNK, leta 1953, prav tako v reviji *Nature*, nekaj mesecev pred razkritjem njene strukture v obliki dvojne vijačnice podal temelj za razumevanja njenih mehanskih lastnosti. Poglavje *Anton Peterlin kot član SAZU* opiše nekatere njegove dejavnosti med 46-letnim članstvom. Anton Peterlin je v svojem življenju ustvaril in vodil dve znanstveni ustanovi, Institut Jožef Stefan (1947–1958) in Laboratorij Camille Dreyfus (1961–1973) v ZDA. Poleg opisa njegovega dela v teh ustanovah je v poglavju *Anton Peterlin kot organizator znanstvenega dela* vključen tudi zgodovinski opis znanstvene politike v Sloveniji po drugi svetovni vojni in Peterlinove vloge v njej. Poglavje *Popularizacija znanosti in zavzemanje za slovenstvo* vsebuje zapis o Peterlinovi poljudni astronomski dejavnosti in predstavi njegovo skrb za ohranitev slovenskega naroda. ■

Največji slovenski pisatelj

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Ivan Cankar si je s približno tridesetimi deli prislužil naziv največjega slovenskega pripovednika in dramatika. Njegova dela obsegajo drame, črtice, romane in dramska dela, pisal pa je tudi pesmi, satiro in kritične spise ter se ukvarjal s politiko.

Prav v teh dneh poteka devetdeset let, ko smo Slovenci pretrgali stoletne stike s Habsburžani in na našem ozemlju skupaj z drugimi južnoslovanskimi narodi ustanovili Jugoslavijo. Prav tako poteka tudi devetdeset let, odkar je umrl Ivan Cankar, v tistem obdobju eden najbolj ognjevitih zagovornikov skupne južnoslovanske države. Cankar je bil tako eden iz množice slovenskih literatov, ki so se dejavno ukvarjali s politiko, čeprav je bila seveda to njihova druga ali celo tretja ljubezen. Prvi sta bila literatura in tako imenovano boemsko življenje, čeprav na nujno v tem zaporedju. Obojega je bilo namreč v Cankarjevem razmeroma kratkem življenju obilo.

Cankar je v svojem življenju ustvaril kakšnih trideset del in pri tem skakal po celi lestevici literarnih smeri, a tudi po celi lestevici literarnih žanrov. Od realizma in naturalizma pa do dekadence in simbolizma. Pisal je črtice, novele, romane, drame in pesmi, satirične in polemične spise, občasnno novinarske prispevke in celo spomine na svoje življenje v mladosti. Tako imenovano boemsko življenje pa se je sestavljalo iz nezmožnosti ustvariti lastno družino, čeprav so obstajala dekleta, ki bi se bila pripravljena poročiti, če bi se le Cankar želel ustaliti. Cankar je namesto tega v »statičnem« obdobju celo več časa kot za pisanje posvečal popivanju v boemski družini, v »mobilnem« obdobju pa vandral po različnih pokrajinah tedanjega avstro-ogrskega cesarstva, v katerih je poskušal, če se je le dalo, živeti na račun sorodnikov in prijateljev. Prav to neurejeno življenje, podprto z al-

Ivan Cankar, največji slovenski pripovednik in dramatik

koholom, je tudi načelo njegovo zdravje in pripeljalo do njegove prezgodnje smrti. Njegova telesna odpornost je bila pri dvainštiridesetih letih tako načeta, da se ni mogla upreti pljučnici in smrti zaradi odpovedi srca.

S Klanca na Dunaj Ivan Cankar se je rodil 10. maja 1878 na Vrhniki, natančneje na Klancu, kar je v svojih delih tudi omenjal. Njegov oče je bil krojaški mojster, zdi pa se, da je bil alkoholizem, ki je kasneje obvladoval večino Cankarjevega življenja, družinska bolezen. Oče Cankar se je bolj posvečal pijači kot delu in vsekakor bolj kot svoji družini, v kateri je bilo osem otrok. Industrijska proizvodnja tudi na področju tekstila in odpiranje konfekcijskih trgovin so obrti Cankarjevega očeta, ki že tako ali tako ni bila najbolj cvetoča, zadali smrtni udarec. Oče Cankar je svoj neuspeh utapljaj v alkoholu, ter kot kaže, ni varčeval s palico in jermenjem pri otrocih, navadno popolnoma neupravičeno. Cankar je bil še v otroških letih, ko je oče zapustil družino, navidezno zato, da bi si našel delo, v resnici pa je pobegnil pred odgovornostjo in vezmi. Oče je najprej odšel v Bosno, na novo priključeno pokrajino obširnega habsburškega cesarstva, potem pa se je podal prek velike luže v Združene države Amerike. Morda je imel Ivan prav zaradi oče-

Cankar je svoje otroštvo preživel na vrhniškem Klancu.

Cankar je živel v dunajskem delavskem predmestju Ottakring.

jim je uspelo zbrati dovolj denarja, da so lahko Ivanu omogočili nadaljevanje šolanja na ljubljanski realki.

Cankar je med šolanjem v Ljubljani trpel. Večina njegovih sošolcev je prihajala iz vsaj dobro stoječih, če že ne bogatih družin in Ivan se je sramoval lastnega siromaštva. Po

literarno objavo dobiti dovoljenje vodstva šole. Kršitev teh pravil je prinesla ne le izključitev iz matične srednješolske ustanove, ampak nemalokrat celo prepoved vpisa na vsako srednjo šolo v mejah avstro-ogrške monarhije. Za Cankarja se je delovanje v okviru Zadruga, kjer je prišel v stik s kolegi slovenske moderne, izšlo dobro. Niso ga dobili in tudi ne izključili, nasprotno, kot dijak je bil na tako dobrem glasu, da se je po maturi lahko potegoval za državno štipendijo in jo tudi dobil. Država mu je namenila skromno denarno pomoč in z njo je 1896 odšel na cesarski Dunaj študirat stavbarstvo na Tehniški visoki šoli.

Bohemsko življenje na Dunaju Cankar je tehniko študiral vsega eno leto, potem pa se je sklenil prepisati na slavistiko. Zaradi prepisa je izgubil štipendijo, ki so mu jo za študij tehnike namenili v kranjski deželni vladi, in ostal skoraj brez denarja. Nekaj malega je zaslužil s sodelovanjem pri različnih slovenskih in tudi nemških časnikih, sicer pa je živel bolj iz rok v usta. Med študijem mu je 1897 umrla še mati, ki je bila močna zaščitniška figura v njegovem življenju. Zaradi njene smrti se je vrnil v Ljubljano, ostal nekaj mesecev in se nato preselil za kratek čas v Pulj, kjer so živeli njegovi sorodniki. Kaj kmalu se je naveličal tudi Pulja, morda je bil kot največje vojaško pomorsko oporišče tedanje cesarsko-kraljeve mornarice manj bleščeč kot prestolnica, zato se je po dobrem letu vrnil na Dunaj.

Cankar se je kmalu poslovil tudi od študija slavistike in se vrgel v vrtinec boemskega življenja v umetniških krogih v prestolnici. Glede na to, da je bil reven in brez omembe vrednih dohodkov, si je moral poiskati temu primerno stanovanje. Našel ga je v delavskem predmestju Ottakring, kar je seveda pomenilo, da je hočeš nočeš prišel v stik s socialistično politiko, kajti Ottakring je bila ena od trdnjav tako imenovanega avstromarksizma, politike, ki jo je kmalu prevzel tudi Cankar.

Sledilo je deset let, do 1909, ki jih je Cankar preživel na Dunaju in v katerih se je posvečal izključno pisanju. V teh letih je bil bolj ali manj ohlapno vezan s hčerko svojega

Skrb za preživetje številčne družine je po očetovem odhodu padla izključno na pleča Cankarjeve matere.

tovega negativnega zgleda odpor do družinskega življenja in do tega, da bi prevzel odgovornost in družinske obveznosti.

Skrb za preživetje številčne družine je po očetovem odhodu padla izključno na pleča matere, ki se je trudila po najboljših močeh. Cankar je odrasčal kot otrok ulice, kar je tudi sam priznaval, ko je omenil, da se je šolal v »enajsti šoli pod mostom«, se pravi na cesti.

Bil je bister otrok in to mu je omogočilo, da je brez večjih težav končal osnovno šolanje na Vrhniki. Klub družinski revščini

drugi strani pa tudi ni naredil nič, da bi se iz njega izkopal. Raje se je obrnil k socializmu, sprva še sramežljivo, kasneje pa je začel njegov socializem prevladovati v mišljenju in tudi delovanju.

Nekje sredi gimnazijskega šolanja je začel literarno ustvarjati. Svojo prvo pesem je objavil 1892, leto kasneje pa še svojo prvo prozno delo.

Postal je član Zadruga, tajnega literarnega in tudi političnega društva slovenskih dijakov na Kranjskem, ki je delovalo med letoma 1892 in 1897. Društvo je bilo tajno zato, ker je bilo po tedanjih zakonih dijakom v avstro-ogrskih srednjih šolah prepovedano vsakršno politično delovanje in pripadnost, prav tako pa so morali za vsako zunajšolsko

▶ stanodajalca, vendar do poroke nikoli ni prišlo. Leta 1899 je izdal zbirko črtic Vinjete in iste leta še svojo edino pesniško zbirko Erotika. Zlasti pesniška zbirka je močno odmevala. Ljubljanski škof je pokupil skoraj celotno zalogo knjižic in jih dal kot pohujšljive sežgati. S tem pa je seveda nehote Cankarju naredil reklamo, kakršne si ne bi pridobil niti v sanjah. Zanimivo pa je, da se poslej Cankar nikoli več ni lotil izdaje kakšne pesniške zbirke.

Cankar je začel pisati prozo ter se hkrati oddaljil od naturalizma in dekadence. Prešel je na družbenokritično prozo. V tem času je nastala večina njegovih najbolj znanih del: komedija Za narodov blagor in drama Kralj na Betajnovi, romana Na klancu in Hiša Marije Pomočnice ter povesti Martin Kačur in Hlapec Jernej

Zaradi suma vohunstva za Srbijo so Cankarja zaprli v temnico na ljubljanskem gradu.

oficirjev, vendar so leta nezmerne življenja naredila svoje. Že po nekaj tednih so ga odpustili iz vojske kot zdravstveno nesposobnega za službo.

Leta 1909 je Cankar po desetih letih sklenil svoje življenje na Dunaju in pretrgal stike s svojo

V Ljubljani se je naselil na ljubljanskem Rožniku, literarno ustvarjanje pa se je umaknilo političnemu delovanju. Vseeno je v tem času izšlo nekaj njegovih del, polemično-satirični spis Bela krizantema, povest Kurent, drama Hlapci in igra Lepa Vida. Na

verdachtig), politično sumljiv. Njegovo zagovarjanje južnoslovenske ideje so ocenjevali kot državni sovražno in ga povezovali z možnostjo vohunjenja za Srbijo. Cankar je seveda ostro zanikal vsakršno povezavo s Srbijo na tem področju, da bi bil torej vohun, saboter ali prekucnik, vendar je preteklo kar nekaj mesecev, da je le prepričal oblasti, da so ga izpušile iz ječe na ljubljanskem gradu. Nekdanja dvojna monarhija, pa čeprav dandanes poimenošana ječa narodov, je bila kljub vsemu pravna država. Cankar nikakor ni bil nedolžna ovčica, vendar dokaza za kakršno koli prekucništvo ali vohunstvo ni bilo, zato so ga oblasti, potem ko je bila preiskava končana, izpušile iz ječe. Nekajmesečno življenje v vlažnih celicah seveda njegovemu že resno načetemu zdravju ni niti najmanj koristilo.

Med vojno se je Cankar usmeril v opisovanje vojnih grozot in vsakdanjega življenja v vojnih razmerah. Na tej podlagi je nastalo njegovo zadnje delo, zbirka črtic z naslovom Podoba iz sanj, ki je izšla leta 1917.

Avstro-ogrske je šlo že hudo slabo na bojiščih prve svetovne vojne in v pomanjkanju vojakov so se vojaške oblasti spomnile tudi na Cankarja in ga znova vpoklicale k vojakom. Izgube vojskovanja na treh bojiščih so bile tako hude, da so mobilizirali tudi takšne, ki so bili v mirnih časih spoznani za nesposobne služenja v vojski. Cankar je spet oblekel vojaško suknjo z našitki oficirskega pripravnika, vendar je bil tudi njegov drugi »izlet« v vojaško službo kratek. Njegovo zdravje je bilo že tako krhko, da je po nekaj tednih dobil uradno potrdilo, da ni sposoben niti za lahko vojaško službo v zaledju, v pisarnah ali preskrbi. Spet so ga odpustili.

Zadnje leto svojega življenja se je Cankar z Rožnika preselil v središče mesta, kjer pa je vse bolj hiral. Jeseni leta 1918 je zbolel za pljučnico in 11. decembra iste leta zaradi posledic bolezni umrl. ■

Kot član socialdemokratske stranke se je poskusil v politiki.

Zadnja leta svojega življenja je Cankar živel na Rožniku.

in njegova pravica. V dunajskem obdobju je napisal tudi povest Kurent ter burko Pohujšanje v dolini šentflorjanski.

Politično delovanje V svojem dunajskem obdobju se je začel tudi vse bolj zblíževati s politiko, in sicer na liniji avstromarksizma. Bil je vnet zagovornik idej avstrijske socialdemokratske stranke in kmalu postal član njenega južnoslovenskega krila. Leta 1907 se je kot član socialdemokratske stranke poskusil tudi v aktivni politiki in kandidiral na državnozborskih volitvah, vendar je popolnoma pogorel. Med bivanjem na Dunaju so se ga spomnile tudi vojaške oblasti in ga poklicale, da odsluži dolg cesarju. Kot maturant je bil avtomatično sprejet v polk rezervnih

»zaročenko«. Preselil se je v Sarajevo in živel pri svojem bratu duhovniku. Nekaj mesecev v največjem bosenskem mestu ga je politično spravilo v vode zagovornikov ločitve od Dunaja in ustanovitve južnoslovenske republike. Prevzet s to idejo se je 1910 vrnil v Ljubljano.

Ko so Cankarja izpustili iz zapora, so časopisi ugotovili, »da se ni prav nič poboljšal«.

predvečer prve svetovne vojne je izdal tudi mladostne spomine z naslovom Moje življenje.

Politično je imel v letih pred prvo svetovno vojno več govorov, v katerih je vneto propagiral odcepitev od dvojne monarhije in ustanovitve republike na socialističnih temeljih. Zaradi enega od takšnih govorov so ga aretirali in za teden dni zaprli zaradi žalitve državnega vodstva. Eden od ljubljanskih časnikov je ob njegovem odpustu iz zapora zapisal, da se Cankarju »že na obrazu pozna, da se ni prav nič poboljšal«.

Po usodnih strelah v Sarajevu in izbruhu prve svetovne vojne so postale zadeve krvavo resne. Cankar je bil seveda na seznamu oseb, ki so imele v policijskih dosjeih oznako PV (Politische

Korak za korakom ljudje gradimo svoje sanje.
Uresničujemo jih in verjamemo, da to počnemo za vse življenje.

080 19 20 • www.ZavarovalnicaMaribor.si

**Brez zavarovanja
je vse kot list v vetru**

ZAVAROVALNICA MARIBOR

Turjak

Petra Janša, foto: G. Pohleven

Turjak (520 m) je naselje vrh dolgega turjaškega klanca, približno 20 km jugovzhodno od Ljubljane v občini Velike Lašče. Kraj je znan po gradu, ki je dobil ime po svojih gospodarjih Auerspergih, grofih Turjaških, kjer je od 16. novembra na ogled razstava »3D ilustracije Levstikovega Martina Krpana«, ki zaznamuje 150. obletnico izdaje povesti Martin Krpan in 121. obletnico Levstikove smrti.

Legenda o turu Legenda pravi, da so se v časih, ko so se roparski vitezi, predniki grofov Turjaških, naselili v naših krajih, po neizmernih gozdovih okoli njihovega gradu klatili divji biki ali turi, ki so resno ovirali delavce pri graditvi gradu. Davni ded turjaških grofov se je zato odločil, da bo pobil nadležne, podivjane živali. Ščasoma je vse postrelil, le en sam tur se mu je vedno izognil in še kar naprej napadal zidarje. Bilo je leto 1267, ko se je turjaški graščak odločil, da bo zagotovo našel tudi zadnjega tura in ga ubil. Odšel je v prostrani gozd v bližini svojega gradu in res se mu je posrečilo, da je že prvi dan lova ujel iskano žival. Uplenil je živega mladiča tura, a na lovu za njim se je izgubil v gozdu. Poti domov ni našel in skupaj z ujeto živaljo je pet dni taval po gozdu. V obupu se je zaobljubil, da bo dal sezidati kapelo na tistem kraju, kjer bo našel pot iz gozda, posvečena pa bo tistemu svetniku, ki bo gođoval na dan njegove rešitve.

Šesti dan je graščak z ukročenim turom prišel iz gozda na jaso in spoznal, kje je. Bil je sv. Kocjana dan. Ko se je vrnil na svoj grad in pripeljal s seboj živega tura, so se vsi čudili njegovemu junaškemu dejanju. Neki zidar je takrat prerokoval: »Tvoj rod bo močan. Četudi potomci tvojega rodu ne bodo več krotili divjih turov, ker si jih že ti iztrebil iz naših gozdov, bodo vendar junaki, ki bodo na drug način pokazali svoje junaštvo.«

Prva skrb graščaka, potem ko se je vrnil domov, je bila zidava kapele na kraju, kjer je našel pot iz gozda. Držal je besedo in sezidal kapelo v čast sv. Kocjanu. Danes na tem kraju stoji cerkev sv. Kocjana in vas okoli cerkve se imenuje Škocjan. V gradu pa je medtem rasel mladi tur in graščak je bil nanj zelo ponosen, tako da je sprejel podobo divjega goveda – tura – v svoj rodbinski grb in prevzel ime za grad ter okoliško vas TUR-JAK, kar naj bi pomenilo tur-močni. Ime turjaških grofov »der Auerochs« tudi v nemščini pomeni isto.

Grad Turjak Grad Turjak je ime dobil po svojih gospodarjih Auerspergih, grofih Turjaških. Ti so prvič omenjeni leta 1162. Nekateri med njimi so postali slavni, tako je Andrej Turjaški (1557–1593) vodil vojsko, ki je leta 1593 premagala Turke pri Sisku. Na Turjaku v spomin na to bitko prirejajo vsakoletne viteške igre. Herbert Turjaški (1528–1575) je bil deželni

Grad Turjak je ime dobil po svojih gospodarjih Auerspergih.

V turjaškem grbu je tur ali staro govedo, ki je izumrlo.

glavar Kranjske, ki so ga Turki v bitki pri Budačkem obglavili. Zmago so slavili z velikimi sprevedi v Carigradu leta 1575. Nagačeni glavi Herberta Turjaškega in Friderika Višnjegorskega so Turjačani odkupili za visoke denarje. Glavi so potem kot relikviji hranili na gradu Turjak do leta 1943, ko so se gradu pisali črni dnevi. Grad je bil močno poškodovan, na kar spominjata dve spominski plošči – ena na zunanem zidu ob vhodu, druga v notranjosti. Grad so začeli prenavljati v šestdesetih letih 20. stoletja, v letu 1988 pa je bil razglašen za kulturno in zgodovinsko dediščino ter naravno znamenitost.

Grad Turjak je prvič omenjen leta 1220, a naj bi nastal že v 10. ali 11. stoletju. Leta 1318 sta sicer omenjena dva gradova, spodnji in zgornji, vendar so od slednjega vidne le še ruševine. Spodnji grad je dobil sedanjo podobo po potresu leta 1511. O tem, kdo ga je dal postaviti, govori napis na kamniti plošči z grbom Turjačanov na severovzhodnem volovskem stolpu ali bastiji, ki je najobsežnejša okrogla bastija na Slovenskem. Druga posebnost gradu je renesančni obrambni hodnik v obliki trikotnika. Renesanci obrambni sistem gradu je eden prvih te vrste v Sloveniji in eden najzgodnejših na ozemlju srednje Evrope. Zato je turjaški grad pomemben člen v razvoju grajske arhitekture v srednji Evropi. Romanskega izvora sta v gradu visoka hiša ali palacij in Dalmatinova kapela. Turjačani so bili veliki podporniki protestantizma, dokler niso opustili protestanstke vere. Slovenski protestantski pisec Jurij Dalmatin (1547–1589) se je skrival v turjaškem gradu in tam prevajal Sveto pismo. V njej so deloma ohranjene gotske freske. Barvne akvarelne prerise celotne freske iz leta 1888 hranijo v Narodnem muzeju v Ljubljani. V gradu je tudi katoliška kapela. Od leta 1789 je bila tu župnijska cerkev in župni-

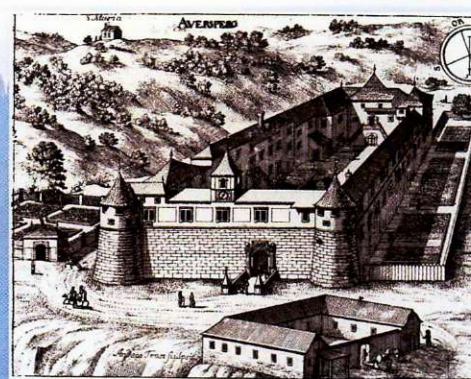
Herbert Turjaški (1528-1575) je bil deželni glavar Kranjske.

Srce grofa Hanna Auersperga Turjaškega

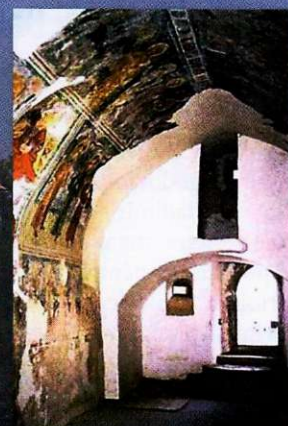
Ruševine starega gradu Turjak

Iz Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske (1689)

Gotske freske

Dalminova kapela

ja. Leta 1990 so cerkev znova posvetili in v njej opravljajo nedeljske maše.

Grad ni imel parka, je pa njegova okolica prepletena s sprehajalnimi potmi. Pod gradom so ruševine nekdanjih rastlinjakov. Od rastlinjakov vodi pot do »molkov« – domov za ostarele, kjer so imeli tudi konje za potrebe gradu. Severno od gradu so imeli turnirski prostor, kjer so potekale viteške igre, ki jih še vedno prirejajo enkrat letno. V gozdu blizu vasi Turjak je pokopališče z obzidjem in kapelo. V grobnici, ki ima obliko templja, so pokopani turjaški grofje. Tu je shranjeno srce grofa Hanna Auersperga Turjaškega. Padel je v Gaetti v Italiji leta 1861, star 23 let.

Sakralna dediščina Župnijska cerkev Brezmadežnega spočetja Device Marije danes nima župnišča in jo zato oskrbuje sosednja župnija Škocjan pri Turjaku, ki je

tudi njena pražupnija. Cerkev sv. Kancijana pri Turjaku je bila glede na obdobje romanska, leta 1487 pa je dobila gotško obliko, od katere je ostala le še stranska ladja z rebrastim obokom. Tega leta so bili posvečeni trije oltarji. V tem prostoru je bil leta 1508 krščen Primož Trubar, med letoma 1585 in 1589 pa je tu deloval Jurij Dalmatin, kar je razumljivo, saj so Turjaški kot patroni zelo podpirali reformacijo.

Zanimiva je tudi cerkev sv. Ahaca na Gori, ki se dviga nad Malim in Velikim Ločnikom pri Turjaku in sodi v širši grajski kompleks. Gora je bila poseljena že v prazgodovini, saj so tam našli ostanke starodavnega gradišča. Cerkev ima značaj srednjeveškega tabora, njena značilnost pa je ločeni cerkveni zvonik. Pomembno vlogo je odigrala v času turških vpadov kot tabor za varovanje in opozarjanje o prihajajoči turški nevarnosti, ko so tam tudi kurili kres.

Turjaška Rozamunda Turjak z okolico je navdušil tudi Franceta Prešerna, ki si je za prizorišče dogajanja v pesmi Turjaška Rozamunda izbral prav tukajšnji grad. V resnici pred gradom stoji mogočna lipa, naravni spomenik, stara več kot 300 let in z obsegom 7 metrov, pesnik pa jo je upovedil kot hrast, ki je simbol moči in časti turjaške dinastije. Romanca govori o dekletu Rozamundi, ki živi na turjaškem dvoru in je znana po svoji lepoti, kakršne svet še ni videl. Njen oče vabi snubce, ki bi se z Rozamundo poročili, in tako dobi pravega bojvnika zanjo po imenu Ostrovrhar. Vse je že nared za svatbo, ko pevec pove, da živi v Bosni dekle, ki bi utegnila biti lepša od neveste. Rozamundi te besede niso pogodu in tako svojemu zaročencu naroči, naj pripelje to »sonce« na grad, da se bo lahko na lastne oči prepričala, ali je Bosanka res lepša od nje. Ženin jo uboga, a kaj ko se v Bosni zaljubi v omenjeno Lejlo in se z njo oženi. Tako gre Rozamunda v samostan za nuno. **D**

Svetovni književniki

1.

Založba Mladinska knjiga

Album svetovnih književnikov (1. del, Svetovni klasiki od antičnih začetkov do moderne), napisala ga je Alenka Vesenjaj, predstavlja svetovne klasike od antičnih začetkov do moderne. Gre za kronološki zapis bistvenih stvarnih podatkov o avtorjih. Besedilni del dopolnjujejo razgibana ilustrativna in slikovna gradiva, najzanimivejša in osrednja književna dela pa so še dodatno predstavljena. Dodani so mnenjski zapisi poznavalcev in samih avtorjev ter anekdote. Posebna vrednost *Albuma* sta prilogi na koncu knjige: seznam vseh Nobelovih nagradencev za književnost in zbrana bibliografija svetovnih književnih del v *Albumu obravnavanih klasikov*, prevedenih v slovenščino.

Marica Nadlišek Bartol

Založba Mladika, Trst

Marica Nadlišek Bartol, rojena v tržaškem predmestju Sv. Ivana leta 1867, je v slovenski kulturni zgodovini znana predvsem kot mati pisatelja Vladimirja Bartola. Splošni javnosti pa je verjetno manj znano, da je bila Marica do poroke z bančnim uradnikom Gregorjem Bartolom učiteljica, publicistka, pisateljica – avtorica prvega tržaškega romana *Fata morgana*, urednica – urejala je prvo slovensko žensko revijo *Slovenka*, narodna buditeljica, zagovornica ženske emancipacije in nesrečno zaljubljena v pisatelja Janka Kersnika, s katerim si je do njegove prezgodnje smrti redno dopisovala. Taka, radovedna, ukaželjna, sanjava in v spopadu s kruto resničnostjo fašizma in vojnih časov, zaljubljena in razočarana, pesniška in vsakdanja se nam prikaže v romansirani biografiji Eveline Umek *Po sledah fate morgane*. Ženskost in umetnost, realnost in domišljija se v tem delu srečujeta in ponujata edinstven prikaz pozabljenе ženske.

Sporočila prostora

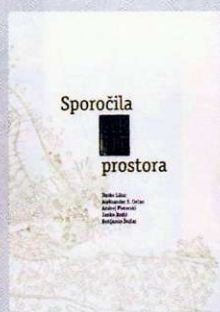
2.

Založba ZRC

Knjiga *Sporočila prostora* z bogastvom slikovnega gradiva na zanimiv način kaže prezrte vrednote in zgodovinska načela urejanja prostora, ki so po padcu modernih in postmodernih ideologij ključni za reševanje problemov in razvoj sodobne arhitekture. V njej so prikazane prostorske rešitve in načela, ki so jih uporabljali že naši, celo daljni predniki in ki so najbolj jasno vidni iz vzorcev poselitve. Gre za tisto razumevanje prostora, ki se je stoletja kristaliziralo skozi izkušnjo več generacij in nikakor ni zastarelo ali preživelo. Avtorji, Darko Likar, Aleksander S. Ostan, Andrej

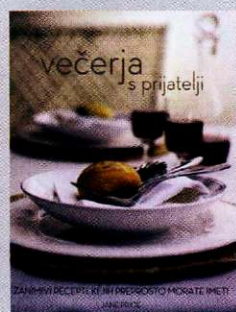
1.

2.

3.

4.

Pleterski, Janko Rožič, Benjamin Štular, na posameznih primerih pokažejo način branja prostorskih prvin, ki pod posebnim zornim kotom samo na izbranem mestu lahko postanejo prava prostorska sporočila. Temeljna pravila so si v mestnem in podeželskem okolju zelo podobna, razlika je v razmerju med kulturno in naravno dediščino, v stopnji obdelave in gostoti pomenov. V naravi prostorskih prvin je, da so domala ista pravila v drugačnem okolju različna. Knjiga skozi naj-sodobnejša spoznanja znanosti in umetnosti ter stare modrosti umeščanja v prostor ponuja aktualne in kompleksne odgovore na najbolj žgoča vprašanja sedanjega trenutka.

Zgodovina medicine

3.

Založba Pivec, Maribor

Zgodovina medicine je del študijskega programa študentov medicine, njeno poznavanje pa je neizogibno za vsakega bodočega zdravnika, saj posreduje predstave in znanja o zdravju, boleznih in zdravnikih od začetkov do razvoja moderne medicine 21. stoletja. Knjiga dr. Viljema Brumca *Kratka zgodovina medicine* obravnava prav ta razvoj, ki ga venomer spremlja tudi razvoj zdravstvene nege. Avtor se sooča tudi z manj humanimi stranmi medicine, ko opisuje holokavst in njegove razsežnosti, zlasti v povezavi z nedovoljenimi raziskavami na ljudeh. Prof. dr. Elko Borko v svoji recenziji opozarja na vzgojno vrednost knjige: »To vzgojno naravnano ugotovimo med prebiranjem besedila, kaže pa se tudi bolj očitno s podčrtavanjem velikih in globokih misli velikanov medicine, ki so se skozi čas ohranile in še danes predstavljajo za bodoče zdravnike moralno vrednoto in vodilo za bodoče delo.«

Piran 1579–1609

ZRS, Koper

Inštitut za dediščino Sredozemlja je izdal knjigo *Zrno za imperij*, v kateri Alja Brglez

prikaže materialno dediščino in kulturo Pirana v obdobju 1579–1609. V prvem delu je prikazala mesto v srednjem veku, urbanistično zasnovano srednjeveških mest, osnovni tip in značilnosti srednjeveških mest, Benetke kot cilj in pot ter Piran in srednjeveška mesta v Slovenski Istri. V osrednjem delu je osvetlila vicedomsko in druge knjige ter dokumente iz obravnavanega obdobja za mesto Piran. Gre za tri desetletja, ki jih v Piranu omejujejo leto prihoda škofa Valierja v mesto in letnica popisa pozidanih parcel ob obzidju. V drugem delu je na podlagi objavljenih virov naredila analizo gospodarstva (temeljilo je na pridobivanju soli) in kulture v Piranu pred štiristo leti ter različne sezname. Na koncu avtorica drzno sklene, da je bil Piran v obravnavani dobi mnogo bolj del svojega sveta, kot si danes Slovenija prizadeva biti del Evrope. Piran, mestna državnica kot poosebljenje mesta in želje po samoupravi, v tistem času ni bil v tranziciji glede na projekcijo in perspektivo takratne Evrope.

Večerja s prijatelji

4.

Založba Didakta, Radovljica

Povabiti prijatelje v svoj dom, zanje sestaviti skladen jedilnik in jih pogostiti s hrano, ki ste jo sami pripravili, je ena najlepših oblik druženja z ljudmi, ki so vam blizu. Od piknikov do gala večerij, od intimnih večerov do gostij za petnajst in več gostov nam knjiga *Večerja s prijatelji* ponuja ideje za popoln gostiteljski uspeh. Knjiga je sestavljena iz petih delov – okusno, poletno, zimsko, mediteransko in azijsko. Pet različnih kombinacij okusov, ki vsebujejo recepte za predjedi, juhe, glavne jedi z ribami ali mesom, priloge in izbrane sladice, ki zaokrožijo obed. Posamezne recepte znotraj petih okusov lahko med sabo poljubno kombiniramo glede na priložnost in sestavine, ki so nam ljubše; recepti so namreč sestavljeni tako, da so znotraj posameznega poglavja navedene le takšne jedi, ki se med seboj ujemajo glede na okuse, sestavine in način priprave.

Dve novosti v MGL

Za nami je krstna izvedba Leta v Rim, 18. decembra pa bo prvič na sceni projekt Lili – razglednice futuristične ljubezni.

Mestno gledališče ljubljansko (MGL) še naprej sodeluje z ne-institucionalnimi zavodi, kot si je to zamislil nekdanji umetniški vodja Boris Kobal. Let v Rim je koprodukcija z gledališčem Glej in je bil lani bralno uprizorjen na PreGlejevem natečaju dramskih besedil ter se pri tem izkazal za najbolj dovršeno besedilo. Miha Mazzini, vsestranski literat in scenarist, v svojem dramskem prvencu tematizira realizacijo človeških talentov, ki so večkrat izgubljeni, na širši politični ravni pa je v igri še terorizem. Junaka se po naključju srečata v letališki kapeli sredi vrveža in pretočnega prometa ter ljudi. Drug drugemu povesta vsak svojo največjo skrivnost in to drago plačata. Soočita se dve ideji: Stari zastopa metafizični princip, Mladi pa skrajno racionalnega. Mladi je psihopat,

terorist, vloga Starega je, da ga od namere odvrne. Ob tem je tema terorizma potisnjena v ozadje, 11. september ostaja le kulisa za zasebno dramo in za zgodbo o izrabi talenta. Konec je odprt, bistvo pa ostaja.

Lili Lili – razglednice futuristične ljubezni, koprodukcija z zavodom Celinka, je pogled v življenje Lili Brik in Vladimirja Majakovskega. V predstavi se bodo prepletali ples, dramska igra in video, s čimer bo ekipa obudila čas prve polovice 20. stoletja v Rusiji, ko je vse vrvelo in ko so različni umetniki bistveno pripomogli k spreminjanju družbenopolitičnih razmer. Na ozadju teh se slika razmerje med pesnikom Majakovskim in njegovo muzo Lili Brik, ki ga je mogoče rekonstruirati iz številnih pisem. V

Majakovski
in Lili Brik

predstavi bosta nastopila igralca Milan Štefe in Mirjam Korbar Žlajpah ter plesalca Uršula Teržan in Igor Sviderski. Plesalca bosta zastopala čustveni svet Majakovskega in Brikove. Minuli čas namreč postavlja številna vprašanja sedanjosti, predvsem kar zadeva odnos do umetnosti, za katero so bili v tistih časih pripravljeni tudi umreti. »Zgodba ljubezenske zgodovine Lili in Vladimirja je prikazana skozi tri različne pripovedne ravni – v igranih prizorih z imaginarnimi dialogi, ki bi se lahko zgodili med ljubimcema, v plesnih sekvencah, pri katerih se čustva ali tudi pričakovanja ljubimcev selijo v polje umetnosti, in s filmom, ki njuno zgodbo nadgrajuje z vizualnimi impulzi. Vse tri ravni predstave se sestavijo v slikovit album impresij čudovite ljubezenske zgodbe, ki je probleme in ovire vsakdanjosti premagovala z umetnostjo,« so zapisali na spletni strani MGL. L. K.

geoplín

slovenska plinska družba

Zanesljiv partner že **30 let**

Ta veseli dan kulture

Lucija Kavčič, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Kulturne ustanove so obletnico rojstva Franceta Prešerna po vsej Sloveniji tudi letos zaznamovale z dnevom odprtih vrat: na voljo je bilo okoli 220 brezplačnih prireditev, za obiskovalce pa je prvič odprlo vrata tudi ministrstvo za kulturo.

Odprte razstave Študijske zbirke uporabne umetnosti

Prešernova rojstna hiša je bila zelo obiskana.

Ministrica za kulturo Majda Širca je na sprejem na ministrstvo za kulturo povabila vse, s katerimi želi v prihodnje voditi dialog, udeležence so pričakali tudi Gal in galeristi ter Vlado Kreslin. Letos so se prireditve odvijale pod naslovom *Ta veseli dan kulture*, dan oprtih vrat kulturnih ustanov pa v Sloveniji poteka od leta 2000 in je najbolj množičen enodnevni kulturni dogodek v Sloveniji. Vrata so odprli slovenski muzeji in galerije, gledališča, knjižnice, arhivi in kulturni centri. V Narodnem muzeju je na ta dan, torej na 208. obletnico Prešernovega rojstva, predsednik republike Danilo Türk slovesno odprl novo stalno razstavo Študijske zbirke uporabne umetnosti, to je izdelkov umetne obrti ter industrijskega in unikatnega oblikovanja od 14. stoletja dalje. Osrednji slovenski muzej predmete t. i. uporabne umetnosti zbira že od svoje ustanovitve, vendar ti doslej še niso imeli stalnega razstavnega prostora. Ob 90-letnici Narodne galerije ter razstavi Slovenski impresionisti in njihov čas 1890–1920 so v okviru dneva odprtih vrat pripravili javna vo-

denja po razstavi *Porajanje umetnostne zbirke*. Kot je dejala višja kustodinja Kristina Preininger, so bili v Narodni galeriji z obiskom zadovoljni, največ obiskovalcev pa je pritegnila razstava Slovenski impresionisti in njihov čas. Tudi v Mednarodnem grafičnem likovnem centru (MGLC) so zaradi dneva odprtih vrat zabeležili večji obisk kot ponavadi ob sredah, morda nekoliko tudi zato, ker so pred kratkim odprli razstavo *Alternativa osemdesetih*. Gneča je bila v SNG Drama Ljubljana, saj je vstopnic za obe večerni brezplačni predstavi zmanjkalo že na predvečer. Ljubitelji gledališča so si na velikem odru ljubljanske Drame ogledali Molièrovo komedijo *Tartuffe* v režiji Dušana Jovanovića, v Mali drami pa komedijo *Zmenki* Aleša Bergerja, ki jo je režiral Vinko Möderndorfer.

Vrba in Kranj Obletnico Prešernovega rojstva so še posebej zaznamovali v Vrbi in v Kranju. Občinski praznik 3. decembra slavita občini Žirovnica in Kranj, Prešernovo rojstno hišo v Vrbi so številni kulturni popotniki in po-

hodniki obiskovali že ves teden, razveselila pa jih je tudi urica poezije. V Prešernovem mestu Kranju so se dogodki ob občinskem prazniku začeli vrstiti že dan pred obletnico, ko je potekala slavnostna akademija z naslovom *Preporod*, v okviru katere so podelili

občinska priznanja. Letošnji prejemnik velike Prešernove plakete, akademski slikar Zmagor Puhar, je nagrado prejel za svoje več kot 30-letno delo na področju likovnega ustvarjanja, promocije Kranja in pedagoškega dela. V občinski galeriji so ob tej priložnosti odprli razstavo njegovih slik. V okviru umetniškega projekta *Kam* je pet umetnikov iz treh dežel pripravilo razstavo grafik na temo Prešernovih pesmi, v Galeriji Prešernovih nagajencev za likovno umetnost pa so odprli razstavo prejemnika

nagrade Prešernovega sklada iz leta 1962 Marka Šuštaršiča.

Po Sloveniji Že 2. decembra se je v Umetnostni galeriji Maribor začela dvodnevna akcija, med katero so obiskovalcem omogočili brezplačen ogled razstav in po ugodnih cenah kupili galerijske publikacije. V Pokrajinskem muzeju Murska Sobota so obletnico pesnikovega rojstva zaznamovali s predstavitev nove številke Zbornika soboškega muzeja 11–12 ter omogočili brezplačni ogled stalne muzejske razstave in gostujoče razstave *To ni otroška igra* (Otroci med holokavstom – ustvarjalnost in igra). V Koroškem pokrajinskem muzeju v Slovenj Gradcu so odprli razstavo *Lubasova harmonika*, predstavitev izdelovalca harmonik Franca Lubasa. Brezplačen ogled stalnih in občasnih razstav so omogočili še v Pokrajinskem muzeju Kočevje in v Belokranjskem muzeju v Metliki. V Mestnem muzeju Idrija na gradu *Gewerkenegg* pa so v razstavišču Nikolaja Pirnata odprli razstavo razglednic z naslovom *Po naših krajih*: Od Javnika do Porezna. **D**

Prevajalska nagrada

Društvo slovenskih književnih prevajalcev proti koncu leta že tradicionalno podeli Lavrinovo diplomu, ki je priznanje za prevodni opus in življenjsko delo na področju posredovanja slovenske književnosti drugim narodom. Letošnja nagrajenka je prevajalka iz poljščine Katarina Šalamun Biedrzycka, ki so ji nagrado podelili na večeru slovenskega prevajanja 3. decembra v Cankarjevem domu. Na večeru so odlomke iz svojih najnovejših prevodov brali številni prevajalci. Seveda je bilo največ pozornosti namenjene nagrajenki, ki je Slovencem s prevodi in spremnimi esei približala poljske avtorje od Schulza, Gombrowicza, Milosza prek Szymborske, Zagajewskega in Białowszewskega do pesnikov devetdesetih let, v esejističnih refleksijah, ki so doživele tudi knjižno izdajo, pa je iskala stične točke dveh sorodnih, a hkrati zelo samosvojih duhovnih prostorih srednje Evrope. V poljskem kulturnem prostoru so v njenih prevodih zaživeli pomembnejši

predstavniki slovenskih modernističnih pesniških tokov in sodobni pesniki mlajše generacije. Posebej je treba omeniti dvojezično zasnovano antologijo slovenske poezije Mah in srebro (1995), ki se je z ambicioznimi rešitvami jezikovno-slogovnih,

Katarina Šalamun Biedrzycka (desno)

tematskih in verzno-strukturnih vprašanj soočala s prevajalskimi konvencijami dotedanjih dosežkov poljske prevodne literature iz slovenske književnosti. V avtorskem izboru je predstavila besedila Prešerna, Jenka, Župančiča, Voduška, Grafenauerja, Zajca in Uroša Zupana, so zapisali v utemeljitvi nagrade. L. K.

Prevzetnost in pristranost

V Šentjakobskem gledališču je bila premiera predstave, narejene po romanu Prevzetnost in pristranost avtorice Jane Austen v dramatisaciji Jona Jorjya. Režiral jo je Zvone Šedlbauer. Predstava je scensko, kostumografsko in koreografsko zelo zvesta zgodovinskemu dejstvu in gledalca preseli v Anglijo na prelomu iz 18. v 19. stoletje. V njej se seznani z modo, pravili vedenja, glasbo in plesom nekega drugega časa, vendar pa to ne pomeni, da je gledališko dogajanje le predstavitev muzejske zbirke z drugimi sredstvi, saj je predstava zasnovana tako, da začne lahkotna in ironije polna zgodba hitro kazati svojo univerzalnost. Skozi predstavo se razpletata dve drami: drama Elizabeth z zunanjimi, družbenimi normami in njena notranja drama ob izbiranju moža. Avtorica romana Jane Austen je vse

Opis igre na internetu

življenje preživela v sproščeni, liberalni, intelektualno naravnani in tesno povezani družini angleškega nižjega plemstva. Napisala je romane Razsodnost in rahločutnost, Prevzetnost in pristranost, Mansfield Park, Emma, Northanger Abbey in Persuasion. Njena dela so kritika sentimentalnih romanov z začetka 18. stoletja. Junake je pisateljica obdelala z ironijo in jih postavila v že skoraj komične, a vendarle življenjske zaplete. L. K.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 11. 12. 2008

17.00 Šentjakobsko gledališče: J. Austen/J. Jory: Prevzetnost in pristranost

19.30 MGL: W. Shakespeare: Milo za drago

19.30 Cankarjev dom: Orkester Slovenske filharmonije – klasična glasba

PETEK, 12. 12. 2008

19.00 Cankarjev dom: Wax Factory (ZDA) & Integrali (Slovenija): Slepota

19.30 SNG Drama: Drago Jančar: Niha ura tiha

20.00 MGL: G. Čušin: Hagada

SOBOTA, 13. 12. 2008

17.00 Cankarjev dom: Božični koncert učencev Glasbenega centra Edgarka Willemsa

19.00 Cankarjev dom: Wax Factory (ZDA) & Integrali (Slovenija): Slepota

20.00 SNG Drama: Drago Jančar: Niha ura tiha

NEDELJA, 14. 12. 2008

17.00 Lutkovno gledališče Ljubljana: J. & W. Grimm/K. Autilisova: Trnuljčica – lutkovna predstava

18.00 Mini teater Ljubljana: H. C. Andersen: Grdi raček – lutkovna predstava

19.00 Cankarjev dom: Wax Factory (ZDA) & Integrali (Slovenija): Slepota

19.00 MGL: J. Stein, J. Bock, S. Harnick: Goslač na strehi – muzikal

19.30 Slovenska filharmonija: Zbor St. John's College Cambridge (Velika Britanija) – zborovska glasba

PONEDELJEK, 15. 12. 2008

18.00 Slovenski etnografski muzej: Gledališče Sensorium: ? In vino veritas ??? – gledališki performans

19.30 SNG Drama: Drago Jančar: Niha ura tiha

20.00 SNG Drama: Thomas Bernhard: Moč navade

TOREK, 16. 12. 2008

19.30 SNG Drama: Drago Jančar: Niha ura tiha

19.30 MGL: J. Masteroff, F. Ebb, J. Kander: Kabaret – muzikal

21.00 KUD France Prešeren: Vis Zlati Kastrioti & Calumma: Zlato tele – gledališko-glasbeni performans

SREDA, 17. 12. 2008

19.30 Križanke: Komorni orkester Musidora – klasična glasba

19.00 SNG Drama: W. Shakespeare: Kralj Lear

20.00 SITI Teater: Ž. Mirčevska: 300 Kosmatih

20.00 MGL: J. Prideaux: Gospodinja

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Gomorra

Monika Maljevič

Film, ustvarjen po protimafijski knjižni uspešnici Roberta Saviana, gledalca popelje v osrčje neapelskega organiziranega kriminala, ki je postal del življenja vseh družbenih slojev.

Moč, denar in kri so »vrednote«, s katerimi se prebivalci provinc Neapelj in Caserta soočajo iz dneva v dan. Prisiljeni so spoštovati pravila, ki jih veleva »sistem«, italijanska mafijska organizacija Camorra. Druge izbire preprosto ni. Le nekateri so v položaju, da živijo normalno življenje. Pet zgodb se prepleta v tem krutem, navidezno izmišljenem svetu, katerega korenine so vraščene globoko v realnost.

Don Ciro je »il sottomarinu«. Z denarjem preskrbuje družine zaprtih kriminalcev, pobratene z njegovim klanom, ki vlada celotni regiji. Odlikujeta ga ostrina in diskretnost, svoje delo opravlja brez vmešavanja v posle drugih. Napolnjen njegov klan začne razpadati. Don Ciro ni več prepričan, čigave ukaze naj spoštuje. Poskrbeti mora za lastno preživetje. **Totò** je trinajstletnik, ki komaj čaka, da »odraсте«. Začne se učiti v šoli življenja, korak za korakom, dokler se nekega dne ne znajde pred usodno odločitvijo. **Marco** in **Ciro** mislita, da živita v filmu Briana de Palme, toda v očeh sistema sta le dva klateška psa, ki s svojimi drznimi potezami ovirata rutinsko poslovanje. **Roberto** je diplomant, ki išče delo. **Franco** mu ponudi izjemno priložnost, redno zaposlitev z dobrimi možnostmi za zaslužek. Toda delo je povezano z odlaganjem strupenih odpadkov, kar pa je za Roberta preveč tvegano. **Pasquale** je krojač, ki svojo izjemno nadarjenost ponuja manjšemu podjetju z oblačili. Kitajski tekmeči ga z mamljivo ponudbo prepričajo, da svoje znanje pokaže njihovim delavcem. S tem se izpostavi veliki nevarnosti.

Kraljestvo kriminala Italijanski organizirani kriminal je gibanje, ki povzroča vojno. V tride-

Gomorra

Režija: Matteo Garrone

Žanr: kriminalna drama

Scenarij: Maurizio Braucci, Ugo Chiti, Gianni Di Gregorio, Matteo Garrone in Massimo Gaudioso po knjigi Roberta Saviana
Igrajo: Salvatore Abruzzese, Simone Sacchettino, Salvatore Ruocco, Vincenzo Fabricino, Vincenzo Altamura, Italo Rendo

Premiera: 11. 12. 2008

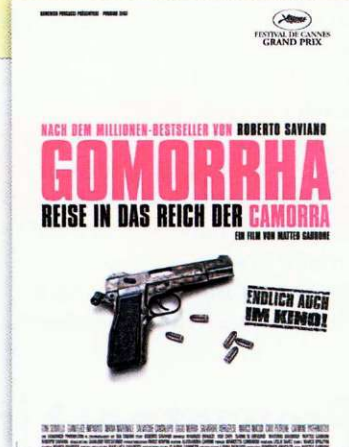
Distribucija: Cinemania group

setletnem obdobju je zahteval že 10.000 žrtev. Uradni podatki kažejo, da je to celo več kot konflikt med Izraelci in Palestinci od začetka intifade. To gibanje je tudi eno izmed najmočnejših v Italiji in tvori enega od stebrov evropskega gospodarstva, saj letno prinese več kot 150 milijard evrov. Letni promet celotne korporacije FIAT znaša 58 milijard evrov.

V zadnjih tridesetih letih je zaradi Camorre umrlo 4.000 ljudi, kar je več kot v primeru drugih kriminalnih ali terorističnih organizacij, kot so IRA, ETA, islamske teroristične skupine in Cosa Nostra. Številni klani, ki pripadajo Camorri, vladajo gosti poseljenemu območju, ki vključuje provinci Neapelj in Caserta. Meje tega ogromnega in nevidnega kraljestva pa se vse bolj širijo.

Njeni člani, ki jih je na tisoče, pripadajo vsem družbenim slojem. Zdravniki, poslovneži, kemiki, strojniki, gradbeniki, smetarji, čistilci, psihologi, krojači, kmetje. Vključuje tudi otroke, ki so »zaposleni« kot prekupevalci, vohuni ali celo vojaki. V trenutku se iz nedolžnih otrok prelevijo v morilce. Protimafijski oddelek ocenjuje, da mafijska vojska šteje 25.000 vojakov, neposredno pa jo podpira še 200.000 ljudi.

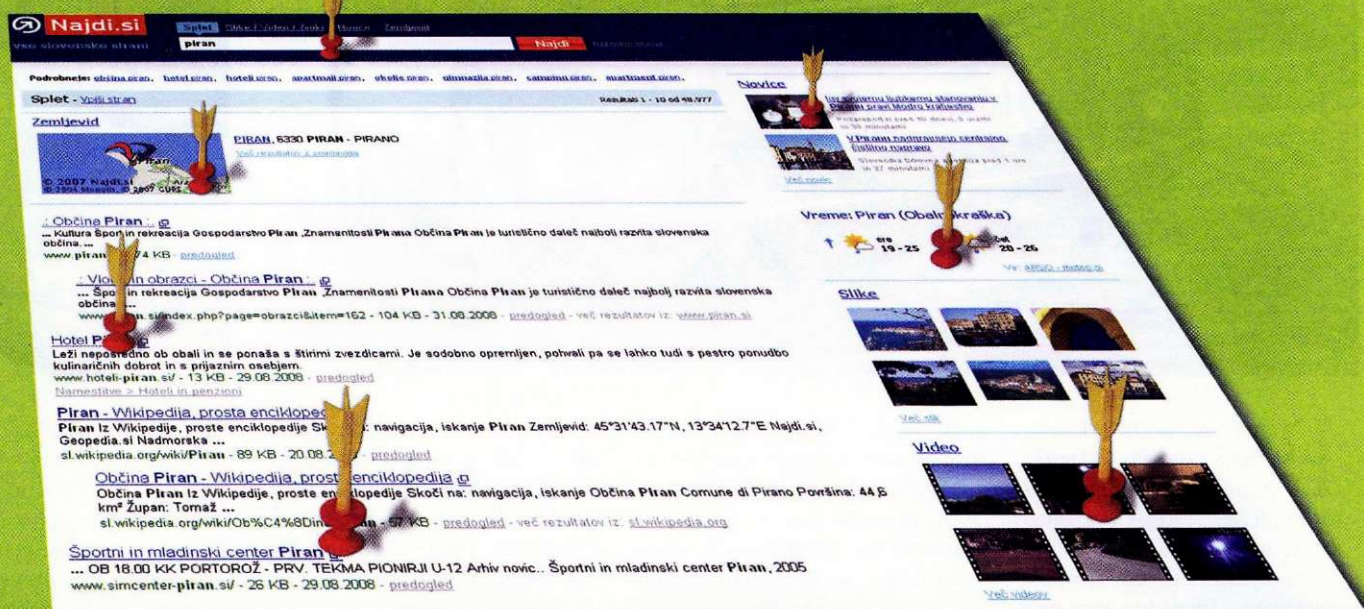
S svojimi konkurenčnimi cenami ima Camorra monopol nad odlaganjem strupenih odpadkov.

Številna podjetja s severnega in z osrednjega dela Italije že več kot 30 let s pomočjo posrednikov, povezanih s podjetji, ki so v lasti Camorre, odlaga strupene odpadke na jugu Italije, s čimer zastrupljajo obdelovalne površine in prispevajo k čedalje večjemu številu obolelih za rakom. Scampia, predmestje severno od Neaplja, je največji »odprti« trg z mamili. Posamezni klan dnevno zasluži približno 500.000 evrov. Prav tu je znotraj enega najmočnejših klanov februarja 2004 prišlo do silovitega spora, ki je v le nekaj tednih terjal neštete žrtve.

Zgodbe v filmu kažejo realno stanje. So dejstva, ki so se in še dogajajo v Neaplju, njegovem predmestju Scampii ali na območju Caserte. Tam in še marsikje so življenja več tisoč ljudi, od katerih so mnogi otroci, podvržena kriminalcem in neprestanemu nasilju. **D**

Iskaj je novo?

Le kaj ni? Najdi.si smo temeljito prenovili!

- preglednejši opisi rezultatov iskanj
- dodani mini zemljevidi pri zadetkih
- več videov in slik
- najbolj aktualne novice ob rezultatih iskanj
- vremenska napoved za Slovenijo in tujino v besedi in sliki
- z enim klikom do horoskopa, kinosporeda, iger ...
- vse nepremičnine na enem mestu

In še marsikaj! Preverite sami na www.najdi.si!

vse slovenske strani

Za pol tona više

Tekst in foto: Matej Mihinjač, SAGA Institute

Honda accord 2,2 i-DTEC executive plus

Pri Hondi so stvari jasne. Grejo više. Po kakovosti ponudbe. S svojimi avtomobili se želijo uvrščati med prestižnejše znamke, kamor sili tudi novi accord. Z obliko ohranjajo športno eleganco, navdušencem pa ponujajo vrsto novih tehnologij, ki so med najbolj naprednimi v razredu. Tudi če uspeh ne pride takoj, bodo z vztrajnostjo še daleč prilezli. Na glasbeni lestvici bi lahko rekli, da so tokrat naredili korak više za pol tona.

Malo večji V primerjavi s prejšnjim modelom novi accord verjetno ni toliko zrasel, da boste potrebovali novo garažo, če bi radi zamenjali starega. Se pa bolj kot šest centimetrov v dolžino poznata dva centimetra prirastka med osema. Kabina je tako bolj prostorna v dolžino, presenečajo pa nizka streha in

nerodno zarezana zadnja bočna vrata, tako da potniki, ki sedajo na zadnjo klop, včasih udarijo z glavo ob avto. No, če ne bo nesrečnega naključja, bodo znotraj navdušeni nad širino, saj je novi

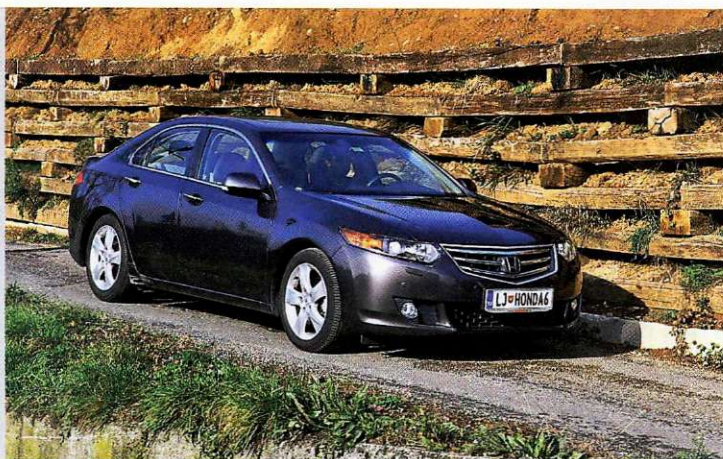
accord tudi šest centimetrov širši od starega, kar se občutno pozna. Sploh spredaj sedečima je na odličnih usnjenih sedežih pri najboljšem paketu opreme na voljo obilica prostora in ramen-

ske podpore, manjka le več opore v ledvenem delu. Za voznika, ki ima rad futuristično ureditev z obilico gumbov, bo okolica volana navdušujoča, vendar je vsega na oko kar preveč. Nemške znamke znajo enako količino informacij in elektronike spraviti v paket z manj gumbi in boljšo preglednostjo, kar na koncu pomeni tudi več aktivne varnosti. Vendar accord z varnostjo vseeno navduši, saj ima goro novih tehnologij, ki znajo rešiti tudi kakšno življenje. Aktivni tempomat ACC so nadgradili s CMBS, ki je nekakšen sistem za prepoznavanje trka in zaviranje, zelo zanimiv je sistem LKAS, pomoč pri ohranjanju smeri, ki pomaga z rahlim dodajanjem volana, vse pa lahko z gumbi po potrebi tudi izklopite. Nad količino opreme, ki jo ponuja paket 'executive plus', ne bo nihče vihal nosu, saj na seznamu doplačil ostane le še kovinska barva. Prav

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	HONDA ACCORD 2,2 I-DTEC
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	2199
moč v kW (KM) pri vrt./min	110 (150) pri 4000
največji navor v Nm pri vrt./min	350 pri 2000
menjalnik	ročni, šeststopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4726 x 1840 x 1440
medosna razdalja v mm	2705
prtljažnik v litrih	467
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1540 (490)
največja hitrost v km/h	212
pospešek 0-100 km/h v s	9,6
poraba (po normah EU) v l/100 km	7,3/4,6/5,6
poraba na testu v l/100 km	7,0
cena vozila v EUR	37.200

tako je ključ končno zložitiv, in če bi se bolj potrudili še pri njegovi izdelavi (nerodno zlaganje), bi bil paket tako rekoč popoln.

Spet odličen motor Prvi dizelski motor, ki so ga razvili pri Hondi in ki je poganjal prejšnji accord (i-CTDi), je bil za znamko prava revolucija, a hkrati nujna, saj je takšen model potreboval varčen in zmogljiv motor. Čeprav se danes trend obrača nazaj v prid bencinskim motorjem, je Honda razvila novo generacijo 2,2-litrskega štirivaljnika (i-DTEC) s tretjo generacijo vbrizga prek skupnega voda (1800 bar), ki sedaj uporablja piezo-injektorje. Še pomembneje, dizelsko gorivo se

po lenobi v nizkih vrtljajih zavrti krepko čez 4000 vrtljajev, kar je redko za dizelske agregate, in je lepo odziven na stopalko za plin, tako da je tudi po občutku športen. Celo zvok je drugačen od značilno dizelskega; zdi se globlji, enakomernejši in lepše uglašen, žal pa ne preveč tih. Če gredo motorju večinoma pohvale, si jih manj zasluži šeststopenjski ročni menjalnik. Ima odlično majhno ročico z natančnimi in kratkimi gibi, a nekam čudno preračunana razmerja, kar vas bo motilo pri vožnji po mestnih vpadnicah, ko so hitrosti med 40 in 70 km/h. Težko je namreč najti tisto pravo razmerje, saj so v eni prestavi vrtljaji že visoki, v naslednji pa prenizki.

Če za obliko novega accorda pravim, da prej izžareva eleganco kot športnost, lahko enako označim tudi vožnjo. Udobje in umirjenost sta v prvem planu. Za 75 milimetrov razširjena koloteka in nižje postavljena motor ter tank za gorivo, ki vplivata na 18 milimetrov nižje težišče, sta le dejstva, ki pripomoreta k boljši vozni dinamiki, ne pa toliko k občutku samemu, ki pri manjših hitrostih manjka predvsem zaradi električnega servoojačevalnika. Že prej zelo dobra lega na cesti je z novim podvozjem še boljša, malce pa accordu zmanjka pri zvočni zatesnitvi, ki kljub številnim rešitvam še ni na ravni najboljših. In takšen je celoten novi accord. Marsikje je celo spredaj, kar je glede na visoko ceno tudi pričakovano, a še kakšnega pol tona za vodilnimi na tonski lestvici limuzin srednjega razreda. **D**

sedaj vbrizgava v več stopnjah (do pet), da je poraba manjša in delovanje filtra saj ter katalizatorja bolj učinkovito. Če vse to postavimo na cesto, kar prihodnje lastnike gotovo najbolj zanima, pomeni, da je motor razmeroma varčen, čeprav ne rekordno (okoli sedem litrov na 100 km na testu), saj je v praksi tovarniško obljubljena poraba težko dosegljiva, in da so zmogljivosti navdušujoče kljub 'le' 150 'konjem'. Iz iste delovne prostornine namreč danes skoraj vsi konkurenčni agregati iztisnejo več moči, a je Hondin v praksi povsem enakovreden. Zelo rad se

Novici

PRENOVLJENA ŠKODA OCTAVIA Z modelnim letom 2009 na ceste prihaja prenovljena škoda octavia. Od prejšnje različice se razlikuje predvsem v dizajnu sprednjega dela, ki se zgleduje po največji hišni limuzini superbu. Na boku in zadaj pa večjih razlik razen spremenjenega odbijača in rahlo drugačnih luči ni. Notranjost je osvežena z novimi materiali in dodatnimi dekorativnimi elementi in novim volanom, ki se spet zgleduje po letos predstavljenem novem superbu. Na tehničnem področju so tukaj na novo ksenonski žarometi s funkcijo dinamične smerne prilagodljivosti.

FERRARI F430 SCUDERIA Ferrari je odkril zadnje tančice s svojega superizstrelka na štirih kolesih, brezstrešnega F430 scuderie. Naziv scuderia dobijo samo najbolj naviti, najbolj divjaški avtomobili iz rdeče tovarne in F430 scuderia spider 16M je prvi brezstrešni ferrari, ki nosi ta naziv. Je najhitrejši brezstrešni ferrari na stezi v Fioranu; od nič do sto kilometrov na uro pospeši v vsega 3,7 sekunde, največja hitrost pa znaša 315 kilometrov na uro. Motor je prevzel od kupejevske različice scuderie, in sicer 4,3 litrskega V8 s 510 konjskimi močmi. Teža celotne konstrukcije znaša 1.340 kg, kar je 80 kg manj kot »običajen« F430 spider, razmerje med težo in močjo pa znaša 2,6kg/KM. Poraba, ki je pravzaprav brez pomena pri takem avtomobilu, znaša 15,7 litra na 100 kilometrov, izpust CO2 pa 360g/km. Kaj pomeni oznaka 16M? To je natančno število naslovov konstruktorja, ki jih je ferrari osvojil od svojih začetkov v formuli ena. Na to vas opominja posebna ploščica, ki je na zadnjem odbijaču in na osrednji konzoli nad zračniki.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stp)
Celovška cesta 206

Odpri:
NON STOP 24ur!
Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parks 1

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

Odpri:
pon - pet 07:00 - 18:00
sobota 07:00 - 13:00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno - ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZIRSTVO

Proti aidsu: Izberi življenje

Lucija Kavčič, foto: arhiv Demokracije

Svetovni dan boja proti aidsu je letos potekal pod geslom Izberi življenje – uporabi kondom, preventivne akcije pa so bile po vsem svetu. Pri nas opozarjajo na naraščanje okužb z virusom HIV, Bruselj pa poziva k večjemu ozaveščanju mladih.

Rdeča pen-tlja je simbol boja proti aidsu.

Dan boja proti tej hudi virusni bolezni, ki uniči človekov imunski sistem in bolnik lahko umre tudi zaradi navadnega prehlada, svet zaznamuje od leta 1988. Letošnje preventivne akcije so vključene v petletno kampanjo, ki se je začela leta 2005 pod geslom Držimo obljubo. Ustavimo aids. Geslo letošnjega svetovnega dne pa je Izberi življenje – uporabi kondom. Namen je ozaveščanje in poučevanje o pomenu zaščite pred okužbo z virusom HIV. Okužba s HIV je po navedbah zdravstvenih strokovnjakov kronična obvladljiva bolezen, a le če je diagnosticirana in bolnik pravočasno pride k zdravniku ter redno uživa predpisana zdravila. Cilj zdravljenja je

zavrtje ali popolna ustavitev razmnoževanja virusa. Kot je zapisal Janez Tomažič v glasilu Zdravniške zbornice Slovenije ISIS, je umrljivost oseb, okuženih s HIV, še vedno večja kot umrljivost v splošni populaciji. »Če se oseba okuži v starosti 20 let, je pričakovana življenjska doba 63, če se okuži pri 35 letih, pa 67 let,« je zapisal Janez Tomažič. Vse to seveda ob pravilni terapiji in zgodnjem zdravljenju okužbe s tem nevarnim virusom.

Naraščanje okužb Na Inštitutu za varovanje zdravja (IVZ) opozarjajo, da v Sloveniji število okuženih z virusom HIV narašča. V zadnjih desetih letih, od 1998 pa do konca novembra letos, so odkrili 266 novih primerov okužbe z virusom HIV, umrlo pa je 38 bolnikov z aidsom. Sicer pa je število v Sloveniji še vedno relativno

nizko, to je manj kot eden na 1000 prebivalcev. Večina držav EU ima več okuženih kot Slovenija. Stanje pa je tudi pri nas alarmantno, saj so na IVZ do 26. novembra letos za prejeli že 41 novih diagnoz okužbe, več kot v kateremkoli letu doslej. Letos je za aidsom zbolelo 10 ljudi, umrlo pa je pet bolnikov. V Sloveniji so najbolj ogroženi moški, ki imajo spolne odnose z moškimi, torej homoseksualci, saj je povečano število okužb po letu 2003 zaznati prav v tej skupini ljudi. To seveda ne

Letos je v Sloveniji za aidsom zbolelo deset ljudi, umrlo pa je pet bolnikov.

pomeni, da si lahko druge rizične skupine, na primer narkomani, kar oddahnejo, čeprav so imeli na IVZ letos po več letih prvi primer diagnoze okužbe z virusom HIV pri nekom, ki si je vbrizgaval prepovedane droge. Že vrsto let pa pri nas ni bilo nobenega primera okužbe s tem virusom pri novorojenčku, ki bi se rodil okuženi materi. Okuženi so pri nas v določenih skupinah še vedno zelo pozno diagnosticirani, kar pomeni, da so pri takšnih ljudeh izgubljene možnosti za kakovostno obravnavo in izboljšanje kakovosti njihovega življenja, predvsem pa se pri njih ne da več preprečiti nadaljnega širjenja bolezni.

Informativne stojnice Po vsej Sloveniji so 1. decembra, podobno kot drugod po svetu, potekale mnoge akcije. Tako je Društvo študentov medicine Slovenije v sodelovanju s Študentsko organizacijo Univerze v Ljubljani, Zvezo študentskih klubov Slovenije in Društvom za integracijo homoseksualnosti Dih pripravilo vseslovensko akcijo, v okviru katere so po vseh večjih mestih in krajih v Sloveniji postavili stojnice, na katerih so mimoidoči lahko dobili informacije o virusu HIV in aidsu. Na

Najbolj ogrožena skupina so še vedno homoseksualci.

stojnicah so opozarjali tudi na pomen testiranja na spolno prenosljive okužbe ter na problematiko okužbe s humanim virusom papiloma, ki zlasti pri ženskah povzroča raka na materničnem vratu. Prireditvam ob svetovnem dnevu boja proti aidsu so se pridružili tudi v Novi Gorici: tamkajšnji Mladinski center, območno združenje Rdečega križa in Goriška dijaška sekcija so mlade ozaveščali o nevarnostih prenosa virusa HIV in drugih spolno prenosljivih boleznih.

Poziv Evrope V Bruslju poudarjajo, da je preventiva najboljša orožje proti tej bolezni, saj četrto stoletja po odkritju virusa še vedno ni zdravila za aids. Evropska komisija tudi poziva k boljšemu ozaveščanju mladih, posebej tistih, ki se niso imeli priložnosti učiti iz velikih kampanj o aidsu v osemdesetih in devetdesetih letih minulega stoletja. Na svetu je po statistikah obolelih za aidsom in okuženih s HIV že več kot 30 milijonov, vsako leto pa zaradi aidsa

umre okoli dva milijona ljudi, več kot dve tretjini žrtev te bolezni je v podsaharski Afriki. V Evropi živi z virusom več kot 700.000 ljudi, vsako leto pa odkrijejo 30.000 novih okužb. Epidemija okuženih z virusom HIV je torej pomemben zdravstveni dejavnik v Evropi, saj število okuženih narašča. Takšni so podatki Evropskega centra za preprečevanje in nadzor bolezni (ECDC) in evropskega urada Svetovne zdravstvene organizacije (WHO). V skupnem

poročilu ECDC in evropskega urada WHO je še zapisano, se je v 44 državah, ki so od leta 2000 redno pošiljale podatke, število novih diagnosticiranih primerov skoraj podvojilo in s tem naraslo z 21.787 na 41.949.

Vse več primerov V državah Evropske unije in Evropskega združenja za prosto trgovino (Efta) so leta 2007 na novo odkrili 26.279 primerov okuženosti z virusom HIV. Pri tem izstopajo

Najvišja stopnja okuženosti z virusom HIV je v Estoniji, Ukrajini, na Portugalskem in v Moldaviji.

Estonija, Portugalska in Latvija, najnižje stopnje pa so zabeležili na Slovaškem, Češkem in v Romuniji. Iz 49 od 53 držav evropske regije WHO, podatkov iz Avstrije, Italije, Monaka in Rusije ni bilo na voljo, so lani poročali o 48.892 novih primerih okuženosti z virusom HIV, medtem ko so v 48 državah odkrili 5.244 primerov aidsa. Najvišja stopnja okuženosti je v Estoniji, Ukrajini, na Portugalskem in v Moldaviji. Tudi v državah EU in Efte med oblikami prenosa okužbe prevladujejo spolni odnosi med moškimi, takoj za njimi pa so heteroseksualni stiki. V vzhodnoevropskih državah do prenosa okužbe največkrat pride pri intravenskih uživalcih drog, v državah srednje in zahodne Evrope so to heteroseksualni spolni odnosi, povečujejo pa se tudi primeri okuženosti med homoseksualnimi moškimi.

ZMAGA ZA VAŠE GRLO.

Septolete in Septolete D z antiseptičnim delovanjem temeljito počistijo z viri bolečine in vnetja v vašem grlu. **Septolete plus** pa s protibolečinskim in protimikrobnim delovanjem hitro pomagajo pri močno bolečem in vnetem grlu. Tudi novi člani družine Septolete, **Neoseptolete** s prijetnimi okusi **zelenega jabolka, limone in divje češnje**, bodo z aktivnim delovanjem poskrbeli, da bo z vašim grlom vse v redu.

Septolete®. In vaše grlo spet deluje.

www.krka.si

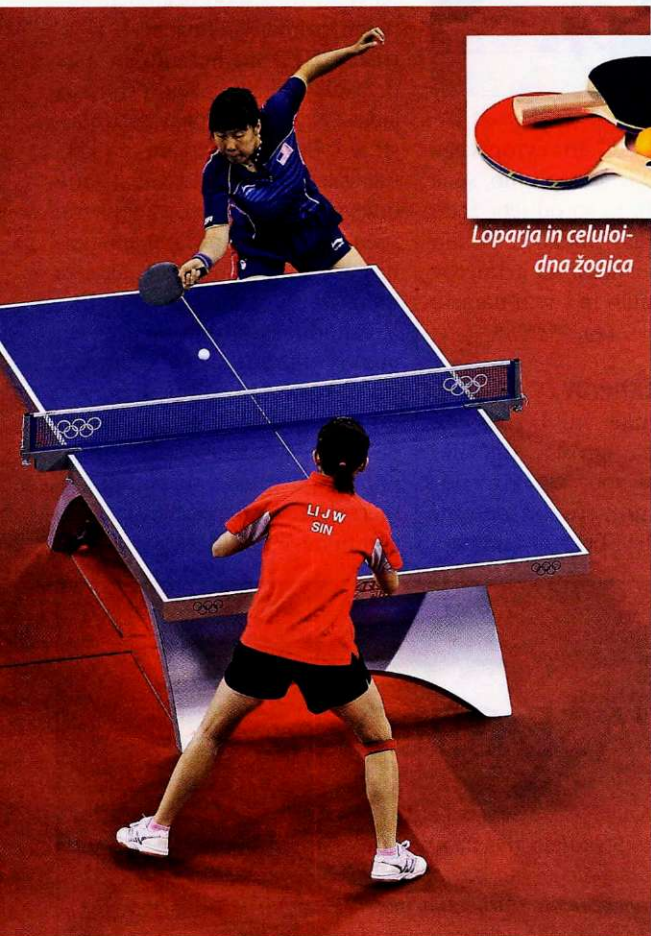
KRKA

Pred uporabo natančno preberite navodilo! O tveganju in neželenih učinkih se posvetujte z zdravnikom ali s farmacevtom.

Slovenci in namizni tenis

Kristijan Stranščak, foto: arhiv Demokracije

Slovenski namizni tenis ima različna obdobja, najuspešnejše pa je vsekakor obdobje pred osamosvojitvijo. Leta 1924 je iz Budimpešte prišel na počitnice v Mursko Soboto študent medicine Györi Koloman.

Loparja in celuloidna žogica

drago, če pomislimo, da se je za ta denar dobilo 16 žemljic. Nemčeva sta imela to prednost oziroma srečo, da jima žogic ni bilo treba kupovati, ker jih je v trgovini prodajal njun oče in sta jih tako dobila, kadar sta jih potrebovala. Tako sta lahko trenirala neomejeno, vendar sta močno napredovala šele po dveh letih, ko sta sprejela povabilo Györija Kolomana in odšla na počitnice na Madžarsko, kjer sta lahko v lokalnem klubu igrala praktično vsak dan. Sčasoma jima samo trening ni bil dovolj, saj ju je vedno bolj zanimalo, koliko je njuno igranje vredno in kakšna je njuna dejanska športna moč.

Leta 1928 so tako brata Nemec in Ernest Nadai, ki sta ga kot prijatelja iz soseske prav tako navdušila za namizni tenis in je redno treniral z njima, sedli na vlak in se odpravili na dolgo potovanje v Čakovec. Tam jih je v kavarni Legenstein (Geza Legenstein je bil znan igralec v Kraljevini Jugoslaviji) čakala množica radovednežev, ki so bili prepričani, da bodo domači igralci na hitro odpravili Sobočane. Toda gostje so presenetili z odlično igro, brata Nemec sta premagala vse štiri Čakovčane, vključno z Legensteinom, deveto točko si je priboril Nadai. In tako se je prvi uradni dvoboj slovenskih igralcev v zgodovini končal z zmago 9:7. Letnico 1928 si je zato slovenska namiznoteniška organizacija izbrala kot uradni začetek namiznega tenisa na Slovenskem.

Kmalu v vseh mestih

Vsestranski inženir Stan-ko Bloudek je kot prvi iz Prage pripeljal na-

miznoteniško mizo leta 1928, lastnik kavarne Evropa pa je dovolil, da so novost postavili na kavarniško teraso (da bi se znebili nekajletne sramote v Ljubljani, so v zapuščene in zane-marjene prostore v samem središču mesta, ki so med drugim v dvajsetih letih gostili vrhunske šahiste na čelu z dr. Milanom Vidmarjem, spet postavili mizo za namizni tenis in s tem oživili lokal na edinstveni lokaciji). Igralci biljarda, nogometaši, v glavnem študenti, so se takoj navdušili za novo igro. Kmalu se je namizni tenis naselil tudi v druge kraje, od Maribora prek Celja do Kranja in Jesenic, kjer sta bila zlasti navdušena brata Štrumbl. Večje število klubov je zahtevalo tudi boljšo organiziranost. Tako je konec leta 1929 nastal Medklubski namiznoteniški odbor, ki ga je vodil Fedor Bleiweiss, 31. marca leta 1930 pa Ljubljanska table tennis podzveza, ki ji je predsedoval dr. Anton Bajc, znani slavist in akademik. Delovala je sedem let, potem pa je zaradi sporov z Jugoslovansko namiznoteniško zvezo in iz protesta proti zapostavljanju slovenskega namiznega tenisa nehala delovati.

Najuspešnejša leta K popularizaciji namiznega tenisa v Jugoslaviji je pripomogel zlasti ekshibicijski nastop svetovnih prvakov na čelu z Viktorjem Barno, ki so svoje izredno znanje prikazali v Čakovcu, Zagrebu, Murski Soboti in Ljubljani, visoki porazi (sem ter tja so dobili kakšen niz) domačih igralcev pa niso vplivali na njihovo zagnanost, ampak so jih še vzpodbudili k trdemu delu za zelenimi mizami. Podobno je bilo tudi leta 1932, ko je v Ljubljani Praga premagala gostitelje s 6:0. Do leta 1941 so slovenske igralke in igralci na državnih prvenstvih osvajali naslove in visoka mesta tako med ekipami kot med posamezniki. Zapostavljanje slovenskih igralcev v državni reprezentanci se je nadaljevalo. Tako je leta 1935 ostal doma Oto Weissbacher, »reprezentanca« pa je bila v resnici le ekipa savske banovine. Leta 1936 si Beograd ni mogel več privoščiti diskriminacije, tako da sta v Prago poleg Weissbacherja odpotovala še obetajoča 19-letni Maks Marinko (državni prvak) in komaj 16-letni Milan Lazar ter si z Litvo razdelila deveto mesto. Do druge svetovne vojne ni bilo več SP brez slovenskega predstavnika. Maks Marinko se je marca leta 1939 na svetovnem prvenstvu v Kairu vpisal v slovensko namiznoteniško zgodovino kot

Seboj je prinesel za tiste čase nenavadno prtljago, okrogle lesene lopatke, prekrite z gumo, in bele celuloidne žogice. Med svojim bivanjem v Sloveniji se je nastanil pri družini Nemec v Murski Soboti. To je začetek namiznega tenisa pri nas.

Iz Budimpešte v Slovenijo Ko je Györi Koloman prišel k Nemčevim, je prve »ping-pong« udarce takrat mladi Janez Nemec naredil kar na kuhinjski mizi s svojim bratom Ludvikom, saj jim je pravo teniško mizo kasneje naredil šele lokalni mizar. Namizni tenis žal v tistih časih ni bil dostopen vsakomur, saj so bile žogice po štiri dinarje, kar je bilo nesramno

Györi Koloman prinesel prve rekvizite.

Janez Nemec

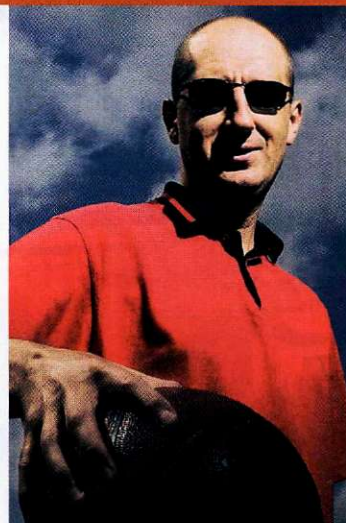
Takole so namizni tenis igrali nekoč.

prvi Slovenec z medaljo (srebrna) v ekipnem delu. Presrečen je bil tudi maturant debitant Žarko Dolinar: »Veliko sem se naučil med bivanjem in šolanjem v Sloveniji, to mi je koristilo vse življenje,« rad pove Dolinar, ki se ima za na pol Slovenca (bron) med posamezniki skupaj z Vano in za Bergmanom ter Erlichom).

Bolj žlahtno obdobje kot na svetovnih prvenstvih je slovenski namizni tenis doživljal v evropski areni. Začelo se je z vrhuncem (kasneje nepreseženim) leta 1962 v Berlinu, kjer so Janez Teran, Edo Vecko in Ištvan Korpa osvojili zlato v jugoslovanski ekipi, Teran pa je skupaj z Vojislavom Markovićem dodal še zlato v dvojicah po finalni zmagi proti Vecku in Korpi. Dve leti kasneje sta se Edo Vecko in Ištvan Korpa iz Malmöja (leto pred Spentom 1965, s katerim se je proslavila Ljubljana in hkrati odprla vrata za velike namiznoteniške prireditve v Jugoslaviji) vrnila z bronom (ekipno). Drugi vrhunec, doslej nepresežen, je bil v Lyonu leta 1968, ko je Edo Vecko z Antunom Stipančičem osvojil naslov evropskega prvaka (poleg ekipnega bronu). Moskva 1970 je pomenila evropski vrhunec Ištvana Korpe, saj je klonil šele v finalu posameznikov (proti Švedu Hansu Alserju), Jugoslavija pa je bila srebrna, enako kot leta 1972 v Rotterdamu (s Korpo). Med nosilce evropskih kolajn se je leta 1974 na domačem terenu (Novi Sad) z ekipnim bronom uvrstil tudi Miran Savnik. Sledila so bolj ali manj uspešna leta namiznega tenisa na Slovenskem, do vrhunca leta 1994.

Vrhunec leta 1994 Vrhunec je samostojni slovenski namizni tenis dosegel leta 1994 na evropskem prvenstvu v Birminghamu. Državni kapetan Borut Veron je izkušeno vodil Roberta Smrekarja, Gregorja Komaca, Sašo Ignjatoviča, Štefana Kovača in Gregorja Škafarja, kombinacijo izkušenj in mladosti. Z izredno bojevitostjo in s kančkom sreče, ki je zmeraj naklonjena pogumnim, se je slovenska reprezentanca prebila v prvo evropsko jakostno kategorijo, kar je le malokdo pričakoval. Med evropsko elito je slovenska ekipa plesala samo eno prvenstvo, saj so bile v Bratislavi 1996 najboljše države stare celine premočne. To je bilo pričakovati, ker zaradi težavnih gmotnih razmer, v katerih je živel slovenski kakovostni namizni tenis, vnovičnega ugodnega presenečenja ni bilo mogoče pričakovati. Z minimalnim proračunom, ki je onemogočal celo skupne priprave na vrhunec sezone, z igralci, raztresenimi po Sloveniji in tujini, se ni bilo mogoče enakovredno borovati z reprezentanti, katerih misli so lahko usmerjene le na velika tekmovanja, ne da bi jih obremenjevale druge skrbi.

Tako je tudi danes slovenski namizni tenis v zlati sredini evropskih držav, nov rod igralcev, kot je nadarjeni Bojan Tokič, pa bo morda v sedaj bolj urejenih razmerah dobil priložnost, da se spet povzpne na visoka mesta, ki so jih slovenski igralci in igralki dosegali, preden je Slovenija postala samostojna. **D**

Kaj neki jedo?

Esad Babačić

Tisti, ki gledajo košarko skozi oči strokovnjaka, se strinjajo, da so bili igralci Olimpije v zadnjem obdobju žrtve slabe psihofizične pripravljenosti in anemičnosti, katere izvora nihče ne pozna.

Na Džikićevo žalost so odgovor na vprašanje, kaj neki jedo mladi in malce starejši igralci zelenih, terjali prav od trenerja našega košarkarskega velikana. In ko ga seveda niso dobili, se je začelo žvižganje in skandiranje, vendar to ni bilo namenjeno izključno srbskemu strokovnjaku, ki ima povsem prav, ko pravi, da je bilo vse skupaj splet nesrečnih naključij. Prav to je največja težava, da so začela odločati naključja, vendar se niso hotela obrniti v korist tistih, ki so vse skupaj zakuhali. Kot že tolikokrat prej je na koncu nastradal nekdo, ki morda sploh ni kriv za nastali položaj. Glavni akterji so kot vedno sklonili glave in počakali, da so s parketa tivolske dvorane pobrali vžigalnike, plastične steklenice in druge navijaške odpadke, s katerimi so obmetavali igralce nasprotnih moštev, namesto da bi se znesli nad upravo našega športnega ponosa. Dovolj imam tega, da poslušam najrazličnejše izgovore o tem, kdo je bolj in kdo manj kriv za kaos, v katerem se je znašla Olimpija. Dejstvo je, da to še vedno ni resen klub, ki bi ga vodila skupina profesionalcev, usposobljenih za trženje takšne blagovne znamke, temveč je nekakšno interesno združenje politično korektnih vplivnežev, ki se promovirajo na račun kluba in njegove bogate tradicije. Takšne napake, kot so jih v zadnjem obdobju delali odgovorni, so lahko le posledica slabega vodenja. To je očitno v rokah diletantov, ki nimajo pojma o košarki. Že to, da se na te besede ne bo odzval nihče od njih, pove vse o značajskih potezah tivolskih oblastnikov, ki se znajo skrivati za lastno kultiviranostjo in obljubami o boljši prihodnosti. Po vsem tem ni nič čudnega, če so igralci depresivni in nesamozavestni. Kdo ne bi obupal v takšnem ozračju, ki je vse prej kot evoligaško? Sicer pa so me znova navdušili nekateri predstavniki sedme sile, ki so začeli po zmagi nad Albo verjeti v čudeže in s tem dajati lažno upanje Džikićevemu orkestru, ki je bil že tako razglašen, da ga ni mogel rešiti še tako kvaliteten dirigent. Alba je bila le potuha, kar je bilo jasno vsakomur, ki ima vsaj malo občutka za ekipne športe. Zato tudi vprašanje iz naslova, v katerem se sprašujemo, kaj neki jedo Olimpijini igralci, ki so bili poraženi že pred začetkom tekme proti Joventutu.

Francoski plavalec **ALAIN BERNARD** je na državnem prvenstvu v Angersu popravil svetovni rekord na 100 metrov prosto v 25-metrskih bazenih. Olimpijski prvak je s časom 45,69 sekunde za 14 stotink izboljšal rekord Šveda Stefana Nystranda leta 2007 v Berlinu.

Evropska plavalna zveza (LEN) je za najboljšega vaterpolista v letu 2008 razglasila Madžara **PETRA BIRÓSA**, ki je z reprezentanco letos v Pekingu osvojil tretje zlato na olimpijskih igrah. Birósa so razglasili tudi za najboljšega vaterpolista letošnjega EP v Malagi.

Pred Rdečo dvorano v Velenju je prišlo do usodnih vbodov.

Osem let za devet vbodov

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Zaradi marčevskega umora pred velenjsko Rdečo dvorano je bil dvajsetletni storilec obsojen na osem let zapora. Njegova mladoletna pajdaša, eden je bil navzoč pri pretepu in umoru, drugi pa je skril orožje, sta jo odnesla z nadzorom CSD.

Devet vbodov z nožem, ki so končali življenje 27-letnega Velenjčana Simona Flandra, je po devetih mesecih dobilo sodni epilog na prvi stopnji. Morilca, gre za 20-letnega Nirvana Hapadžića iz Velenja, je celjsko okrožno sodišče obsodilo na osem let zapora. Pred sodiščem sta se znašla tudi dva mladoletnika. Eden je bil v družbi s Hapadžićem, tedaj ko je prišlo do umora, in se je zagovarjal zaradi sodelovanja v pretepu; drugi mladoletnik se je zagovarjal zaradi pomoči pri prikrivanju kaznivenga dejanja, oba pa sta se na sojenju izveleka precej bolje od svojega polnoletnega kolega. Sodišče jima je namreč izreklo ukrep nadzora Centra za socialno delo Velenje. Sodba še ni pravno-močna, ker lahko obe strani, tako obramba kot tožilstvo, še vložita pritožbo na rabsodbo.

Osmega marca letos sta se v večernih urah Flander, ki je bil prijavljen v Celju, živel pa je v Velenju, in Hapadžić srečala pred velenjsko Rdečo dvorano. Izkazalo se je, da sta se videla prvič in na žalost tudi zadnjič v življenju. Na parkirišču pred Rdečo dvorano, kjer navadno mrgoli obiskovalcev okoliških nočnih lokalov, sta se mladeniča sprla. »Jabolko spora« naj bi bil zavojček cigaret. Kaj točno se je dogajalo, širši javnosti

ni znano. Ker sta bila namreč na zatožni klopi celjskega sodišča tudi dva mladoletna obtoženca, je sodnica, ki je predsedovala sodnemu senatu, že na prvi obravnavi v septembru izključila javnost do konca sojenja.

Kar koli se je že dogajalo in bilo izrečeno, očitno je bila zamera tako huda, da sta si mladeniča izrekla kar nekaj psovka. Tem so sledile pesti in mladeniča sta se dobro prebutala. Med mikastanjem se je v Hapadžićevi roki zablskal nož in po Flandru se je vsula toča udarcev z nožem. Nasprotnik mu je zadal devet vbodov, kar je zadostovalo, da je bil Flander smrtno ranjen. Hudo ranjenega in krvavečega so prepeljali v celjsko bolnišnico, kjer so se dežurni zdravniki trudili na vse načine, da bi mlademu ranjencu rešili življenje. Ni jim uspelo, kajti mladenič je izgubil

preveč krvi. Flander je ponoči 8. marca v bolnišnici umrl.

Navzoči nič videli, nič slišali

Medtem sta Hapadžić in njegov mladoletni prijatelj, ki je sodeloval v pretepu, pobegnili s kraja dejanja. Zatekla sta se k tretjemu znancu, ta pa je po umoru skril tako nož, s katerim je bil ubit Flander, kot tudi oblačila, ki sta jih nosila Hapadžić in njegov pajdaš. Policija je medtem celih pet dni tipala v mraku, saj so vsi očitvidci, ki so bili tistega dne zbrani pred dvorano, nenadoma bodisi zaradi strahu, bodisi zaradi brezbržnosti dobili popolno amnezijo. Oba razloga za t. i. amnezijo sta zaskrblija, drugi še bolj od prvega. Na javne pozive policistov, naj pomagajo preiskovalcem, so se odzvali šele tedaj, ko je bil Hapadžić že v priporu, pa še tedaj le po anonimnem telefonu. **D**

Zdravniki so bili brez moči.

Mladoletna tatova

**Pred sodnikom sta se znašla dva mladoletna tatova.
Na sojenje bosta počakala v priporu in hišnem priporu.**

Policisti so ujeli pocestna lopova, oba še mladoletna. Njune »sodelavce« pa še vedno iščejo, a jih bodo verjetno kmalu dobili zaradi kakšne podobne zadeve.

Šestnajstletni Ljubljčan je 27. oktobra v večernih urah vstopil v prodajalno na Linhartovi cesti v Ljubljani. Takoj ob vstopu je podrl na tla zaposlenega in mu zagrozil s pištolo oz. pištoli podobnim predmetom. V prodajalno je pritekel še njegov storilec, pograbil gotovino in več kosov srečk raznih iger na srečo. Mulca sta nato z dva tisoč osemsto evrov vrednim plenom pobegnili. Možje postave so na podlagi odredbe sodišča opravili hišno preiskavo pri osumljenem in mu zasegli več predmetov, ki so bili uporabljeni pri kaznivih

dejanjih, oz. več predmetov, ki so bili pridobljeni s kaznivimi dejanji. Za 16-letnika je preiskovalni sodnik odredil pripor, pajdaša pa še iščejo.

Sedemnajstletni Ljubljčan je skupaj s petimi, do zdaj še neidentificiranimi osebami 17. novembra letos v popoldanskih urah na Železni cesti v Ljubljani stopil k 16-letnemu Ljubljčanu. Pogumni in močni so od njega zahtevali denar. Napadeni se je upiral, zato so mu zagrozili s pretepom. Po grožnjah je napadeni nasilni šesterici izročil evrskega dvajsetaka in napadalc so hrabro pobegnili. Zbiranje obvestil je policiste pripeljalo do 17-letnika. Sodnik je zanj odredil hišni pripor, v katerem bo počakal na sojenje. B. S.

OROPALA 84-LETNIKA Sredi dopoldneva je 84-letni Ljubljčan izstopil iz trgovine na Proletarski cesti v Ljubljani. Pred vrati ga je pričakala neznanka. Njeno pozornost sta pritegnili plastični vrečki, ki ju je starejši občan držal v rokah. Neznanka je krepko potegnila, tako da je napadeni padel po tleh in se hudo poškodoval. Odpeljali so ga v klinični center, kjer je ostal na zdravljenju, medtem pa je napadalka seveda pobegnila s plenom, vrednim devetdeset evrov. Še istega popoldneva so jo policisti našli. Gre za 27-letnico iz Bosne in Hercegovine. Preiskovalni sodnik je zanj odredil pripor.

SUNIL CEDEJKE V ranih jutranjih urah se je po bencinski črpalki v Grosupljem motal mlajši neznanec. Ne zaradi bencina, pač pa so ga zanimale zgoščenke, ki so bile razstavljene v stekleni vitrini. Nenadoma je mladenič sesul vitrino, zgrabil več zgoščenk in s plenom, vrednim okoli sedemdeset evrov, pobegnil. Že čez dobro uro so v Grosupljem prijeli 18-letnega domačina in mu pri pregledu v nahrbtniku našli tudi ukradene zgoščenke. Hitremu razkritju je nedvomno pripomoglo tudi to, da je mladenič stari znanec mož postave, obravnavan zaradi podobnih kaznivih dejanj.

Radijski most Slovenija - Avstralija

**Pošljite pozdrave in voščila
sorodnikom in prijateljem
v Avstralijo in prisluhnite
njihovim voščilom za vas!**

**V soboto, 20. decembra 2008,
od 22h do 23h na Radiu Ognjišče.**

V Sydneyju in Melbournu v Avstraliji bo oddaja
istočasno potekala na radiu SBS v nedeljo,
21. decembra, med 8. in 9. uro
po lokalnem času.

RADIO OGNJIŠČE

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava
03-56-57-150

trgovina
EVJ Center Kisovec
03-56-71-234

storitve
03-56-57-150

- > elektroinstalacije
- > strojne instalacije
- > geodetske storitve
- > daljinsko ogrevanje na lesno biomaso
- > kabelsko komunikacijski sistemi
- > trgovine EVJ Center
- > delovni stroji in nizke gradnje
- > bar Sedmica

lokalna televizija ETV

etv.elektroprom.si
komercijala:
03-56-57-158
uredništvo:
03-56-57-177

**radio
velenje**

www.radiovelenje.com

03/ 897 50 03

Ne namerava se še upokojiti.

»Slovenija je moj dom!«

Aleksander Mežek, eden redkih slovenskih glasbenikov, ki jim je uspelo tudi v tujini, je pred kratkim praznoval 60-letnico. Na glasbeni sceni je aktiven že 43 let. Leta 1972 se je Mežek odzval na ponudbo angleške založbe Word ter za britanski in ameriški trg posnel avtorski album. Po uspehu njegove prve slovenske izdaje Siva pot leta 1975 je njegova glasbena kariera tekla vzporedno doma in v tujini. Na spletni klepetalnici RTV Slovenija je Mežek dejal, da je glasbena industrija povsod po svetu v krizi zaradi slabe prodaje zgoščenk, kar je posledica tehnološke revolucije in medmrežja: »Če se bo tako nadaljevalo, se bo vedno težje odločati za snemanje plošč, ker ne bo več mogoče pokrivati snemalnih stroškov.« Za kitaro in glasbo se je navdušil v mladih letih ob pogledu na sira Cliffa Richarda, člana skupine The Shadows v filmu The

Young Ones. Cliffa je štiri leta pozneje v Zagrebu osebno spoznal, štiri leta po snidenju pa sta začela sodelovati. Njuni poti se še danes močno križata. Mežkov opus zajema več kot 20 samostojnih izdaj v Sloveniji, Veliki Britaniji in drugod po Evropi pa tudi v ZDA. Zadnji album Tečem skozi čas je izdal lani, najverjetneje pa bo v začetku prihodnjega leta izšel posnetek akustičnega koncerta, ki ga je letos spomladi priredil v kapeli Loškega gradu. Ta čas nima drugih posebnih načrtov, nikakor pa se še ne namerava upokojiti. Kljub uspehu zunaj naših meja Mežek priznava: »Slovenija je bila vedno moj pravi dom in to tudi ostaja.«

Festivalski pevec

Ker je pevec Jernej Dermota v zadnjih dveh letih večinoma nastopal na glasbenih festivalih doma in v tujini, je v glasbenih krogih že prejel naziv 'festivalski pevec'. Jernej si to šteje v čast, saj je prepričan, da je tovrstnih glasbenikov pri nas kar nekaj in večina jih je kvalitetnih.

Jernej je tako lani nastopal na slovenski Emi, potem na festivalu Pesem poletja, letos na črnogorskem glasbenem festivalu Suncane skale, v začetku decembra pa na MEF (Međimurski glasbeni festival v Čakovcu na Hrvaškem), v maju načrtuje nastopa na večjem glasbenem festivalu v bolgarski Varni. »Če ne bi bil kvaliteten pevec, na nobenem izmed teh festivalov ne bi mogel nastopiti, to je povsem jasno, saj je ponavadi sito pri kvalifikacijah dokaj redko in skozenj padejo mnogi ...«, je za portal 24ur.com dejal Dermota.

Očetje in hčerke

Na letošnjem plesu debitantk v Parizu so v svet visoke družbe vstopile tudi hčerke igralcev Alaina Delona in Brucea Willisa. Ta je na Alainovo željo odprl ples debitantk. 18-letno Anouchko Delon in 19-letno Scout Larue Willis sta na Alainovo pomembnem plesu spremljali tudi njuni materi Rosalie Van Bremen in Demi Moore. Scout je na ples prišel spodbujati tudi njen oči, igralec Ashton Kutcher, in Bruceovo dekle Emma Heming. V pariški palači Le Crillon je bilo navzočih približno 300 gostov. V svet visoke družbe je vstopila tudi Sokhna N'Dour, hči pevca Youssouja N'Doura.

Bruce je ponosen očka treh lepotic, ki jih ima z igralko Demi Moore.

Dobrodelni Anglež

Britanski igralec Hugh Grant je pred kratkim večerjal z nekdanjim voditeljem Sovjetske zveze Mihailom Gorbačovom in za to odštél 300.000 evrov. Denar od igrarčeve večerje s 77-letnim ruskim politikom bo šel seveda v dobrodelne namene. Podarili ga bodo ruski dobrodelni organizaciji, ki se ukvarja z raziskavami raka in ki se imenuje po soprogi Gorbačova Raisi, ki je umrla leta 1999 zaradi levkemije. Tokratna večerja pa ni bila prva, za katero je bil Grant pripravljen res globoko seči v žep. Pred petimi leti je za večerjo z britanskim glasbenikom in dobrodelnežem Eltonom Johnom odštél 290.000 evrov. Denar so takrat namenili pevčevi ustanovi za boj proti aidsu.

Večerjal za dobrodelne namene.

Poročni zvonovi za Millo

Čeprav je v zadnjem času v svetu slavnih veliko ločitev, lahko vendarle pišemo tudi o poročnih zvonovih. Večna zaročenca Milla Jovovich in Paul W. S. Anderson, ki sta skupaj že od leta 2003, sta namreč sporočila, da je (končno) napočil čas za poroko. Igralka, manekenka in modna oblikovalka, ki ima za seboj že dva propadla zakona, z igralcem Shawnom Andrewsom in francoskim režiserjem Lucom Bessonom, se bo tokrat poročila v tretje. Z režiserjem in scenaristom Paulom se je lepota spustila v ljubezensko razmerje že pred petimi leti, a sta vmes naletela na nekaj težav, vendar sta jih hitro razrešila. Svojo ljubezen sta kronala tudi s hčerko Ever Gabo. Nevesta je izjavila: »Rada bi se poročila v družbi najbližjih, ne bi rada delala prevelikega pompa okoli svoje poroke ...« in dodala, da se ne misli poročiti po hitrem postopku, kot je to storila v prejšnjih dveh zakonih – Milla se je namreč z obema nekdanjima partnerjema poročila v mestu zabave Las Vegasu.

Pravi, da tokrat vstopa v zakon premišljeno.

Mario se vrača

Z novo televizijsko sezono se ob nedeljah zvečer pred male zaslone vrača stari maček Mario Galunič. V uredništvu so se odločili, da obdržijo staro ime njegove oddaje – Spet doma. »Bolje dobra oddaja in star naslov kot pa obratno, pravimo tukaj v redakciji,« je izjavil Mario in dodal, da bo oddaja seveda drugačna, a ime ostaja isto, saj se jim ga ne zdi smiselno spreminjati. »Ime Spet doma predstavlja dobro blagovno znamko in pomeni dobro dediščino,« še pravi televizijski voditelj. »Oddaja bo takšna, kot smo je vajeni – torej nedeljski šov. Ne bo kakšen kviz ali pa resničnostna oddaja. Sicer pa bo oddaja dobila čisto novo podobo, pripravljamo nove rubrike, igre ...« še pojasnjuje Mario. Priprave na oddajo so že v polnem teku, pripravlja se nova scena, oblikovan pa je že logotip.

Znova bo razveseljeval svoje oboževalce.

Po vinjete na Petrol!

Zagotovite si jih pravočasno!

PETROL

Brezbarvna Polemika

Magični gledalec

Prejšnji teden sem celotno kolumno posvetil dobrodelnemu koncertu Klic dobrote. Tokrat bi lahko podobno naredil z Miklavževim dobrodelnim koncertom.

A kljub temu sem se odločil, da ne bom pisal samo o tem koncertu, saj ne bi rad le opisoval dogajanja od začetka do konca. Omenil bi le to, da je bila glasba v primerjavi s koncertom Klic dobrote na nekoliko višji ravni. Tako nekako, kot če bi primerjal glasbeni izbor Radia Ognjišče in tretjega programa nacionalnega radia, če sodim po izvajalcih, kot so Big Band RTV Slovenija, godalni kvartet Feguš, Blaž Pucihar itd. Na žalost pa še vedno velja, da glasba na višjem nivoju (od džeza do klasike) nagovarja ožji

V povsem drugačnem duhu pa je minila ponedeljkova oddaja Polemika, v kateri je voditelj Branko Vrabec – po moje je deloval še precej bolj medlo kot Uroš Slak v Trenjih – povabil v studio dva gosta iz cerkvenih krogov (moralni teolog Ivan J. Štuhec ter javnosti manj znani Ivan Kukar, član komisije Pravičnost in mir) in dva politika iz t. i. levece, to sta bila minister za šolstvo in šport Igor Lukšič in nekdanji poslanec LDS Aleš Gulič, ki mu zaradi videza nekateri pravijo Motorist. Nekoliko sem se čudil tej izbiri, saj sta se v konfrontaciji neposredno znašla Katoliška cerkev in del slovenske politike, ki ga je med drugim zastopal politični upokojenec, po katerem se imenuje znameniti predlog zakona o verski svobodi, ki pa v preteklem mandatu ni bil sprejet. Tudi Lukšičeva navzočnost je bila nenavadna – videti je bilo, kot da bi ga povabili samo zato, ker je pošiljal svoje študente v cerkve. Predstavnika cerkvene strani sta bila neprimerno bolj zgovorna, nasploh je bil Štuhec brez enakovrednega sogovornika. Tudi Kukar je nalil čistega vina v zvezi s cerkvenim premoženjem, saj se avtorju vmesnega novinarskega prispevka o cerkvenem bogastvu ni zdelo vredno povedati, katere pravne osebe znotraj Cerkve so denacionalizacijski upravičenci. Nacionalna televizija si takega pišmeuhovskega novinarstva ne bi smela privoščiti. Če bi šlo za prispevek v okviru oddaje Studio City, bi še nekako razumel. Oddaja tako ni izzvenela v duhu polemike, če seveda odštejem Lukšičeve opazke, da »ni fer«, ker bo Cerkev ustanavljala nove šole, ki se bodo spet financirale iz javnih sredstev. Na koncu so se vsi štirje gostje prijazno razšli, kar mi je sicer všeč, vseeno pa se mi je oddaja zdel precej brezbarvna, predvsem če jo primerjam z nekdanjim Voduškovim Vročim stolom. ■

krog ljudi. V vlogi povezovalca koncerta je nastopil Janez Hočevnar-Rifle, ki mu tovrstna vloga sicer ni pisana na kožo, čeprav je bil v vlogi glavne maskote pri nagradnih žrebanjih legendarne akcije Podarim-dobim zelo prepoznaven s svojim šalom. Ko so ga nekoč vprašali, zakaj si namesto šala ne kupi dolgih gat, je kot iz topa odgovoril: »Veste, dost' so me že davl' in dost' so me že v rit suval', pa sem ugotovil, da sem za vratom veliko bolj občutljiv.« Glede na to, da se Miklavž na koncertu ni pojavil, sem začel ugibati, ali ni njegove vloge prevzel kar Rifle sam. Še par keljnov ni bilo nikjer videti ...

radijski program
za slovensko
manjšino
v sloveniji

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Pogled naprej vam bo koristil, in ko bo vse, kar ste hoteli, že urejeno, se bo spet pojavil nov problem, ki ga boste morali rešiti s svojo iznajdljivostjo. Vse, ki ste na novo poročeni, čaka lepo presenečenje.

Bik
21.4.-21.5.

Dober izlet vam ne sme uiti, saj si ga spričo vsega, kar ste doživeli, preprosto morate privoščiti. Prelepo je slišati, da se imate dobro – to vam bo povedal marsikdo, ki ga boste v tem času imeli priložnost srečati.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Pregledovanje zapiskov vam bo povzročilo preglavice in ne boste se znašli preveč dobro. Nekoga boste morali prositi za pomoč, in to osebo boste kaj hitro našli. Ponoči boste nekoliko slabše spali.

Rak
22.6.-21.7.

Tudi ta teden vas bo morilo slabo in nepredvidljivo vreme. Spogledovanje z nekom iz vaše bližine ne bo obrodilo sadov, zato tudi ne upajte preveč. Kmalu se boste lahko sprostili v prijetni družbi.

Lev
22.7.-21.8.

Spet vas bodo neznosno skrbela določena vprašanja, s katerimi se morate ukvarjati. Nikar se preveč ne vznemirjate, zvezde so na vaši strani in vse se bo uredilo kar najbolje za vas. Sezona za obiranje sadov dozoreva.

Devica
22.8.-21.9.

Z veseljem se boste spomnili lepih trenutkov, ki ste jih preživeli na poletnem dopustu – srečali boste namreč nekoga, ki ste ga spoznali prav tam. Preverite svoje finančno stanje, preden se spustite v nakup.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Tehtnice, ki prebolevate prehlad ali gripo, se doma že precej dolgočasite. Najbolje bo, če si poiščete kakšno zanimivo branje. Zdrave tehtnice boste imele polne roke dela in malo časa za vse tisto, kar bi rade.

Škorpion
23.10.-21.11.

V tem tednu boste imeli veliko priložnosti za razmislek za nazaj. Kmalu se boste naveličali določene družbe, ki ste se ji nekaj časa izogibali, potem pa niste imeli več izbire. Pospešite dokončanje začetega dela.

Strelec
22.11.-20.12.

Čaka vas precej drag nakup, zato dobro premislite, za kateri izdelek se boste odločili. Sicer pa vas čaka zanimivo obdobje, ko se boste lahko srečevali s starimi znanci in prijatelji. Privoščite si sprehod.

Kozorog
21.12.-19.1.

Nepredvideno vas bo začel dajati prehlad, ki vam bo nekoliko zagrenil dan. Če boste pravočasno vzeli zdravilo, se vam ne bo razvil v nič resnejšega. V osebnem življenju bo nekoliko bolj turbulentno in razburljivo.

Vodnar
20.1.-18.2.

Dnevi, ki jih preživljate, so za vas izjemno lepi. Dogovorili se boste za zanimivo srečanje, ki ste ga pričakovali že nekaj časa. Premišljevali boste o stroških, ki se vam bodo v naslednjih dneh zmanjšali.

Ribi
19.2.-20.3.

Vse dni tega tedna se boste vrteli okoli zapletenih vprašanj. Ne bo prav lahko, pretežno pa tudi ne, posebej na za tiste, ki ste vajeni tudi potrpeti. Na novo boste morali definirati svoje prioritete.

DEMOKRACIJA	KRANJ	VELIKA PRIREDITEV	LEKARNAR	DEL VALJA	LETNI POSEK GOZDA	NEKDANJA TISOČINKA JENA	NORV. PIS. (JONAS)	SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	PRITOK TIBERE V ITALIJI	METALNA VRV Z ZANKO	ZIMZELENA RASTLINA	SLOVENSKI POLITIK (ZMAGO)	DEMOKRACIJA
								REDKA KOVINA SINJE BELE BARVE						CERKVENO SODIŠČE NAJVIŠJE STOPNJE
								RUMENI AZIJSKI OSEL						
								PRIPRAVA ZA RISANJE						
								KAMNITO ORODJE IZ NEOLITIKA						
								JAN NERUDA			BARVILO ZA LASE IN NOHTE			
								GLASBENIK HAMPTON						
DEMOKRACIJA							NIKOLA TESLA				ANTON CEHOV			KONRAD ADENAUER
HRVAŠKI POLITIK (EVGEN)										POVPREČJE KRIŽANKE: 4,82 CRKE	DEMOKRACIJA	IRENA KOHONT		
DOMAČI UČITELJ										REKA V FRANCIJI	HUMORISTKA PUTRIHOVA			
											ZVEZA MED DRŽAVAMI			
DEMOKRACIJA	PREBIVALEC KRAJA LOČE						JUDOVSKI MESEC						PREBIVALKO EPIRA	ANTON KOLAR
	TROPSKI VETROVI						RŽENI KRUH							
STOPNJA TISKARSKIH CRK						NAČIN SMEJANJA								DEMOKRACIJA
IME VEČ BOLGARSKIH VLADARJEV					AMERIŠKA IGRALKA (PATRICIA)	ŽELIKO LUKOVIČ	SL. NARODNA JED		VELIK SNOB SLAME					MESTO V NEW MEXICU, ZDA
CEPLJENJE DRV								DEMOKRACIJA	OKRASNI PREDMETI					
									BARVA KOŽE					
DOMOVINA ČAROVNICE KIRKE				VEK, DOBA, VEČNOST				INDIJSKI VERSKI SPISI						
								NATRIJ						
KATRAN				GLAVNO MESTO GRČIJE						PTIČ VRANKA				
IZTOK MLAKAR		OSEBNI ZAIMEK		FRANCOSKI ZDRAVNIK (JACQUES)						VRSTA FRANCOSKIH PREPROG				

Rešitev prejšnje križanke

GOTICA, OVINEK, RIMESA, NP, SAD, JAMAR, IRA, IB, STATIST, KATICA, MARASKINO, ETAT, BINE, MATIJA, GOST, ES, NALA, ATA, STOT, IL, ENOLOG, IMENJAK, TITANI, ARIANE, ACETON, GRELNİK, AL, NA, BASSIN

Nagrajenci 48. številke

- 1. nagrada:** **IVAN STREL**
Za gradom 7, 5280 Idrija
- 2. nagrada:** **MARIJA BOŽIČ**
Župeča vas 52, 8263 Cerkle ob Krki
- 3. nagrada:** **ARNE P. RADEN**
Bratov Učakar 8, 1118 Ljubljana

Dobitnikom čestitamo in jih prosimo, da nam pošljejo fotokopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

Nagrade

- 1. nagrada:** dve brezplačni vstopnici za ogled Parka vojaške zgodovine in Postojnske jame
- 2. nagrada:** dve brezplačni vstopnici za ogled Parka vojaške zgodovine in Predjamskega gradu
- 3. nagrada:** dve brezplačni vstopnici za ogled Parka vojaške zgodovine.

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do **18. 12. 2008** pošljite na naš naslov:

Demokracija, Mivka 25, 1000 Ljubljana, s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

➤ **8.12.1894** se je rodil ameriški risar stripov Elzie Segar, avtor Popaja.

➤ **8.12.1932** se je rodil norveški pesnik, pisatelj in dramatik Bjørnstjerne Bjørnson. Rekel je: »Resnica v politiki mora čakati, dokler ne postane komu potrebna!«

➤ **8.12.1991** je arbitražna komisija mirovne konference o Jugoslaviji ugotovila, da je jugoslovanska država razpadla. Nasledstvo se bo reševalo po pravih mednarodnega prava.

➤ **8.12.1996** je bil v Sloveniji referendum o spremembi volilnega sistema. Ustavno sodišče je razsodilo, da je na referendumu zmagal večinski volilni sistem, vendar je državni zbor odločitev izigral.

➤ **9.12.1868** se je v Lajšah pri Gorenji vasi v Poljanski dolini rodil slovenski biolog Ivan Regen, ki velja za začetnika nove metode in smeri v eksperimentalni biologiji.

➤ **9.12.1961** so se zbrali predstavniki tedanjih petih mariborskih višjih šol na prvi skupščini Združenja visokošolskih zavodov v Mariboru. Šlo je za predhodnico druge slovenske univerze.

➤ **10.12.1901** so ob peti obletnici smrti podelili prve Nobelove nagrade.

➤ **10.12.1936** je odstopil angleški kralj Edward VIII. V spominu je ostal kot kralj, ki je odstopil zaradi ljubezni. Poročiti se je nameraval z ameriško ločenko Wallis Simpson.

➤ **10.12.1988** je silovit potres prizadel Armenijo. Po ocenah je tedaj umrlo 100.000 ljudi.

➤ **11.12.1843** se je rodil nemški zdravnik Robert Koch, ki je odkril povzročitelja kolerre in tuberkuloze. Leta 1905 je dobil Nobelovo nagrado za medicino.

➤ **11.12.1989** v zapisniku Demosa piše, da so navzoči člani SDZ, SKD, SDZS »podpisali sporazum o združitvi v združeno demokratično opozicijo Slovenije – Demos«.

➤ **12.12.1901** je italijanski fizik Guglielmo Marconi opravil prvi radijski prenos čez Atlantik.

➤ **12.12.1918** je postal v Državi Slovencev, Hrvatov in Srbov dinar nov državni denar.

➤ **13.12.1797** se je v Düsseldorfu rodil najvidnejši lirik nemške romantike, pesnik Heinrich Heine.

➤ **13.12.1838** se je rodil francoski botanik Pierre-Marie-Alexis Miltarde. Pridobil je prvi uspešni fungicid in z njim rešil mnoge vinograde pred uničenjem.

➤ **13.12.1989** se je na tiskovni konferenci predstavila nova koalicija Demos. Njen predsednik Jože Pučnik je dejal, da želijo uveljaviti »civilno družbo, pravno državo in pluralistično demokracijo ter nacionalno in državno suverenost Slovenije«.

➤ **14.12.1995** so v Parizu predsedniki BiH, Hrvaške in Srbije podpisali mirovni sporazum o Bosni in Hercegovini.

POGLED NAZAJ (OD 8. 12. DO 15. 12.)

Socialistična mladina Slovenije

Po združitvi več ilegalnih mladinskih organizacij, ki so delovale v okviru OF, so **10. decembra 1943** ustanovili Zvezo slovenske mladine. Po koncu vojne je bila preimenovana v Ljudsko mladino Slovenije, nato v Zvezo mladine Slovenije in končno leta 1974 v ZSMS (Zvezo socialistične mladine Slovenije). Po koncu vojne je bila skoraj do osamosvojitve Slovenije nekakšna »valilnica« vodilnih partijskih in s tem tudi državnih kadrov.

Leta 1989 se je preoblikovala v politično stranko ZSMS-Liberalna stranka ter pozneje v Liberalnodemokratsko stranko. Pod vodstvom Janeza Drnovška je dobila volitve v letih 1992, 1996 in 2000. 12. marca 1994 je z združitvijo Liberalnodemokratske stranke, dela Demokratske stranke, dela Zelenih in Socialistične stranke Slovenije (preostanek nekdanje SZDL) prevzela naziv Liberalna demokracija Slovenije. Decembra leta 2002 je vodenje stranke prevzel Anton Rop. Ko je stranka leta 2004 izgubila na volitvah, je LDS razpadla na več strank. Nekaj njenih poslancev, na čelu z Ropom, se je vključilo med naslednike nekdanjih komunistov SD, nekaj jih je osnovalo novo stranko Zares, preostali pa so na volitvah leta 2008 pod vodstvom Katarine Kresal postali najmanjša slovenska parlamentarna stranka.

Gnostični rokopisi

Pri mestu Nag Hamadi v Egiptu so **9. decembra 1945** odkrili knjižnico gnostičnih rokopisov. V vrču so bili zakopani od okoli leta 400. Gnosticizem je religiozna ideologija od 2. stoletja pr. Kr. do 4. stoletja, ki poudarja dualističen spopad med dobrim (dušo) in zlom (materijo) v človeku. Gnostiki so zastopali predvsem naslednje nazore: 1. monoteizem: zunaj sveta (v onstranstvu) je samo en bog; 2. dualizem materije in duha, dobrega in zlega, ki je temeljno navzkrižje vsega, kar obstaja;

3. človeka sestavlja grešna zla telesnost in duša, ki je božanskega izvora; 4. pravoverni (pripadniki sekte) bodo odrešeni. Šele odkritje celotne knjižnice gnostičnih rokopisov je pokazalo glavne obrise izvirnih učenj prvih krščanskih mistikov, ki jih je Cerkev med utrjevanjem moči zavrgla kot heretike.

Izginuli spomin

Ob svetovnem dnevu človekovih pravic je bila **12. decembra 2007** v Cankarjevem domu v Ljubljani prva državna proslava z naslovom Izginuli spomin. Na njej se je predsednik vlade Janez Janša v imenu slovenske države opravičil vsem preživelim, ki so jih politično preganjali v drugi polovici 20. stoletja.

Država, ki je nastala po koncu druge svetovne vojne in katere del je bila tudi Slovenija, namreč ni bila utemeljena na človekovih pravicah. Leta 1948, ko je generalna skupščina Združenih narodov sprejela Splošno deklaracijo človekovih pravic, je vodja takratne politične policije v Sloveniji zapisal v poročilu tajne komunistične policije Udbe, da so zaradi političnih deliktov aretirali 6.985 ljudi. Naslednje leto, ko so civilizirane države uveljavile določila deklaracije v svoje pravne rede, je Udbe aretirala kar 8.762 ljudi, je navedel Janša in dodal, da politična represija ob koncu druge svetovne vojne in po njej ni temeljila na odporu proti okupatorju, temveč je šlo za revolucijo in razredni boj. V prvih letih po drugi svetovni vojni je tako Slovenijo zapustilo od 50.000 do 100.000 ljudi, med letoma 1955 in 1990 pa še približno 210.000.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

Reinkarnacija LDS in sanjska vlada

Po dolgih in težkih mukah imamo končno »sanjsko vlado«, reinkarnirano vlado LDS, v kateri je glavnina iz nekdanje stranke LDS! Nekdo me je nekoliko popravil in rekel, da je pravzaprav reinkarnacija komunizma, kar je pravzaprav glede na tiste, ki so sedaj v vladi, tudi verjetno. Prav neverjetno je, kako je sedanji predsednik vlade obljubljal sanjsko, strokovno vlado, v kateri naj bi bili novi obrazi. Res je nekaj »novih« ne glede na to, da so že precej v zrelih letih, da pa bi bili to novi obrazi, ni verjeti, saj je vlada še vedno najbolj povezana z nekdanjo in sedanjo LDS oziroma z ljudmi, ki prihajajo od tam!

Predsednica LDS, ki je komaj dobro zakorakala v stranko, je postala ministrica za notranje zadeve, na volitvah pa je dobila komaj toliko, da je lahko vstopila v DZ. Drugi član stranke LDS, ki je deloval v sodstvu in je sedaj postal pravosodni minister, je v času prejšnje vlade deloval zelo destruktivno, kar naprej se je kregal z ministrom za sodstvo, saj se je bolj ukvarjal s politikom, kritiziral prejšnjega ministra in prejšnjo vlado, deloval je kot užaljen otročiček. Nekdanja članica LDS, sedaj ministrica za kulturo, se je v času, ko je bila v LDS in nazadnje v Zares, vse do konca mandata v DZ zelo negativno obnašala in največkrat so bili njeni govori zajedljivi in tudi sovražni. Enako je delovala nekdanja članica LDS, sedanja ministrica za javno upravo, ki je v vladi, četudi je ljudje niso izvolili. Nekdanji član stranke LDS, ki je zaradi njenega razpadanja prestopil v stranko Zares, bo vodil gospodarstvo. Sedanji generalni sekretar vlade,

ki je bil prav tako v stranki LDS, je prestopil v SD, v stranko, ki jo vodi sedanji predsednik vlade. Človek, ki je hudobno napadal prejšnjega predsednika vlade in vodil orožarsko komisijo po načelih diktatorja in svojih merilih, je sedaj generalni sekretar vlade! Glavni organizator, nekakšen vodja LDS iz ozadja v času Drnovškove vlade, ki ga je nekdanji duhovni vodja LDS filozof Žižek imenoval za slovenskega Stalina, si je vzel nekaj let »premora« za dokončanje fakultete v že nekoliko poznih letih, sedaj bo ministral in diktiral univerzam v Sloveniji! Nekdanji predsednik vlade, še prej minister in vodja stranke LDS, ki je prestopil v SD tako kot številni drugi ob razpadu LDS, je glavni pisec koalicijske pogodbe ali sporazuma, kot ga imenujejo! Ko je bil še predsednik vlade in stranke, je javno lagal o nekakšnih dogovorih med J. Janšo in hrvaškim predsednikom vlade Sanaderjem, na žalost sodišče še vedno o tem primeru molči! Seveda je tu še Mitja Gaspari, ki je prišel na mesto ministra za evropske zadeve in razvoj, menda tudi iz LDS. Ne nazadnje je še Pavel Gantar, ki je tudi prestopil iz LDS v stranko Zares in postal predsednik državnega zbora.

Nikakor ne smem pozabiti na večnega poslanca, nekdanj menda delavca v Litostroju, a čeprav sem bil tam 40 let, ga nikoli nisem videl delati! Sedaj dopolnjuje vrste LDS v DZ. Tako je bil zadnje dneve DZ dopolnjen s tistimi poslanci, ki v DZ niso prišli na volitvah, ampak so bili na listi, tudi iz drugih strank, nekdanj pa vsi v LDS, stranki, ki je na predzadnjih volitvah izgubila prav zaradi njihove ošabnosti in nezrelosti. Sedaj so vsi lepo zbrani v skupno vlado in družno bodo delovali tudi v DZ. Vsi sicer navidezno iz različnih strank, vendar enako misleči in še vedno zamaknjeni v pretekle čase. Če je še kateri, ki ni bil izvoljen, mu sedaj iščejo ustrezno mesto, npr. za državnega sekretarja; eden takih je Školč, še vedno član LDS, ki ima zasluge, da je v svojo stranko pripeljal Kresalovo. Tako, sedaj smo lahko zadovoljni, da imamo v celoti iste na vladi (z nekaj izjemami, ki so le

za pesek v oči volivcem), kar kaže na popolno reinkarnacijo LDS!

Kot upokojenec naj povem, da nisem imel nobene potrebe voliti DeSUS, ker to ni moja stranka, saj se ne bori za upokojenec! Ne, bori se za svoje interese, zato sprejema vse pogoje tistih, ki je v resnici niti ne marajo ali se je rahlo bojijo, da jim ne bi delala problemov, kot se je to dogajalo v preteklosti. S problemom nekega Erjavca smo se ukvarjali vsaj desetkrat preveč, in to v času, ko bi morala vlada pohiteti in začeti razmišljati, kako bo reševala finančno in splošno krizo, ki se napoveduje. Njihov vodja demagog Žnidaršič pa bo delal tako, kot bo zahteval vodja, šef nekdanje ZKS. To, da sedanja vlada zamenjuje vse, tudi tiste, za katere so govorili, da jih ne bodo zamenjali, ni treba preveč poudarjati, bilo je jasno že prej, saj imajo v svojih vrstah vse svoje, kot je npr. civilna družba, sodstvo, javna uprava, vsekakor mediji, na katere je opozoril prejšnji premier. Sedaj smo lepo razdeljeni na naše in vaše.

Tako smo dobili reinkarnirano vladno ekipo LDS z nekaterimi izjemami. Predsednik republike pa prav tako skrbi, da je demagogija na višku, saj podpira najbolj prenapete nasprotnike. Glede imenovanja nekaterih veleposlanikov pa že kaže, da si lasti več, kot mu dovoljuje ustava.

Nihče od tako »demokracij« in »svobodnih« vodilnih na vseh mogočih nivojih pa ne dvigne glasu proti terorju, ki ga že izvaja policija nad nekaterimi novinarji npr. v ekipi Reporterja; če bi se kaj podobnega zgodilo npr. v Delu, bi imeli že malo revolucijo, tako pa kaže, da je vse v redu, kar pa zagotovo ni.

Izgovarjanje na krizo pa za zdaj še ni realno. Če bodo odpuščenja, manj dela in s tem manj denarja, ne bo lepo, vendar za sedaj to ni res! Do sedaj se ni še nič podražilo, napovedujejo celo znižanja, gorivu že nekaj časa pada cena, plače so še enake, pokojnine tudi, celo povečale so se. Sedaj se že kaže, kar je napovedovala prejšnja vlada; inflacija ►

Zaupanje**Karitas** ✱**Spoštovani!**

Pred vami so življenjske preizkušnje družin, ki potrebujejo podporo in pomoč. Verjamemo, da nam bo skupaj z vami uspelo njihovo življenje premakniti na bolje.

»Gospa je z dvema otrokoma živel v varni hiši. Pred tem je osem let skupaj z otrokoma prenašala nasilje moža. Zaradi bolezni je nezmožna za delo ter prejema nadomestilo iz invalidskega zavarovanja in socialno pomoč. Zaradi težkega socialnega položaja in nasilja, ki ga je doživela, se zdravi tudi za depresijo. Hčerka je prav tako bolna in ima težave z motnjami hranjenja. Ko se je družina izselila iz varne hiše, si je morala poiskati najemniško stanovanje, ga delno opremiti in nositi stroške vselitve ter nakupa kurjave. Spoštovani bralci tednika Demokracija, na vas se obračamo s prošnjo, da jim skupaj pomagamo. Hvala!«

Slovenska Karitas, Kristanova ulica 1, 1000 Ljubljana, TRR: 02140-0015556761, Sklic: 00 500904, Namen: zaupanje. Informacije: 01/300 59 60 ali www.karitas.si/zaupanje

Namesto v državni proračun lahko 0,5 odstotka davka, ki ga od vas v vsakem primeru vzame država, namenite za pomoč ljudem v stiski. Če se še niste odločili, komu bi namenili del dohodnine, lahko to storite kadar koli. Davčna številka Slovenske Karitas je 20210795. Obrazec in vse informacije so na voljo na www.karitas.si in na 01/300 59 60.

Hvala vsem, ki ste to že storili!

► namreč že pada. Padca standarda ljudje še ne občutimo, vsekakor pa se v prihodnosti lahko zgodi tudi to, posebno če vlada ne bo pravilno ukrepala. Kolikor pa bo ta vlada hitela »urejati« izbrisanje, naj povem, da smo že imeli referendum, in če bo treba, bo še enkrat. Če pa bi ministrica za notranje zadeve vendarle želela dati tudi visoke odškodnine, naj jih poravnava sama, osebno ne dam niti centa! O pravilni odločitvi ustavnega sodišča pa zaradi slabih izkušenj močno dvomim.

To, kar sem napisal, je vsekakor moje mnenje in tudi mnenje številnih prijateljev, ki sledimo politiki in vsem dogodkom v državi, zato si upam in smem povedati, kar volivci opažamo.

Silvan Štokelj, Ljubljana

Še dobro pomnim, tovariši!

Sem eden od mnogih prisilnih mobilizirancev v nemško vojsko, saj se okupator ni oziral na ženevsko konvencijo, ki je mobilizacijo tujih državljanov prepovedala. Avgusta 1946 sem se iz ameriškega ujetništva vrnil domov v Maribor in v Titovo Jugoslavijo. Spominjam se, da so bile tega leta državne volitve, ki sva se jih z mojo sedaj že pokojno materjo udeležila. Takrat se je volilo še s kroglicami, ki smo jih metali v volilne skrinjice. Značilna je bila posebna črna skrinjica, ki so jo imenovali skrinjica izdajalcev in je imela dno pokrito s pločevino, česar takrat nisem vedel, bila pa je seveda trn v peti rdečih revolucionarjev. Po kratkem premisleku sva se z materjo odločila vreči kroglico v črno skrinjico. Plen in še en-

RADIO
96,4 MHz
Ta pravi!
Slovenske gorice

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO DMEV
97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

krat plen je zadonelo iz skrinjice in takoj so si v volilni komisiji za- beležili, kdo je zanje nevaren »re- akcionar«. Sicer pa ni bila nobena skrivnost, da so v primeru, ko se je v črni skrinjici nabralo preveč kroglic, le-te stresli v drugo skrinjico in tako je bila visoka zmaga skrajnim levičarjem zagotovljena. Kljub svoji slabi karakteristiki sem potem napisal prošnjo za sprejem na Pošto Slovenije in seveda kot nekdanji »švabobranec«, kot so prisilne mobilizirance takrat ime- novali, nisem imel skoraj nobene možnosti za uspeh. Od Pošte sem dobil v »rekordnem« času enega leta negativen odgovor, čeprav se mi je medtem že posrečilo za- poseliti v tovarni avtomobilov. Pa tudi to službo sem bil prisiljen zapustiti, ker sem leta 1948, ko je bil znani zaplet z informbirojem, moral na šestmesečno dosluženje vojaškega roka v Srbijo, in sicer v Valjevo. Tako sem že drugič slu- žil v vojski pod tujo komando in moja mladostna leta so šla v nič. Po vrnitvi domov sem se zaposlil v Kurilnici državnih železnic. Bilo je okoli leta 1950, ko so nenadoma neki rdeči »kulturniki« ugotovili, da je protestantska veroizpoved »švabska«, in tako so sledile od- povedi delovnega razmerja. Do- bro se še spominjam, da sta bila zaradi protestantske veroizpove- di odpuščena danes že pokojna Koloman Šiftar in Eva Kardoš. Po dveh letih brezposelnosti so se Šiftarja le usmilili in ga spet sprejeli na železnico. Danes, ko praznujemo dan reformacije in 500. obletnico rojstva za Slovence zaslužnega Primoža Trubarja, se- veda o teh nečednostih nihče več noče slišati. Velika krivica se je po vojni zgodila Maistrovim bor- cem, ki so padli v nemilost, ker

je bil general Maister vse prej kot komunist in bi z rdečimi revolu- cionarji pometel, kot je to storil z avstrijsko vojsko. Danes so seveda na vse to pozabili, ga častijo in po njem imenujejo trge in vojašnice. Huda krivica se je zgodila tudi mojemu zancu olimpijniku Leonu Štuklju, ki so ga le njegove olimpijske kolajne in to, da so ga poznali po vsem svetu, rešili pred hujšimi sankcijami ali celo pred likvidacijo. Danes že pokojnega Štuklja so za njegove »zasluge« degradirali iz sodnika v navadnega administratorja in mu »samo« zaplenili njegovo hišo na Kersni- kovi ulici v Mariboru. Danes pa seveda rdeči elitniki o tem nočejo nič slišati in ga »prisiljeno« časti- jo ter po njem imenujejo trge in športne dvorane. Celotek nekdanji komunistični šef in predsednik Slovenije Kučan ga je milostno sprejel in častil, a vse prisiljeno. Kljub 83 letom mi spomin še vedno dobro služi in si tudi ne delam preglavic, ali so moji spo- mini »tovarišem« všeč ali ne. Po zadnjih volitvah, ko so vladno krmilo spet prevzeli »zakamufli- rani« levičarji, pa se sprašujem: Quo vadis, Slovenija?

Roman Kralj, Maribor

»Moj časopis« in medijska svoboda

Slovenija pluralnega dnevnika dejansko še ni imela. Po mnenju slovenskih bralcev časopisja se je k temu cilju že nekajkrat pribli- žal Večer, a mu je po menjavah urednikov vedno »zmanjkovalo« sape. Enako ugotavljam tudi sam, saj sem že petdeset let njegov bra- lec in s pismi bralcev tudi njegov sodelavec. Kadar so mi maribor- ski zgodovinarji v UKM omogo-

čili predstavitev knjig, mi je »moj časopis« celo posvetil nekaj novi- narskih vrstic s fotografijo. Tudi to moram sedaj, ko se mi je spet oddaljil, upoštevati, da še naprej ostajam njegov bralec.

Da ta ocena ni le enostranska, jo lahko podkrepim z nedavnimi izsledki Fakultete za uporabne družbene študije (FUDŠ), ki je o medijski svobodi na Slovenskem (2004–2008) ugotovila sledeče: da je, ko gre za Večer, v volilnem letu 2004 (še) dosegel 60 odstotkov uravnoveženega pisanja, 20 od- stotkov provladnega, 13,3 odstot- ka protivladnega in 6,7 odstotka protiopozicijskega pisanja. V letu 2008, ki je (bilo) prav tako volil- no, pa je zaznali le še 43,8 odstot- ka uravnoveženega in že kar 56,7 odstotka protivladnega pisanja. Provladnega in antiopozicijskega pisanja, kamor bi najbrž sodila tudi moja neobjavljena pisma, pa v tej raziskavi sploh ni več mogoče najti. Podobni izsledki so tudi pri drugih slovenskih dnevnikih in tudi pri večini tednikov, ki jih ob- vladujejo transformirani tranzicijski tajkuni. Sam pa še ugotavljam, da je podobno stanje tudi pri ve- čini lokalnih radijev, ki so se v tem volilnem letu prav tako razgalili. Zlasti s kontaktnimi oddajami so omenjenemu tisku pomagali blatiti do sedaj najuspešnejšo vla- do. Največja podlost ustvarjalcev protivladnega razpoloženja pa je bila tista, ko so pred letom no- vinarji omenjenih medijev med- narodni javnosti iznesli čisto laž oziroma prav nasprotno od re- snice, češ da si je vlada podredila večino medijev v Sloveniji.

Sedaj pa »mojemu« časopi- su izbija »dno« še Delo in si ga hoče do konca podrediti in celo prodati tujcem. Delo namreč

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

že leta zavrača (lastna izkušnja) pronicljiva pisma bralcev, ki so dejansko v nebo vpijoči glasovi ljudstva »druge«, bolj revne polovice Slovencev. Ne trdim, da sem spadajo le »trde« politične vsebine, kakor tudi ne trdim, da spadajo le »mehke«, kot se že nekaj časa prakticira tudi pri Večerju, ko pretežno beremo pisma o odnosih v soseski, o pokojniškem prerekanju, o dimnikarskih storitvah, o lovskih sporih, proti katoliški cerkvi itd.

Sicer pa bi verjetno s prodajo teh časopisov tujcem pridobili medijsko svobodo in profesionalnost ter se tudi rešili škodljive sinergije. S tem bi se tudi že enkrat pretrgale korenine, ki te časopise večkrat nostalgичno povezujejo s propadlim komunizmom. Z odklanjanjem »ljudskih piscev« z oporečnimi vsebinami, ki so dejansko edina alternativa levo usmerjenim in dobro plačanim novinarjem, pa navedeni časopisi postajajo le glasilo »leve polovice« Slovencev. To potrjuje tudi upadanje njihove branosti, kar se zlasti odraža na Delu.

Pa še to. Če predsednik vlade g. Pahor res želi postati vladar obeh polovic Slovencev in tako prekiniti delitev na »naše in vaše«, kot je že nekajkrat izjavil, potem se mora otresti tudi teženj nekaterih sodelavcev, da si znova »prisvojijo« nacionalno TV. Za doseg tega cilja pa se mora osvoboditi tudi spon in okovov »preživete ideologije«, ki mu jo njegovi in tudi nekateri člani strank koalicije hočejo še naprej vsiljevati. Le tako bo vsem Slovencem omogočena pravica do lastnega groba in tudi končno dosledna ravnitev v komunizmu odvzete lastnine.

Rajko Topolovec, Ptuj

Srbi v Sloveniji nezadovoljni

Evropa umira! Priseljenci so že toliko razredčili njeno duhovno substanco, da so evropskega človeka prepojila čustva brezperspektivnosti, brezizhodnosti, brezupa. In evropski narodi odmirajo. In ko Srbi v Sloveniji protestirajo zaradi jezika in denarja (*Delo*, 11. 10. 2008; prispevek sem prebral z zamudo), je nujno ozvesti resničnost. Večina v Sloveniji živečih Srbov je prišla,

da bi tukaj laže in bolje živela (nekateri da bi preživeli) – tako je s priseljevanjem nasploh. Že motiv priseljevanja kaže na neizgrajenost človeka. Ali posameznik lahko pride v neko družbo kar tako in reče: Hočem bolje živeti! Družbeno in gospodarsko okolje, v katerem je mogoče kakovostneje živeti, je ustvarjal nekdo drug. Zato bo priseljenec z minimumom uvidevnosti in občutka za pravičnost ravnal tako, da bo kar najbolj koristen za novo družbo. Nikakor pa ne bo obremenjeval novega okolja s samosvojimi navadami in ne bo povzročal družbi nepotrebnih stroškov. S tem da zahtevajo uradnost srbskega jezika, Srbi v Sloveniji izražajo – tisti, ki to zahtevajo – skrajno neuvrednost in pomanjkanje občutka za realnost. Javna raba srbskega jezika v Sloveniji ni njihova resnična potreba – treba je ločiti resnične potrebe od namišljenih, navideznih, naučenih. Vsako uvajanje novega jezika podraži življenje vseh bivajočih, hkrati pa pušča številne odtise, takšne in drugačne, v zavesti avtohtonega prebivalstva. Predstavljajmo si slovensko stvarnost, če bi jeziki vseh skupin, ki pripadajo drugim narodom, obstoječih in nastajajočih, postali uradni.

Trditev odličnikov srbske skupnosti, da jim v Sloveniji »ni zagotovljena možnost za kulturni razvoj«, je večplastni nesmisel. Ali jim je morda prepovedan vstop v knjižnice, galerije, koncertne dvorane? Ali jim je prepovedano umetniško ustvarjanje, založništvo, promocija stvaritev, medijska aktivnost? Omenjena trditev je izraz popolnega nepoznavanja dejavnikov kultiviranja in učlovečevanja človeka ali pa skrajne zlohotnosti. Vsekakor je izrazito antikulturno dejanje.

Že če sledimo elementarni človeški logiki, ugotovimo, da za kultiviranje lastnega bitja človek ne potrebuje stvaritev duha določenega naroda, temveč stvaritev duha. Le malo pozornejši opazovalci slovenske stvarnosti vedo, da »kulturni projekti« srbskih društev v Sloveniji niso v funkciji umetniškega ustvarjanja ali promocije umetnosti. Nasprotno, večinoma gre za dogodke v funkciji krepitev nacionalnih na-

Politični vidik!

Marija Vodišek

Obravnavanje dogodkov z različnih vidikov, kakor jih vidijo posamezniki. Pri tem igrajo glavno vlogo mediji, predvsem dnevni tisk, ker se lahko takoj odzove na posamezne dogodke. Kako jih razlaga, pa je predvsem odvisno od njihovega lastnika in odgovornega urednika. Le v državah z dolgoletno demokratično tradicijo lahko novinar piše neodvisno, po svojem videnju oz. razumevanju. Dolga leta sem brala pariški *Le Monde*, in čeprav ni desničarski, so bili v njem različni politični komentarji, sprejemljivi za vsakogar. V Sloveniji, kjer imamo od osamosvojitve demokracijo, je tisk še vedno pod nadzorom lastnikov in predvsem »levičarjev«. Levičarji oziroma njihovi mnenjski voditelji, začeni z Mirovnim inštitutom in neštetimi Streinovimi, Miheljakovimi in še nekaterimi kvazi »civilnimi« institucijami s »primerno« izobrazbo FDV, so vsi po vrsti samozvani »naprednjaki«. In menda le-ti lahko rešijo Slovenijo iz njene zatohlosti, ampak samo na svoj način. Rezultat pa bi bil še večja splošna zadržanost. Še ena stvar je moteča in značilna za dnevno časopisje. O nekem dogodku pišejo vsi enako, pravzaprav kopirajo drug drugega in to ponavljajo v nedogled. Enako tudi televizije, komercialne in pogosto tudi nacionalna. Slovenija še nima svobode tiska. Razen nekaj izjem jih lahko imenujemo »uklenjene race«. Kako so se odzvali svobodni mediji 28. 11. 2008 na tisku in javnosti namenjeno sporočilo premierja Boruta Pahorja, da je za svojega posebnega odposlanca za zunanje zadeve imenoval Dimitrija Rupla, do nedavnega zunanjega ministra v Janševi vladi? Mrzla prha v vladni koaliciji (Potrč, Žnidaršič) in pozitivni odziv nekaterih iz opozicije. Še dobro, da pogledi tistih, ki so stali za Pahorjem, niso bili meči, sicer bi bil že pokojnik! Da nas Finci s Patrio, svojo televizijo in slovenskimi zarotniki Zgago, Cviklom, zastavonošo Kosom vlečejo za nos, je pametnim že vseskozi jasno. Prodajajo nam rabljeno železje. Le kje je finski, po Erjavcu, visoki moralni nivo? Saj imajo probleme z vsemi kupci. Še kratek odgovor Ivanu Glušiču iz Mozirja, ki se je že dvakrat oglasil v bran Alojza Peterleta. Vse, kar sem 8. 10. in 27. 11. 2008 napisala v Demokraciji o Peterletu, je popolna resnica. Odzvala sem se na njegove intervjuje v časniku *Delo*, v katerih je za poraz NSi poleg Andreja Bajuka obtožil SDS. To je farizejstvo s polno mero napuha. Če misli, da kaj ni res, naj g. Peterle demantira. Z g. Glušičem o tem ne mislim razpravljati. Da grem s svojim pisanjem mnogim v nos, vem, a mi je to kar všeč in iz tega ne delam nobene histerije. V inDirektu 1. 12. 2008 na zadnji strani v okvirnem članku je odgovorni urednik Miha (Djuro) Štamcar napisal bolj pamflet kot kaj drugega. Zahvaljujem se mu, ker me ni stlačil kar v članek o neozdravljivem virusu HIV. Koliko sem vredna, ne vem, trdim pa, da se NIKOLI ne pretvarjam. V vsem mojem dolgem življenju še nikomur ni uspelo, da bi me podkupil.

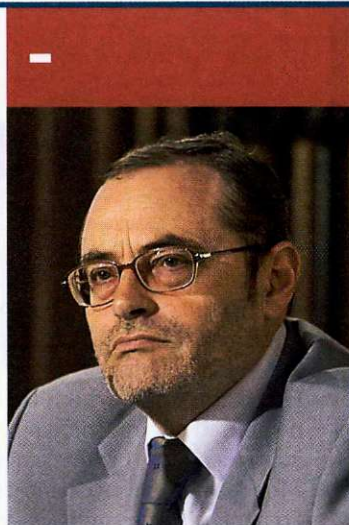
vad, podžiganja nacionalističnih strasti, razširjanja idej kakega velikosrbsko naravnane avtorja in podobno.

Določene tradicije in navade so pogosto dejavniki razčlovečevanja in nimajo nič skupnega z umetnostjo – pravo umetnostjo

–, ki je vedno v funkciji učlovečevanja človeka. Razlike med pojmi tradicija, kultura, umetnost pa žal pogosto ne razumejo niti evropski (Slovenija je del Evrope) ministri za kulturo. Zato evropska ljudstva odhajajo.

Anej Sam, Ljubljana

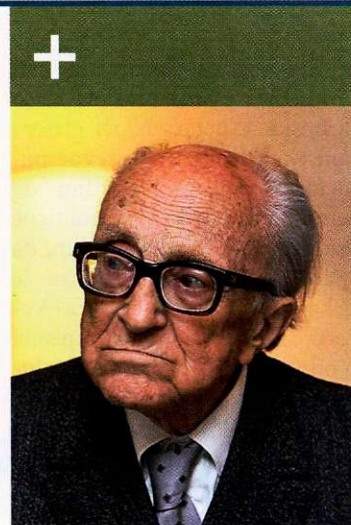
Politični semafor

Naklada Tistim, ki se po osamosvojitvi niso odločili za slovensko državljanstvo, a so imeli v RS stalno prebivališče, je Slovenija odrekla pravico do izbire in jih kolektivno ter brez opozorila izločila, je na konferenci o političnih in pravnih vidikih izbira v organizaciji Mirovnega inštituta dejal njegov direktor Lev Kreft. Pri tem je pozabil dodati, da je komaj nastala država podaljševala rok za pridobitev državljanstva, vendar zanj številni niso želeli zaprositi.

Napaden Na parkirišču Trga republike pred slovenskim parlamentom v Ljubljani je neznanec napadel podpredsednika Zaresa in državnega svetnika Andreja Rusa. Slednji se je vračal s seje komisije državnega sveta za mednarodno dejavnost. Takrat naj bi se mu bil približal neznanec, ga zbil na tla in ga večkrat udaril. Najprej se je govorilo, naj napad ne bi imel političnega ozadja, po zadnjih podatkih pa naj bi ga bil napadel nasprotnik ljubljanske džamije.

Nagrajen Univerza v Ljubljani je podelila častni doktorat zamejskemu pisatelju Borisu Pahorju. V nasprotju z nekaterimi drugimi nagrajenci v preteklosti si to priznanje vsekakor zasluži, saj je veliko naredil za Slovence. Pahor izkazano čast razume kot priznanje vsem Slovencem zunaj slovenske države. Pri tem obžaluje, da kljub formalnemu padcu meja državna razdelitev še ostaja. »Slovenska država se premalozaveda, da spadamo s svojo usodo v skupno slovensko usodo.«

Za slovenskega kmeta

V petek je 82. letu starosti umrl Ivan Pučnik, brat dr. Jožeta Pučnika. Bil je med najpomembnejšimi ustanovitelji Slovenske kmečke zveze, predhodnice SLS, in eden od nosilcev slovenske pomladi. Temeljno poslanstvo Ivana Pučnika je bilo aktivno zavzemanje za to, da se kmetu nameni več družbene veljave. Pučnik si je prizadeval za ureditev socialnega statusa kmečkega prebivalstva, za njegovo povezanost in organiziranost. Politično pot je začel v rojstnem kraju Črešnjevci pri Slovenski Bistrici kot občinski odbornik. Od 1969 do 1974 je bil poslanec republiškega zbora slovenske skupščine. Leta 1971 je bil v skupini 25 poslancev, ki so »razburkali takratno politiko v celotni Jugoslaviji«. Predlagali so namreč, da bi tudi skupina poslancev imela možnost predlagati kandidate v republiške in zvezne organe in naj republiški funkcionarji v zveznih organih uveljavljajo slovenske interese. Zaradi tega

je bil deležen številnih napadov tudi v domači občini. Predlagali so mu, naj odstopi kot poslanec, v kar pa ni privolil. 12. maja 1988 je bil v Unionski dvorani v Ljubljani med ustanovitelji Slovenske kmečke zveze (SKZ), katere naslednica je Slovenska ljudska stranka. Ivan Pučnik je leta 1988 postal eden od dveh podpredsednikov SKZ, poleg njega je bil podpredsednik še Marjan Podobnik, predsednik pa je bil Ivan Oman. Pučnik je bil tudi član izvršilnega odbora SKZ. S svojim vplivom je pripomogel, da je SKZ po precejšnjem oklevanju vendarle vstopila v DEMOS. Od leta 1991 do leta 1994 je bil predsednik občinske skupščine Slovenska Bistrica. Leta 1990 je postal poslanec družbenopolitičnega zbora slovenske skupščine, kjer je vodil komisijo za denacionalizacijo, kot kandidat za poslanca pa je na listi SLS kandidiral tudi leta 1996. Od leta 1997 do 2007 je bil član vladne komisije za popravilo krivic. M. B.

Naročilnica

NAROČILO (označite z x):

- ☐ Tone Kuntner: **Mati Slovenija** 9,18 EUR
- ☐ Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo** 25,87 EUR
- ☐ Milan Zver: **100 let socialdemokracije** 9,18 EUR
- ☐ Janez Janša: **Okopi** 9,18 EUR
- ☐ Janez Janša: **Premiki** 9,18 EUR
- ☐ Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili** 20,82 EUR
- ☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije** 35,46 EUR
- ☐ Viktor Miklavčič: **Pričevanja** 20,44 EUR
- ☐ Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: **Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni** 32,00 EUR
- ☐ Silvin Eiletz: **Skrivnost kominterne** 23,96 EUR
- ☐ Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne** 22,95 EUR
- ☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti** 16,29 EUR
- ☐ Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogarske** 22,95 EUR
- ☐ Jože Dežman: **Moč preživetja** 27,16 EUR
- ☐ Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo** 4,13 EUR
- ☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja** 45,27 EUR
- ☐ Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo** 20,82 EUR
- ☐ Jože Dežman: **S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe** 27,16 EUR
- ☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi** 22,11 EUR
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.** 4,52 EUR
- ☐ Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.** 4,52 EUR
- ☐ Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora** 18,56 EUR
- ☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: **Boljševiki in Nemci 1914-1918** 27,94 EUR
- ☐ Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier** 17,65 EUR
- ☐ Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)** 16,02 EUR
- ☐ Vasja Klavara: **Koraki skozi meglo** 26,95 EUR
- ☐ Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli** 18,36 EUR
- ☐ Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor** 12,51 EUR
- ☐ Jože Zemljčič: **Življenje je večna borba** 8,34 EUR
- ☐ Jože Dežman: **Rojstvo Slovenije** 20,00 EUR
- ☐ Jože Dežman, Hanzi Filipič: **Hitlerjeva dolga senca** 26,99 EUR
- ☐ Jelka Žmuc Kušar: **Evropski večeri Lojzeta Peterleta** 14,99 EUR
- ☐ Vasja Klavara: **Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916** 29,90 EUR
- ☐ Rajko Topolovec: **Kraj prišlekov: Strnišče – Kidričevo** 10,00 EUR
- ☐ Ive A. Stanič: **Kočevski proces 1943** 28,00 EUR
- ☐ Jože Dežman: **Slovenija 1945 – 1960** 24,90 EUR
- ☒ **NOVO** Silvin Eiletz: **Titova skrivnostna leta v Moskvi 1935-1940** 28,90 EUR
- ☒ **NOVO** France Planteu: **Obsojeni na preteklost** 20,05 EUR

Izpolnjeno naročilnico
pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01/ 24 47 204**

Poštino po veljavnem ceniku Pošte
Slovenije plača naslovnik ob prevzemu.
Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu

2 (dveh) knjig:
darilo lonček »Demokracija«

3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«

4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«
+ knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja):

Datum naročila:

Datum rojstva (samo fizične osebe):

Podpis in žig naročnika
(samo pravne osebe):

Ulica:

Davčni zavezanec:

☐ NE

☐ DA

Kraj, poštna št.:

ID za DDV:

Kontaktna oseba (samo pravne osebe):

v vsa omrežja

1€ za nov mobitel v paketih Povezani 44 in 77

Pogovori z najbližjimi so neprecenljivi. In vedno cenejši! Odločite se za paket **Povezani 44** ali **77**, izberite mobitel za samo **1€** in v okviru zakupljenih količin iz Mobitelovega omrežja GSM/UMTS kličite za **0€/minuto** v vsa slovenska mobilna in stacionarna omrežja. V paketih Povezani vam pripada tudi do **5 GB** prenosa podatkov mesečno, ob nakupu mobitela iz noveletne ponudbe pa **vam podarimo še družinsko vstopnico za obisk Piranskih solin**. Obilo prijetnih trenutkov!

Samsung
SGH G810**

UMTS HSDPA WLAN GPS MM5
INTEGRAL 8 100 100

Nokia
N79**

UMTS HSDPA WLAN GPS
MM5 8 100 100

BlackBerry
8310*

GPS MM5 8 100 100

Akcijska ponudba velja do odprodaje zalog ob sklenitvi/podalžanju naročniškega razmerja **Povezani 44** ali **Povezani 77** za:

* 12 mesecev za vse, ki nimate veljavne aneksa GSM št. 8/2005 oz. GSM št. 8/2005 Povezani,

** 24 mesecev za vse, ki nimate veljavne aneksa UMTS št. 14/2005 oz. UMTS št. 14/2005 Povezani.

Mobitelova prodajna mreža uporabnikom omogoča nakup akcijskih aparatov na več kot 350 prodajnih mestih po vsej Sloveniji. Zaradi tega je mogoče, da določen model mobitela ni na voljo na vseh prodajnih mestih hkrati. Cena vključuje DDV. Slike so simbolične.

0€/minuto v vsa slovenska mobilna in stacionarna omrežja velja samo v okviru zakupljenih količin pri posameznem paketu Povezani. Pri paketih **Povezani 33, 44, 55 in 77** velja za klice iz omrežja Mobitel GSM/UMTS v vsa slovenska mobilna in stacionarna omrežja. Pri paketu **Povezani 11** velja le za klice znotraj omrežja Mobitel GSM/UMTS. Podrobne informacije o cenah in pogojih paketov Povezani so na voljo v **Mobitelovih centrih** in na brezplačni številki za Mobitelove uporabnike **041 700 700** ter na www.mobitel.si.

WWW.MOBITEL.SI

*Najmočnejše vezi so tiste,
ki jih ne vidimo.*